

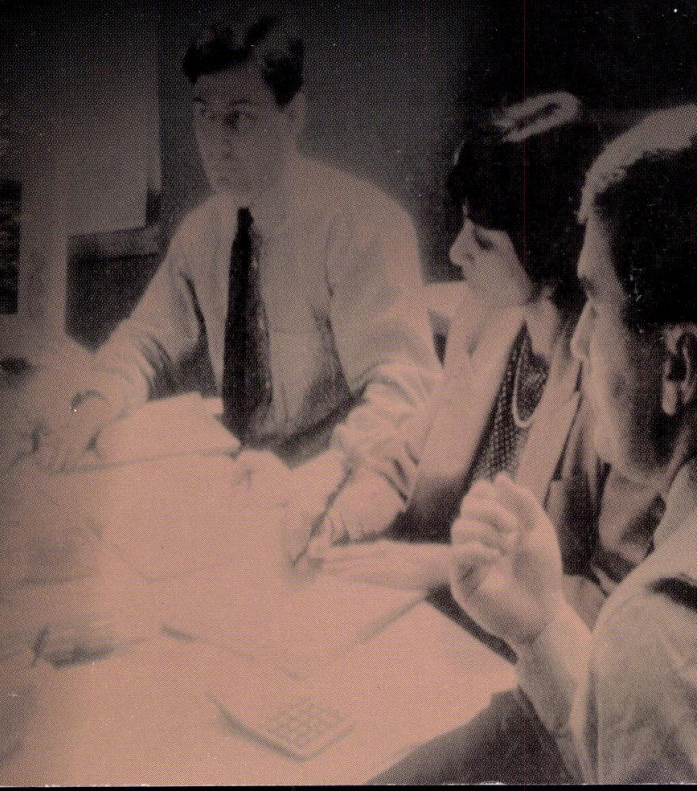
ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ (NECTEC)
National Electronics and Computer Technology Center

ปัญหา Y2K กับผู้สอบบัญชี

หรือ ปัญหาของผู้สอบบัญชี

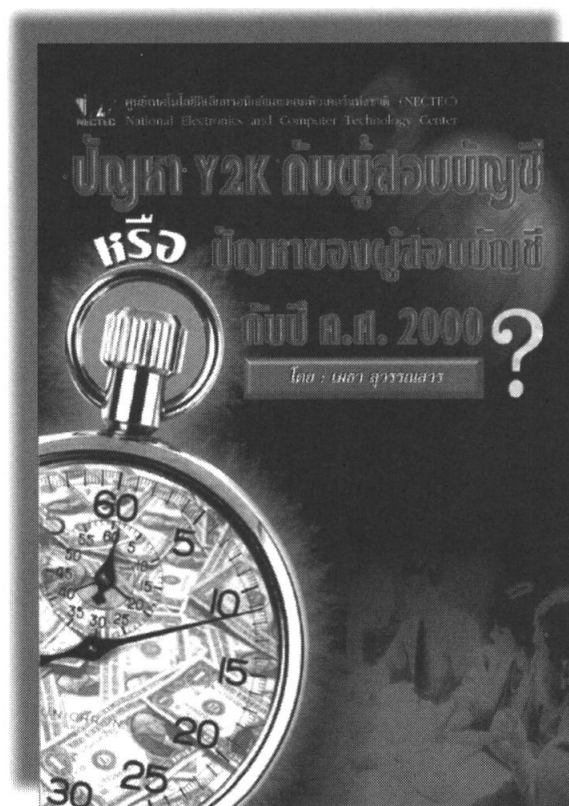
กับปี ค.ศ. 2000 ?

โดย : เมธา สุวรรณสาร

ปัญหา Y2K กับผู้สอบบัญชีหรือ ปัญหาของผู้สอบบัญชีกับปี ค.ศ. 2000 ?

ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ
สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ

ปัญหา Y2K กับผู้สอบบัญชีหรือ

ปัญหาของผู้สอบบัญชีกับปี ค.ศ. 2000 ?

โดย

ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ

พิมพ์ครั้งที่ 1

ราคา 85 บาท

ISBN 974-7578-48-4

สงวนลิขสิทธิ์ตาม พ.ร.บ. ลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2521/2537

โดย ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ

ไม่อนุญาตให้คัดลอกส่วนใดส่วนหนึ่งของเล่มนี้ นอกจากจะได้รับอนุญาต
เป็นลายลักษณ์อักษรจากเจ้าของลิขสิทธิ์เท่านั้น

Copyright © 1998 by

National Electronics and Computer Technology Center

National Science and Technology Development Agency

Ministry of Science Technology and Environment,

73/1 NSTDA Building, Rama VI Road, Ratchathewi Bangkok 10400 Thailand

Tel: (662) 644-8150..99 Fax: (662) 644-8137..8

จัดพิมพ์โดย :

งานมัลติมีเดีย ฝ่ายศึกษาเทคโนโลยีสารสนเทศ

ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ

สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม

กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม

73/1 อาคาร สวทช. ถนนพระรามที่ 6 เขตราชเทวี กรุงเทพฯ 10400

โทรศัพท์ 644-8150..99 โทรสาร 644-8137..8

ผมมีโอกาสได้ร่วมชี้แจงผู้สอบบัญชีรับอนุญาตในการประชุมระหว่างสมาคมธนาคารไทยกับผู้สอบบัญชีจากสำนักงานต่างๆ 2-3 ครั้ง หลังจากที่หน่วยงานกำกับดูแลและสมาคมนักบัญชีและผู้สอบบัญชีรับอนุญาตแห่งประเทศไทยได้ออกหนังสือเวียน ลงวันที่ 23 มิถุนายน พ.ศ. 2541 ที่ ธปท.ง (ว) 2390/2541 เรื่อง “การเปิดเผยการดำเนินงานการแก้ไขปัญหาและการปรับปรุงระบบคอมพิวเตอร์ เพื่อความพร้อมสำหรับปี ค.ศ. 2000” และประกาศที่ 006/2540-2542 เรื่อง “แนวปฏิบัติทางการบัญชีและการสอบบัญชีเกี่ยวกับปัญหาปี ค.ศ. 2000 (Y2K)” ลงวันที่ 31 กรกฎาคม 2541 ของสมาคมนักบัญชีและผู้สอบบัญชีรับอนุญาตแห่งประเทศไทย สรุปได้ดังนี้

ในการประชุมครั้งแรก ไม่มีผู้สอบบัญชีใดจากสำนักงานสอบบัญชีที่เข้าร่วมประชุมจะยอมรับการสอบบัญชีเกี่ยวกับปัญหาปี ค.ศ. 2000 (Y2K) ด้วยเหตุผลนานาประการ การประชุมครั้งต่อๆ มา ก็มีการยอมรับมากขึ้น และดูเหมือนว่าการประชุมครั้งสุดท้ายที่ประชุมร่วมระหว่างธนาคารพาณิชย์โดยสมาคมธนาคารไทยกับตัวแทนของผู้สอบบัญชีสำนักงานต่างๆ รวมทั้งผู้แทนคณะกรรมการกำกับตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย สำนักตรวจเงินแผ่นดิน ฯลฯ มีความเห็นสอดคล้องตรงกันว่าผู้สอบบัญชีมีหน้าที่โดยตรงประการหนึ่งในการสอบบัญชีเกี่ยวกับปัญหาปี ค.ศ. 2000 (Y2K) ด้วย

อย่างไรก็ดี หลังจากนั้นก็มีผู้สอบบัญชีที่มีหุ้นส่วนกับผู้สอบบัญชีต่างประเทศบางสำนักงานไม่เห็นด้วยอีกผมรู้สึกเป็นห่วงความเห็นที่แตกต่างกัน และในฐานะที่ผมเป็นผู้สอบบัญชีรับอนุญาตในปัจจุบันด้วยคนหนึ่ง จึงขอออกความเห็นเป็นลายลักษณ์อักษรตามที่ผู้สอบบัญชีบางท่านขอมา

ดังนั้น ข้อเขียนต่อไปนี้จึงเป็นความเห็นส่วนตัวของผู้เขียนเท่านั้น ไม่ผูกพันสถาบันที่ผู้เขียนสังกัดแต่อย่างใด

วัตถุประสงค์ในการเขียนเรื่องนี้ก็เพื่อตอบสนองความสับสนของการตรวจสอบเรื่องปี ค.ศ. 2000 กับผู้สอบบัญชีเป็นหลักการเขียนจึงใช้แนวเขียนแบบเรียบง่าย เพื่อให้สอดคล้องกับผู้สอบบัญชีเป็นสำคัญ โดยนำมาตรฐานการสอบบัญชีเฉพาะที่มีผลอย่างสำคัญเท่านั้นมาพิจารณาในการวิเคราะห์ปัญหาปี ค.ศ. 2000 กับผู้สอบบัญชี เพราะความเห็นในเรื่องนี้มีนานาประการ แต่อย่างน้อยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในประเทศไทยก็มีแนวปฏิบัติในเรื่องนี้ในเวลาอันควรแล้ว

ในอนาคต.....ปัญหาเกี่ยวกับวันที่หรือปีจะเกิดปัญหาเช่นเดียวกับ ปี ค.ศ. 2000 อีกหรือไม่? และเมื่อใด?

ความเข้าใจในเรื่องนี้มีความสำคัญยิ่งต่อท่าน ต่อองค์กรของท่าน ต่อธุรกิจและต่อประเทศ
ในภาพรวม

ไม่มีใครอยากให้เหตุการณ์แบบปี ค.ศ. 2000 เกิดขึ้นอีกเป็นแน่ แต่ก็ขึ้นกับ “ผู้บริหารกับการจัดการ” ที่แท้จริง ท่านทราบแล้วหรือยังครับว่า องค์กรของท่านได้ใช้เทคนิคอย่างไรในการแก้ไขปัญหาด้านโปรแกรม ที่เกี่ยวกับ “ปี” หรือ “Date” ที่หมายถึงปีแล้วแต่จะเรียกกัน!

โปรดสังเกตนะครับว่าผมไม่ได้พูดถึง Hardware และ Operating System หรือ O/S เลย เพราะตั้งใจจะอนุมานว่าบริษัทผู้ผลิตทั้งหลายรู้ซึ่งแก้ไขถึงปัญหาและประสบการณ์ที่ได้รับในปี ค.ศ.2000 แล้ว และจะไม่ยอมให้เกิดข้อผิดพลาดอีกเป็นแน่

ครับ.... การแก้ไขโปรแกรมระบบงานต่างๆ (Application program) จะเกิดปัญหาเกี่ยวกับ “Date” หรือ “Year” อีกหรือไม่ ในแต่ละองค์กรจะขึ้นอยู่กับว่าองค์กรนั้นๆ ได้แก้ไขปัญหาแบบ “เบ็ดเสร็จ” และ “แน่นอน” มิให้มีปัญหาเกิดขึ้นอีกโดยใช้เทคนิค “Date Expansion” หรือเพียงแก้ไขให้พ้นจากปัญหาไปสัก 25-40 ปี ข้างหน้า หรือ 100 ปี ข้างหน้า

เมื่อผมกล่าวมาถึงข้อนี้ ท่านที่คลุกคลีกับเทคนิคการแก้ไขปัญหาโปรแกรมคอมพิวเตอร์ก็จะเข้าใจแล้วนะครับว่า.... หากใช้เทคนิคการแก้ไขแบบ “Fixed หรือ Slide Windowing” ...ปัญหาเรื่อง “Date” หรือ “Year” ก็จะเกิดขึ้นให้รุ่นลูกหลานได้แก้ไขปัญหากันอีกจนได้....ค่อยๆ คิดดูเถอะครับ.... ผมไม่อาจกล่าวรายละเอียดในช่วงนี้อีกเพราะเป็นการให้ข้อคิดเห็นในช่วงสอบทานตัวอักษรก่อนพิมพ์แล้ว... ท่านผู้บริหาร ท่านผู้เชี่ยวชาญ ท่านผู้สอบบัญชีทุกประเภท หน่วยงานต่างๆ ที่ท่านดูแลและกำกับหน่วยงานอื่น.... อาจมีโอกาสดำเนินการประสบการณ์ในการแก้ไขปัญหามิใช่ปี ค.ศ. 2000 ครั้งแรกในโลกนี้ให้เป็นประโยชน์ได้ในอนาคต.... ปัญหาสำคัญอยู่ที่ว่าเหตุการณ์นี้จะเกิดในเวลาที่ไม่ช้ากันเช่นครั้งนี้เท่านั้นละครับ....

ข้อสำคัญก็คือ เหตุการณ์ที่เป็นปัญหาในคาบเวลาช่วง 100 ปีข้างหน้า จะไม่เป็นปัญหาของโลก หรือทุกประเทศอีกต่อไปแล้ว.... เพราะปัญหาจะเกิดเฉพาะบางองค์กร...บางประเทศ...ที่แก้ปัญหาไม่เด็ดขาด....ดังนั้นการช่วยกันเตือนให้รับรู้ปัญหา (Awareness) เช่น ปี ค.ศ. 2000 ก็อาจจะไม่มีอีกเช่นกัน

สิ่งเหล่านี้ก็น่าเป็นห่วงมากกว่าปี ค.ศ. 2000 เสียอีกครับ ผลกระทบจะมาน้อยเพียงใด ก็ขึ้นกับว่าองค์กรนั้นๆ สำคัญต่อหน่วยงานอื่นๆ และบุคคลอื่นๆ ในวงกว้างเพียงใด เพราะเมื่อถึงเวลานั้น ก็เป็นปัญหาของรุ่นลูกหลานจริงๆ แต่เราก็ยังช่วยกันได้โดยการเตือนภัยล่วงหน้าในวันนี้ล่ะครับ

สำคัญอยู่ที่ว่าใครจะจดจำและบันทึกสิ่งที่จะเป็นปัญหาระยะยาวนี้เอาไว้ในปัจจุบัน.... เพื่อแก้ปัญหาในอนาคตที่มีอายุตั้งแต่ 25 ถึง 100 ปีละครับ

ถ้ามีคำถามอีกว่าที่ผมกล่าวมานั้น ทำไมไม่แนะนำให้แก้ไขกันในตอนนี้อย่าให้จบเรื่อง...ผมก็พูดได้เพียงว่าปี ค.ศ. 2000 ใกล้มามากจนเกินกว่าจะแก้ไขอะไรที่ได้ดำเนินการไปแล้วได้อีก ขอเพียงให้ผู้บริหาร ผู้สอบบัญชี ได้คำนึงถึงและบันทึกเรื่องนี้และติดตามให้เป็นเรื่องจริงจังและต่อเนื่องเท่านั้นก็น่าพอใจครับ

ครับ.... จินตทัศน์.... การวิเคราะห์ปัญหาล่วงหน้าและหาทางแก้ไขให้ได้ก่อนเกิดปัญหาในลักษณะ... “ชี้ปัญหาให้ออก บอกปัญหาให้ถูก แก้ปัญหาให้ได้ ก่อนที่ปัญหาจะเกิดขึ้น” ยังเป็นวิธีที่มีประสิทธิภาพยิ่งในทุกองค์กรและสำหรับทุกเหตุการณ์ครับ....

สิ่งที่ผมได้กล่าวถึงข้างต้นยังไม่ปรากฏในเอกสารหรือคำเตือนใดๆ ในปัจจุบัน แต่ปัญหาโปรแกรมคอมพิวเตอร์ของระบบงานต่างๆ ที่เกี่ยวกับ “Year” จะเกิดแน่นอนเช่นเดียวกับปัญหาปี ค.ศ.2000 (Y2K)ที่กำลังแก้ไขกันทุกวันนี้...

ขอสรุปเพียงว่า... เป็นหน้าที่ของผู้บริหารและผู้สอบบัญชีทุกประเภท หรือไม่ว่าจะต้องตระหนักและมีบทบาทในเรื่องนี้ต่อไปอีกยาวนาน....

ผู้สอบบัญชีรับอนุญาตจะออกความเห็นของผลกระทบจากโปรแกรมระบบงาน (Application Program) ถึงปี 2001 เท่านั้นจะเป็นการพอเพียงหรือครับ !

สารบัญ

บทนำ.....	3
1. ทำไมผู้สอบบัญชี (บางส่วน) ไม่อยากตรวจสอบปัญหาปี ค.ศ. 2000.....	9
2. ความเข้าใจในเรื่องปัญหาปี ค.ศ. 2000 (Y2K) กับผู้สอบบัญชี และผู้ที่เกี่ยวข้องโดยย่อ.....	10
3. เหตุผลที่มีปัญหาปี ค.ศ. 2000 ที่เข้าใจได้ง่ายๆ คืออะไร.....	12
4. หลักการจัดการกับปัญหาปี ค.ศ. 2000 โดยย่อ.....	13
5. ผู้บริหาร-ผู้สอบบัญชี กับ Y2K.....	14
6. การพิจารณาผลกระทบของปัญหาปี ค.ศ. 2000 ที่มีต่อมาตรฐานการสอบบัญชีโดยทั่วไป.....	16
7. บทบาทของสมาคมนักบัญชีและผู้สอบบัญชีรับอนุญาตทั่วประเทศไทยกับ Y2K.....	27
8. การเปิดเผยการดำเนินการแก้ไขปัญหาเพื่อความพร้อมสำหรับปี ค.ศ. 2000 โดยหน่วยงานกำกับองค์กรอื่นๆ และประเด็นที่น่าสนใจ.....	27
9. การเปิดเผยข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับปัญหาปี ค.ศ. 2000 (Y2K).....	30
10. ผู้สอบบัญชี ผู้บริหาร กับผู้เชี่ยวชาญด้านการแก้ไขปัญหา Y2K.....	31
11. การพิจารณาความน่าเชื่อถือของผู้เชี่ยวชาญและ/หรือที่ปรึกษาด้าน Y2K โดยผู้บริหาร และผู้สอบบัญชี.....	33

12. บุคคลที่สามและผู้เชี่ยวชาญที่ผู้สอบบัญชี ผู้บริหารขององค์การควรพิจารณา ในแง่มุมต่างๆ เพิ่มเติมก่อนตัดสินใจ.....	39
13. ผู้สอบบัญชีหรือผู้บริหารจะใช้วิธีใดในการเลือกจ้างผู้เชี่ยวชาญ.....	43
14. ผู้บริหาร ผู้สอบบัญชี กับคำจำกัดความของงานที่มีความสำคัญยิ่ง (Mission Critical).....	45
15. Y2K กับงานที่มีความสำคัญยิ่งของสถาบันการเงิน.....	47
16. วันที่ที่ใช้ในการทดสอบการแก้ไขปัญหา Y2K.....	47
17. การสอบบัญชีเกี่ยวกับปัญหาปี ค.ศ. 2000 กับการตรวจสอบด้านคอมพิวเตอร์ (IT/IS Audit) 33.....	49
18. ผลกระทบของคอมพิวเตอร์ต่อกระบวนการตรวจสอบทั่วไป.....	51
19. ภาพรวมของการทดสอบปี ค.ศ. 2000 ของสถาบันการเงินและองค์กรอื่นๆ.....	55
20. ผู้สอบบัญชีกับแนวทางการแสดงความเห็นต่องบการเงินของกิจการ ที่ได้รับผลกระทบจากปัญหาปี ค.ศ. 2000.....	64
21. ประเด็นและตัวอย่างที่น่าสนใจในการทำการทดสอบการแก้ไขปัญหา (Validation/Testing) Y2K.....	65
22. ผู้สอบบัญชีภายใน (Internal auditor) ผู้สอบบัญชีรับอนุญาต (External auditor) กับผู้ตรวจสอบจากหน่วยงานกำกับองค์กรอื่น (Examiner) กับ Y2K.....	65
23. ผู้ตรวจสอบ ผู้สอบบัญชี กับความเพียงพอในการทดสอบปัญหาปี ค.ศ. 2000.....	66
24. ข้อสังเกตบางประการในการทดสอบ (Validation/Testing) กับ Y2K.....	68
25. ภาคผนวก - ปัญหาปี ค.ศ. 2000 กับผู้สอบบัญชี.....	69

1. ทำไมผู้สอบบัญชี (บางส่วน) ไม่อยากตรวจสอบปัญหา ปี ค.ศ. 2000 หรือรู้สึกไม่สบายใจในเรื่องนี้

- อะไรเป็นเหตุอะไรเป็นผล!
- ปี ค.ศ. 2000 (Y2K) สร้างปัญหาให้ผู้สอบบัญชี
- หรือว่าผู้สอบบัญชีสร้างปัญหาให้กับการปฏิบัติงานของตนโดยการไม่เต็มใจที่จะปฏิบัติตามตรวจสอบ หรือออกความเห็นผลกระทบของ Y2K ต่อผลการดำเนินงานขององค์กรที่ตนตรวจสอบตามหน้าที่ที่ควรจะทำ!
- หรือว่า.....ปัญหาปี ค.ศ. 2000 ไม่เกี่ยวกับงานของผู้สอบบัญชีตามปกติ
- หรือว่า.....ไม่ใช่หน้าที่ของผู้สอบบัญชี
- หรือว่า.....Y2K เป็นปัญหาด้านเทคโนโลยี/คอมพิวเตอร์ เท่านั้นและเมื่อเป็นงานด้านคอมพิวเตอร์ก็ไม่จำเป็นต้องตรวจสอบ
- หรือว่า.....ไม่มีมาตรฐานการสอบบัญชีใดๆ ว่าด้วยการตรวจสอบปัญหา Y2K
- หรือว่า.....ปัญหา Y2K เป็นเรื่องน่ากลัว มีความเสี่ยงเกินกว่าจะตรวจสอบและรับผิดชอบได้
- หรือว่า.....ปัญหา Y2K มีปัญหาต่อองค์กรอื่นๆ ไม่ยุ่งเสียเลยจะดีกว่า
- หรือว่า.....ถึงแม้ไม่ตรวจสอบ Y2K ก็ไม่มีหน่วยงานใดเข้าไปเกี่ยวข้องกับผู้สอบบัญชีอยู่ดี
- หรือว่า.....Y2K เป็นเรื่องแปลกใหม่ของโลก ที่บริษัทประกันภัยใดๆ ก็ไม่รับประกันความเสียหายที่จะเกิดขึ้น แล้วเราผู้สอบบัญชีจะไปให้ความเห็นอะไรได้

ข้อสังเกตข้อที่ 1

- 1.1 ใครหรือองค์กรใดควรมีบทบาทในเรื่องนี้บ้าง ?
- 1.2 Y2K ไม่เกี่ยวกับงานของผู้สอบบัญชีจริงหรือ ?
- 1.3 Y2K ไม่มีผลกระทบใดๆ ต่อกิจกรรมการสอบบัญชีและมาตรฐานการสอบบัญชีหรือ ?
- 1.4 ปัญหา Y2K ไม่เกี่ยวข้องกับมาตรฐานการสอบบัญชีฉบับต่างๆ เลยหรือ?
- 1.5 มาตรฐานการสอบบัญชีของไทยต่างกับประเทศที่เจริญมากหรือ?

2. ความเข้าใจในเรื่องปัญหาปี ค.ศ. 2000 (Y2K) กับผู้สอบบัญชี และผู้ที่เกี่ยวข้องโดยย่อ

- ปัญหาปี ค.ศ. 2000 ไม่ใช่เป็นเพียงปัญหาคอมพิวเตอร์ หรือเพียงอย่างเดียว แต่มีผลกระทบ ต่องานด้าน Non-IT และการดำเนินงานมากด้วย
- แต่เป็นปัญหาของ “การจัดการ” และ “การบริหารงาน” รวมทั้งการดำเนินงานขององค์กรอย่างแท้จริง
- ความเข้าใจในประโยคข้างต้น จะช่วยเฉลยปัญหาให้กับผู้สอบบัญชีได้ดี ทั้งนี้ เพราะองค์กรที่ไม่ใช่คอมพิวเตอร์เลย ก็จะมีผลกระทบจากปัญหาปี ค.ศ. 2000 ได้
- ทำไมหรือ.....ไม่น่าเป็นไปได้!.....เข้าใจผิดแน่ๆ!
- ท่านคิดถูกแล้วครับ ถ้าองค์กรของท่านไม่ต้องติดต่อทางธุรกิจกับองค์กรอื่นที่ใช้คอมพิวเตอร์ ซึ่งในความเป็นจริงในโลกปัจจุบันส่วนใหญ่แล้วจะเป็นไปไม่ได้
- หากองค์กรของท่านใช้โทรศัพท์ ไฟฟ้า น้ำประปา ฯลฯ ท่านอาจไม่มีสิ่งเหล่านี้ หากหน่วยงานที่ท่านใช้บริการดังกล่าว มีปัญหาด้าน Y2K และไม่สามารถแก้ปัญหา ของตนได้ปัญหาเหล่านี้ก็จะปัญหาของแทบทุกหน่วย
- การเดินทางโดยเครื่องบินและการขนส่ง การทหาร บริการทางการแพทย์ และสาธารณสุข วงการอุตสาหกรรมจะมีปัญหาข้อผิดพลาดจากการทำงานของแผงวงจรควบคุมที่ฝังตัว อยู่ในอุปกรณ์ต่างๆ ท่านเองต้องใช้บริการเหล่านี้บ้างเป็นแน่ ท่านจะเดือดร้อนหรือไม่.....
- ผลกระทบจากความไม่พร้อมในการแก้ไขปัญหา Y2K ขององค์กรที่ติดต่อด้วยทั้งในและ ต่างประเทศ เช่น การฝากเงิน การถอนเงิน การโอนเงิน การลงทุนตลาดหลักทรัพย์ ซึ่งอาจมีผลร้ายแรงต่างๆ ตามมาได้มากมายจนกระทั่งสถาบันบางแห่งไม่อาจ ดำเนินการต่อไปได้ ท่านคิดว่าสิ่งเหล่านี้มีผลกระทบต่อท่าน องค์กรของท่านหรือไม่ครับ
- ผลกระทบต่อความเชื่อมั่นขององค์กร ของประเทศ จากการถูกลดลำดับความน่าเชื่อถือ ของสถาบัน หรือของประเทศ (Country Risk) ซึ่งจะมีผลกระทบต่อเศรษฐกิจการเงิน สภาพคล่องของสถาบันและประเทศอย่างร้ายแรง เพราะไม่มีใครเขาอยากติดต่อด้วย เพราะหากติดต่อด้วยก็สร้างปัญหาให้กับผู้ติดต่อแล้วจะมีใครทนอยู่กับการทำธุรกิจ กับผู้ไม่พร้อมในการแก้ไขปัญหา ปี ค.ศ. 2000 !
- ถึงขั้นนี้ท่านไม่ต้องทำธุรกิจอะไรเลย ไม่มีเครื่องคอมพิวเตอร์กับเขาสักเครื่อง ก็ยังเดือดร้อน
- ค่อยๆ คิดดูเถอะครับ สิ่งที่ผมได้กล่าวข้างต้น ไม่เกินความจริงเลย ความจริงก็คือ มีสิ่งทีเลวร้ายอีกหลายอย่างที่ตามมาอย่างต่อเนื่องจนยากจะพูดได้ครบถ้วน

- ก็ได้แต่ภาวนาว่าขอให้สิ่งเหล่านี้อย่าได้เกิดขึ้นในบ้านเมืองของเรา หรือถ้าจะเกิดก็ขอให้ระดับความเสียหายมีเพียงเล็กน้อยพอทนกันได้ก็พอ แต่หน่วยงานหลักในการให้บริการของประเทศ จะต้องแก้ไขปัญหา Y2K ให้ได้ เช่น การไฟฟ้า โทรศัพท์ น้ำประปา สถาบันการเงิน
- คำภาวนาของเรา หรือของทุกคนจะเป็นจริงไปไม่ได้ ถ้าผู้บริหารระดับสูงขององค์กรต่างๆ ไม่ได้ตระหนัก หรือเข้าใจผลกระทบของปัญหาปี ค.ศ. 2000 และดำเนินการแก้ไขอย่างมีระบบและอย่างจริงจัง
- ยิ่งเวลาผ่านไปปัญหายิ่งวิกฤติมากขึ้น เพราะทรัพยากรที่จะแก้ปัญหามีจำกัดหาได้ยากขึ้น และมีต้นทุนที่สูงมากขึ้นเรื่อยๆ จนถึงจุดหนึ่งเมื่อใกล้ถึงปี ค.ศ. 2000 แม้มีเงินมากเพียงใด ก็ไม่อาจแก้ไขปัญหาก็ได้

ข้อสังเกตข้อที่ 2

- 2.1 องค์กรหลักต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนในประเทศไทย ได้แก้ปัญหानी ค.ศ. 2000 ไปถึงไหนแล้ว มีหลักฐานอะไรที่ใช้วัดความเพียงพอในการแก้ไขปัญหาล่านั้น มีใครติดตามดูแล และ.....มีใครตรวจสอบ..... ติดตามผล..... เพื่อความพร้อมในการแก้ไขปัญหानी ค.ศ. 2000 อย่างจริงจัง
- 2.2 ทำไม Gartner Group จึงยังคงรายงานว่าประเทศไทยแก้ไขปัญหานี Y2K ล้าหลังในระดับท้ายๆ ที่สุดของโลก! คนอื่นมองประเทศเราแบบนี้คนในประเทศเรารู้สึกอย่างไร.....หรือปฏิเสธว่าไม่จริง.....เราพูดกันมามาก.....คงแก้ไขปัญหานีไปได้มากแล้ว.....จริงๆ เป็นเช่นใด.....ดูจากอะไร.....ใครเป็นคนดูและจะดูแลหรือติดตามกันอย่างไร ให้เห็นเป็นรูปธรรมจริงๆ เสียที
- 2.3 วันนี้ (26 พ.ย. 41) มีเวลา 400 วัน หรือ 270 วันทำงานก็จะถึงวันที่ 1 มกราคม ปี ค.ศ. 2000 แล้ว องค์กรของเราประเทศของเราพร้อมหรือยังในการรับมือกับปัญหานี Y2K

3. เหตุผลที่มีปัญหาปี ค.ศ. 2000 ที่เข้าใจได้ง่ายๆ คืออะไร

เหตุผลก็คือ การประมวลข้อมูล การบริหารงานในแทบทุกองค์กรปัจจุบันได้นำคอมพิวเตอร์มาใช้งานกันอย่างกว้างขวาง ปัญหาที่เกิดขึ้นกับระบบคอมพิวเตอร์ซึ่งการทำงานโดยใช้ตัวเลขเพียง 2 หลักท้ายของปี ค.ศ. แทนเลข ค.ศ. 4 หลัก เพื่อการประหยัดเนื้อที่ในหน่วยความจำของคอมพิวเตอร์ แต่เมื่อถึงปี ค.ศ. 2000 ตัวเลข 2 หลักสุดท้ายจะเป็น 00 ซึ่งจะทำให้การประมวลงานต่างๆ ผิดพลาดไปจากความจริง เมื่อมีการใช้เวลาเปรียบเทียบไม่ว่างงานนั้นจะเป็นงานประเภทใดก็ตาม ทั้งนี้เพราะเครื่องคอมพิวเตอร์ส่วนใหญ่จะคำนวณเวลาเสมือนหนึ่งเป็น ค.ศ. 1900 แทนที่จะเป็น ค.ศ. 2000 นั่นเอง ผลต่อเนื่องของความผิดพลาดดังกล่าวเป็นปัญหาสำคัญยิ่งของทุกองค์กรทั่วโลก และเป็นปัญหาที่มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ในการใช้ชีวิตประจำวันทั้งระดับบุคคล ระดับองค์กร ในประเทศและระหว่างประเทศที่ต้องติดต่อกันเป็นลูกโซ่

ข้อสังเกตข้อที่ 3

- 3.1 เมื่อข้อเท็จจริงเป็นที่กล่าวข้างต้น ผู้บริหารระดับสูงของทุกองค์กรได้ตระหนักและประเมินผลกระทบของปัญหาปี ค.ศ. 2000 ต่อดังกล่าวของตนและที่จะมีผลกระทบต่อองค์กรอื่นๆ ทุกระดับแล้วเพียงใด
- 3.2 มีการแต่งตั้งผู้รับผิดชอบและแก้ไขปัญหาย่างเป็นระบบ โดยการกำหนด Milestone หรือระยะเวลาของการแล้วเสร็จของแต่ละกิจกรรมในแต่ละงาน และจัดสรรทรัพยากรอย่างเหมาะสมหรือไม่
- 3.3 องค์กรของท่านเคยถูกสอบถามและเคยสอบถามองค์กรอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับท่านในเรื่องการเตรียมความพร้อมในการแก้ไขปัญหาย 2K มากน้อยเพียงใด หากไม่เคยดำเนินการในเรื่องนี้จนถึงวันนี้ (26 พ.ย. 41) ก็น่าเป็นเรื่องแปลกมากๆ เพราะข้อมูลในเรื่องการแก้ไขปัญหาย 2K เป็นสิ่งจำเป็นยิ่งในการเตรียมกลยุทธ์ในการบริหารงานของทุกองค์กรว่า น่าจะเลิกติดต่อทำธุรกิจกับองค์กรที่ไม่เตรียมความพร้อมในปี ค.ศ. 2000 รายใดบ้าง
- 3.4 ท่านและ/หรือองค์กรของท่าน อาจถูกทอดทิ้งให้เผชิญปัญหาปี ค.ศ. 2000 ตามลำพังจนถึงขั้นหยุดกิจการ เพราะไม่อาจดำเนินการตามปกติหรือไม่ และอะไรจะเกิดขึ้นเมื่อเหตุการณ์ที่ไม่พึงประสงค์เกิดขึ้นจริงๆ
- 3.5 สถาบันการเงินที่มีความพร้อมในการรองรับปัญหาปี ค.ศ. 2000 (Y2K Readiness) อาจได้รับผลกระทบจากลูกค้าของตนที่ไม่มีความพร้อมในเรื่องนี้ ทำให้เกิดหนี้ที่ไม่มีคุณภาพ (NPL) เพิ่มขึ้น และมีผลกระทบต่อ CAMEL ที่ใช้วัดฐานะความมั่นคงของสถาบันได้หรือไม่ ประเด็นนี้เป็นการชี้ให้เห็นว่า การแก้ไขปัญหาย

ปี ค.ศ. 2000 นั้น ความสำเร็จที่แท้จริงอยู่ที่ความเข้าใจในภาพกว้างและภาพลึก ซึ่งต้องช่วยและร่วมมือกันอย่างใกล้ชิดระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

- 3.6 เมื่อกล่าวถึงจุดนี้แล้ว ท่านผู้ที่เป็นผู้ตรวจสอบคงเข้าใจในระดับหนึ่งแล้วนะครับว่า กระบวนการตรวจสอบของท่านควรวางแผนเกี่ยวกับการตรวจสอบความพร้อมในการแก้ไขปี ค.ศ. 2000 หรือไม่
- 3.7 ปัญหา Y2K เกี่ยวข้องกับงานด้าน IT และ Non-IT (Embedded System) การแก้ไขปัญหาจึงต้องรู้ถึงผลกระทบและความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นได้ และหาทางป้องกันปัญหาก่อนที่จะเกิดปัญหาจริงๆ เพราะเมื่อถึงเวลานั้นแล้วก็ไม่มีใครสามารถช่วยท่านได้

4. หลักการจัดการกับปัญหาปี ค.ศ. 2000 โดยย่อ

- ต้องอาศัยผู้นำที่เข้มแข็ง เข้าใจปัญหาและผลกระทบที่แท้จริง การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ และความรับผิดชอบร่วมกันในองค์กรและระหว่างองค์กรที่เกี่ยวข้อง
- กระบวนการบริหารโครงการปี ค.ศ. 2000 ดังนี้
 1. การรับรู้ปัญหา (Awareness Phase)
 2. การประเมินปัญหา (Assessment Phase)
 3. การแก้ไข (Renovation Phase)
 4. การทดสอบ (Validation Phase)
 5. การนำไปใช้จริง (Implementation Phase)
- ภาพโดยรวมของการแก้ปัญหา Y2K อาจเรียกย่อๆ ว่า AARVI
- การวางแผนฉุกเฉิน (Contingency Plan) โดยกำหนดวิธีการที่ชัดเจน เป็นสิ่งจำเป็นมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งงานประเภทที่ถูกจัดให้เป็นงานที่มีความสำคัญยิ่งยวดต่อองค์กรของตน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
- เนื่องจากเป้าหมายการเขียนเรื่องนี้อยู่ที่ “ผู้สอบบัญชี” ผมจึงไม่ขอก้าวในรายละเอียดของหลักการแก้ไขปัญหา Y2K ทั้ง 5 ขั้นตอนดังกล่าว ซึ่งทุกท่านสามารถติดตามได้อย่างสะดวกในปัจจุบัน

ข้อสังเกตข้อที่ 4

- 4.1 ปัญหาการพึ่งพาต่อผู้ขาย ผู้ให้บริการ เป็นสิ่งที่ต้องระมัดระวังและต้องประเมินปัญหาที่อาจเกิดขึ้นจากการที่ผู้ขาย ผู้ให้บริการไม่ได้ดำเนินการมาตรฐานการอย่างจริงจังในการแก้ไขปัญหาย 2K หรือไม่รู้จักแก้ปัญหาขององค์กรที่แท้จริง
- 4.2 ปัญหาการรับส่งข้อมูลระหว่างองค์กร เป็นสิ่งที่ต้องพิจารณา เพราะข้อมูลถูกส่งผ่านภายใต้ระบบเครือข่ายอิเล็กทรอนิกส์ผู้เกี่ยวข้องต้องทราบว่าข้อมูลมีการส่งผ่านด้วยวิธีการที่มีความแตกต่างอย่างไร การทดสอบจึงเป็นสิ่งจำเป็น
- 4.3 ผู้สอบบัญชี ควรเข้าใจขั้นตอนการจัดการกับปัญหายปี ค.ศ. 2000 ทั้ง 5 ขั้นตอนดี

5. ผู้บริหาร-ผู้สอบบัญชี กับ Y2K

- Y2K ไม่ใช่ปัญหาที่แก้ยาก แต่ต้องการความเข้าใจถึงแก่นของปัญหาผลกระทบต่อองค์กรของตนและของงานหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องทั้งระดับในและระหว่างประเทศและผู้แก้ไขปัญหที่เข้าใจงานจริง
- ผู้บริหารต้องเอาใจใส่และให้ความสำคัญ ตลอดจนจัดทรัพยากรให้พอเพียงในการแก้ไขปัญห โดยกำหนดนโยบายที่ชัดเจนแล้วตั้งทีมงานค่อยๆ แก้ไขปัญหาไปตามลำดับอย่างเป็นระบบ และมีขั้นตอนที่เหมาะสมในเวลาที่เหมาะสมเป็นที่ยอมรับได้สำหรับผู้เกี่ยวข้อง
- การยอมรับได้ของผู้ที่เกี่ยวข้องไม่ได้จำกัดความอยู่เพียงภายในองค์กร ซึ่งแน่นอนว่าต้องมีทั้ง User ผู้ตรวจสอบบัญชีภายใน (Internal Auditor) และทีมงานด้าน IT และ Non - IT รวมทั้งผู้บริหารระดับสูงเป็นแกนของการจัดการในเรื่องนี้ แต่ผู้ที่ Internal Auditor ติดต่อด้วยจะต้องมั่นใจและยอมรับการแก้ไขปัญหาย 2K ของหน่วยงานที่เขาต้องติดต่อด้วย นั่นคือ จะต้องมียุคคลที่สามสอบงานการแก้ไขปี ค.ศ. 2000 ด้วยไม่ว่าจะใช้ผู้เชี่ยวชาญที่ปรึกษาที่รู้งานจริง และที่สำคัญก็คือผู้สอบบัญชีภายนอก (External Auditor)
- หากองค์กรที่ต้องแก้ไขปัญหาย 2K เป็นสถาบันการเงิน ก็เป็นที่แน่นอนว่าผู้ตรวจสอบจากองค์กรที่มีหน้าที่กำกับดูแลสถาบันการเงินนั้นๆ (Examiner) ก็ต้องไปมีส่วนในการกำกับดูแลรวมทั้งตรวจสอบการแก้ไขปัญหาย 2K ของสถาบันการเงินนั้นๆ ด้วยเป็นแน่
- วิธีการตรวจสอบของผู้ตรวจสอบทั้ง 3 ประเภท ตามที่กล่าวข้างต้น จะขึ้นอยู่กับหน้าที่หลักๆของผู้ตรวจสอบแต่ละประเภท แน่นอนว่าจะมีเป้าหมาย ขอบเขตการตรวจสอบ กลยุทธ์การตรวจสอบ ที่แตกต่างกันไปตามหน้าที่ของตนเป็นสำคัญ

- ปัญหาปี ค.ศ. 2000 นำไปสู่ปัญหาปฏิบัติทางบัญชีเกี่ยวกับการบันทึกการจ่ายที่เกิดขึ้นในการแก้ไข ปรับปรุง ระบบคอมพิวเตอร์ให้ปฏิบัติงานได้อย่างถูกต้อง ตลอดจนการเปิดเผยข้อมูลที่เกี่ยวข้องในงบการเงิน และปัญหาปฏิบัติเกี่ยวกับการสอบบัญชีในเรื่องผลกระทบที่มีต่อธุรกิจ เพื่อใช้ในการประเมินความเสี่ยงในการสอบบัญชี ขอบเขตความรับผิดชอบของผู้สอบบัญชี และรายงานของผู้สอบบัญชี

ข้อสังเกตข้อที่ 5

- 5.1 การวัดความเป็นผู้นำ ผู้บริหารในทุกระดับในวงการรัฐบาลและธุรกิจในศตวรรษที่ 20 อาจจะดู หรือวัด ประเมิน หรือตรวจสอบได้ จากการดูความพร้อมในการแก้ไขปัญหาปี ค.ศ. 2000 (Y2K Readiness) ส่วนหนึ่ง เพราะปัญหา Y2K อาจหมายถึงปัญหาความอยู่รอดหรือความคงอยู่ของกิจการ หรือความหายนะของกิจการที่มีผลกระทบต่อประเทศได้ในที่สุดด้วย
 - ในองค์กรที่มีธุรกิจหลักทางด้านบริการทางการเงิน วัดฐานะความมั่นคงและความสามารถในการดำเนินงาน ไม่อาจใช้การตรวจสอบและวิเคราะห์ฐานะในแบบ CAMEL และ RAS (Risk Assessment Systems) ได้อย่างพอเพียง เพราะสถาบันที่มีงานหลักๆ ทางการเงิน อาจต้องหยุดกิจการโดยไม่มีใครสามารถช่วยได้จากปัญหา Y2K
- 5.2 ปัจจุบันมีผู้บริหารในหลายองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชนยังให้ความสำคัญและมีความตื่นตัว ตลอดจนมีความเข้าใจในผลกระทบของปัญหา Y2K ขององค์กรของตน และผลกระทบจากภายนอกองค์กรของตนอย่างจำกัดและไม่เพียงพอ หรือค่อนข้างหายไปแล้วในการแก้ไขปัญหาใหญ่หลวงนี้
- 5.3 ยังมีผู้สอบบัญชีบางส่วนที่ยังไม่เข้าใจบทบาท และหน้าที่ของตนในการตรวจสอบเพื่อรองรับการเงินที่มีผลกระทบจาก Y2K ทั้งๆ ที่เป็นเรื่องที่มีความสำคัญยิ่ง และมีผู้สอบบัญชีหลายองค์กร จะไม่ออกความเห็นเรื่อง Y2K ในรายงานงบการเงินที่มีผลตั้งแต่ปี 2541 - 2543 จึงควรมีหน่วยงานที่ดูแลด้านนี้อย่างจริงจังต่อไป

6. การพิจารณาผลกระทบของปัญหาปี ค.ศ. 2000 ที่มีต่อ มาตรฐานการสอบบัญชีโดยทั่วไป

6.1 Y2K ทำให้องค์กรมีความเสี่ยงใหม่ๆ ที่มีผลกระทบต่อมาตรฐานทั่วไปมาตรฐานการปฏิบัติงาน และมาตรฐานการรายงานเกี่ยวกับการสอบบัญชีในหลายเรื่องซึ่งมีนัยสำคัญมากต่องานสอบบัญชี (มาตรฐานการสอบบัญชีฉบับที่ 1)

ข้อสังเกตข้อที่ 6.1

6.1.1 เรื่องนี้จะเห็นภาพได้ชัดเจนเมื่อผู้สอบบัญชีเข้าใจถึงผลกระทบของ Y2K ทั้งในภาพกว้างและภาพลึก จาก 5 ขั้นตอนการแก้ไขปัญหาปี ค.ศ. 2000 (ดูภาคผนวก)

6.2 Y2K มีผลต่อการวางแผนและความคุมงานสอบบัญชี
(มาตรฐานการสอบบัญชีฉบับที่ 6)

ข้อสังเกตข้อที่ 6.2

6.2.1 ผู้สอบบัญชีจะกำหนดขอบเขต กำหนดวิธีการ และเวลาตลอดจนการทำแผนการตรวจสอบ (Audit Program) อย่างมีประสิทธิภาพได้อย่างไร ถ้าปัญหา Y2K มีผลกระทบอย่างมากต่อมาตรฐานการตรวจสอบหลักตามที่กล่าวในข้อ 6.1 โดยเฉพาะความถูกต้องของข้อมูลทางการเงิน การปฏิบัติงาน และความคงอยู่ของกิจการ

6.3 Y2K มีผลกระทบต่อ “ความรับผิดชอบของผู้สอบบัญชีในการติดตามหาข้อผิดพลาด หรือรายการผิดปกติ” (มาตรฐานการสอบบัญชีฉบับที่ 11) ผู้สอบบัญชีจะกำหนดวิธีการตามหาข้อผิดพลาดหรือรายการผิดปกติโดยมิได้ตั้งใจและตั้งใจอย่างไรถ้าไม่ทราบว่าปี ค.ศ. 2000 ทำให้

- 6.3.1 มีผลกระทบต่อระบบการประมวลข้อมูลที่ใช้ในการปฏิบัติงานประจำวัน และงานบริการต่างๆ ขององค์กร
- 6.3.2 เป็นที่เข้าใจกันดีว่าปัญหา Y2K จะก่อให้เกิด “ข้อผิดพลาด” และ “รายการผิดปกติ” โดยไม่ตั้งใจ หรืออาจตั้งใจได้ทำให้การควบคุมภายในต่างๆ ที่องค์กรกำหนดไว้ถูกบิดเบือน ซึ่งหมายถึงโอกาสที่จะเกิดข้อผิดพลาดหรือรายการผิดปกติที่สำคัญ และมีผลต่อการทดสอบและสภาพแวดล้อมที่อาจชี้ให้เห็นถึงความเชื่อถือได้ในผู้บริหารและองค์กรอย่างสำคัญ แล้วผู้สอบบัญชีจะไม่สนใจสิ่งนี้ได้หรือไม่ ?
- 6.3.3 หากผู้สอบบัญชีสนใจเรื่องที่สำคัญยิ่งนี้ ผู้สอบบัญชีจะพิจารณาถึงชนิดของข้อผิดพลาด รายการผิดปกติที่อาจเกิดขึ้น และจะประเมินหาจุดอ่อนได้อย่างไร จะแนะนำให้องค์กรป้องกันปัญหาต่างๆ ที่จะตามมาอย่างไร
- 6.3.4 ผู้สอบบัญชีควรจะเข้าใจอะไรบ้างในการปฏิบัติงานตามหน้าที่และความรับผิดชอบของผู้สอบบัญชีที่ได้มาตรฐานในผลที่จะเกิดขึ้นจากปี ค.ศ. 2000 (โปรดดูจากภาคผนวก)
- 6.3.5 หากกิจการที่ตรวจสอบไม่ได้มีการแก้ไขปัญหา Y2K ที่เพียงพอผู้สอบบัญชีจะใช้เกณฑ์อะไร และหลักฐานอย่างไร ในการกล่าวหรือให้ข้อสังเกตเช่นนั้น เพราะผู้สอบบัญชีอาจไม่ทราบว่ารายการผิดปกติจะเกิดขึ้นก่อนสิ้นปี ไกลวันสิ้นปี หรือวันสิ้นปี และ/หรือต่อจากนั้นผู้สอบบัญชีจะใช้มาตรฐานใดในการสอบบัญชี เมื่อพบปัญหาเช่นนี้
- 6.3.6 ผู้สอบบัญชีควรอธิบายในหมายเหตุประกอบงบการเงินได้อย่างไร และควรจะกำหนดขอบเขตความรับผิดชอบของตนโดยใช้ถ้อยคำที่เข้าใจได้ทุกฝ่ายอย่างเหมาะสม และไม่กระทบกระเทือนต่อวิชาชีพการสอบบัญชีของตนแบบใดดี
- 6.3.7 เป็นเรื่องสำคัญมากสำหรับผู้สอบบัญชี ที่ใช้วิธีเลือกข้อมูลที่จะทำการตรวจสอบโดยอยู่ภายใต้ความเสี่ยงที่ว่า อาจไม่พบข้อผิดพลาดหรือรายการผิดปกติ ถึงแม้ข้อผิดพลาดหรือรายการผิดปกตินั้นมีอยู่จริง ความเสี่ยงในการจะไม่พบข้อผิดพลาดนี้ผู้สอบบัญชีเข้าใจและรู้วิธีปฏิบัติในการป้องกันตนเองดีอยู่แล้วในกรณีปกติ

แต่ปัญหาปี ค.ศ. 2000 ผู้สอบบัญชีไม่อาจจะอ้างความไม่รู้ถึงผลกระทบของปี ค.ศ. 2000 ที่สร้างหรือก่อให้เกิดความเสี่ยงต่อมาตรฐานการปฏิบัติงานหลักในการสอบบัญชีทั้ง 3 ข้อได้คือ มาตรฐานการสอบบัญชีฉบับที่ 1 ที่ว่าด้วย

- มาตรฐานทั่วไป
- มาตรฐานการปฏิบัติงาน
- มาตรฐานการรายงาน

6.3.8 ถึงแม้มาตรฐานการสอบบัญชีฉบับที่ 11 นี้ ได้กล่าวว่า “ผู้สอบบัญชีไม่จำเป็นที่จะขยายวิธีการตรวจสอบเพื่อค้นหารายการที่มีได้ลงบัญชีไว้ นอกจากว่าจะปรากฏให้เห็นอย่างเด่นชัดในระหว่างการตรวจสอบว่าอาจมีเหตุการณ์เช่นนี้อยู่...”

ปัญหาปี ค.ศ. 2000 (Y2K) เป็นสิ่งที่ผู้บริหารและผู้สอบบัญชีในทุกองค์กรทั่วโลก ต่างก็ทราบดีก่อนการปฏิบัติการตรวจสอบการเงินขององค์กร บัญชีสิ้นสุด มิถุนายน 2541 เป็นต้นไปอยู่แล้วว่าข้อผิดพลาดหรือรายการผิดปกติจนถึงขั้นธุรกิจที่ไม่พร้อมอาจประสบปัญหาในการดำเนินงานอย่างร้ายแรงจึงเป็นที่แน่นอน ว่าผู้สอบบัญชีทุกท่าน จะต้องปฏิบัติงานตรวจสอบและออกความเห็นของตนต่อกิจการที่จะประสบปัญหาอันเนื่องจากปัญหาปี ค.ศ. 2000 ตั้งแต่งวดการบัญชีสิ้นสุดมิถุนายน 2541 เป็นต้นไป ถึงหลังปี ค.ศ. 2000 ไปแล้วด้วย เพราะเรื่อง Y2K จะมีผลกระทบต่อความเสี่ยงขององค์กรในทุกรูปแบบ และมีผลโดยตรงต่อข้อผิดพลาดทางการควบคุมภายใน การปฏิบัติงานและแน่นอนส่งผลกระทบต่องบการเงินและการดำเนินงานตลอดจนความมั่นคงและความคงอยู่ขององค์กรในที่สุดด้วย

6.4 Y2K กับหลักฐานการสอบบัญชี (มาตรฐานการสอบบัญชี ฉบับที่ 22)

ข้อสังเกตข้อที่ 6.4

- 6.4.1 ผู้สอบบัญชีจะต้องมีหลักฐานที่เพียงพอโดยใช้วิธีการตรวจสอบการเตรียมความพร้อมในการแก้ไขปัญหา Y2K (Y2K Readiness) ขององค์กร
- 6.4.2 หลักฐานการสอบบัญชีเป็นเรื่องสำคัญมากเรื่องหนึ่งของผู้สอบบัญชี เพราะหากมีปัญหาและต้องมีการพิจารณาถึงมาตรฐานการสอบบัญชี ผู้สอบบัญชีก็ต้องแสดงหลักฐานให้ผู้เกี่ยวข้องจนเป็นที่พอใจ และมีเหตุมีผล
- 6.4.3 องค์ประกอบที่ผู้สอบบัญชีใช้พิจารณาถึงความเพียงพอและความเหมาะสมของหลักฐานการสอบบัญชี จะขึ้นอยู่กับระดับความเสี่ยงเกี่ยวกับความผิดพลาดของข้อมูลและรายการทางการเงินและการบริหาร และมีผลกระทบจาก Y2K หนึ่ง ขอให้ผู้สอบบัญชีอย่าสับสนในการปฏิบัติงานการสอบบัญชีตามปกติที่มีการตรวจสอบด้านคอมพิวเตอร์ (IT/IS Audit) หรือการใช้คอมพิวเตอร์เข้าช่วยในการสอบบัญชี (Computer Assisted Audit Technique) ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของงานสอบบัญชีตามปกติอยู่แล้วกับการตรวจสอบงานการแก้ไข Y2K หรือ Y2K Readiness ซึ่งก็อยู่ในกรอบงานการส่วนหนึ่งของการสอบบัญชีเพื่อรับรองงบการเงินด้วยการเขียนเรื่องนี้ต้องเน้นในประเด็นหลังเป็นหลัก
- 6.4.4 หลักฐานการติดตามดูแลการแก้ไข หรือการเตรียมพร้อมเพื่อรับมือกับปี ค.ศ. 2000 โดยเฉพาะก็ได้เข้าหลักฐานการปฏิบัติงานตามกระบวนการบริหารโครงการปี ค.ศ. 2000 ทั้ง 5 ขั้นตอนได้แก่ การรับรู้ปัญหา การประเมินปัญหา การแก้ไข การทดสอบ การนำไปใช้งานจริง ซึ่งจะไม่ขอล่าวรายละเอียดในบทความนี้ ทั้งนี้รวมแผนงานฉุกเฉินด้วย
- 6.4.5 การดูผลกระทบต่อการปฏิบัติงานการสอบบัญชีตามปกติที่ผู้สอบบัญชีทุกคนมีหน้าที่หลักในทางปฏิบัติก็คือ ผลกระทบต่อ
- ลักษณะของข้อมูลและรายการ
 - ความเพียงพอของการควบคุมภายใน
 - สถานการณ์ที่อาจก่อให้เกิดความผิดปกติในการบริหาร
 - ฐานะทางการเงินและความมั่นคงของกิจการ
 - ความมีสาระสำคัญของข้อมูลและรายการที่มีต่องบการเงินโดยรวม

สรุปได้ว่า ผู้สอบบัญชีจะต้องตรวจสอบให้ได้ซึ่งหลักฐานที่เพียงพอเพื่อให้บรรลุเป้าหมายต่างๆ ข้างต้นทั้งหมด ถึงแม้จะเป็นการตรวจสอบบัญชีตามปกติก็ตาม

6.5 Y2K กับความดำรงอยู่ของกิจการที่ตรวจสอบ (มาตรฐานการสอบบัญชีฉบับที่ 25)

ข้อสังเกตข้อที่ 6.5

6.5.1 Y2K มีปัญหาเกี่ยวกับความดำรงอยู่ของกิจการโดยตรง ซึ่งเป็นหน้าที่หลักอย่างหนึ่งที่ผู้สอบบัญชีจะต้องให้ความเห็นในการสอบบัญชี ถ้าหากมีเหตุการณ์ใดๆ ที่มีผลต่อการดำรงอยู่ ดังนั้นผู้สอบบัญชีจะหลีกเลี่ยงไม่ออกความเห็นต่อผลกระทบของ Y2K ต่อการดำรงอยู่ของกิจการไม่ได้

6.5.2 ข้อมูลที่แสดงให้เห็นว่ากิจการไม่สามารถดำรงอยู่ได้

- ข้อมูลทางการเงินต่างๆ
- ข้อมูลในการดำเนินงาน

ตามที่กำหนดไว้ในมาตรฐาน แต่สิ่งที่ไม่ได้กำหนดไว้และเห็นได้ชัดในขณะนี้คือปัญหา Y2K ซึ่งทางการก็ได้มีแนวทางปฏิบัติพอสมควรแล้วในปัจจุบัน

- ข้อมูลอื่นๆ

6.5.3 ผู้สอบบัญชีจะต้องรอบคอบในการตรวจสอบและต้องมีหลักฐานที่เหมาะสมอย่างเพียงพอ เพื่อยืนยันหรือจัดข้อสงสัยในความสามารถของกิจการที่จะดำเนินงานต่อไปในอนาคตอันใกล้ ซึ่งโดยปกติจะเป็นช่วงเวลา 1 ปี หลังจากวันที่ในงบดุล แต่เมื่อปี ค.ศ. 2000 ปัญหาจะเกิดเร็วกว่านั้นมาก

ดังนั้น Y2K จึงเกี่ยวกับงานและปัญหาตรวจสอบของผู้สอบบัญชีแน่นอน

6.5.4 ในกรณีการสอบบัญชีที่ไม่มีผลของ Y2K เข้ามาเกี่ยวข้อง ผู้สอบบัญชีอาจขอหนังสือรับรองจากฝ่ายบริหารเกี่ยวกับแผนการในอนาคตที่จะปรับปรุงสถานการณ์ของกิจการเพื่อการดำรงอยู่ของกิจการได้

แต่ในกรณี Y2K ผู้สอบบัญชีไม่อาจทำดังกล่าวในวรรคต้นได้เพราะผู้สอบบัญชีมีหน้าที่ต้องประเมินประสิทธิผลและประสิทธิภาพในโครงการแก้ไขปัญหา Y2K อย่างมีระบบตาม 5 ขั้นตอนดังกล่าว และควรใช้ดุลยพินิจของตนเองในการออกความเห็นต่อการดำรงอยู่ของกิจการตามหลักฐานที่มี

6.5.5 ปัญหา Y2K ไม่อาจเลื่อนหรือเลี่ยงเวลาในการแก้ไขปัญหาได้ ผู้สอบบัญชีจึงต้องแสดงความเห็นและจะต้องแน่ใจว่ามีการเปิดเผยถึงสถานการณ์สำคัญอันเป็นสาเหตุที่จะทำให้เกิดปัญหาเกี่ยวกับความดำรงอยู่ของกิจการในหมายเหตุประกอบงบการเงิน

ผู้สอบบัญชีจึงมีหน้าที่โดยตรงที่ต้องปฏิบัติตามมาตรฐานการสอบบัญชีข้อนี้ซึ่งเป็นเรื่องสำคัญมากอยู่แล้ว

6.6 Y2K กับการประเมินประสิทธิภาพการควบคุมการเงินกรณีกิจการใช้คอมพิวเตอร์ (มาตรฐานการสอบบัญชีฉบับที่ 28)

ข้อสังเกตข้อที่ 6.6

6.6.1 แนวปฏิบัติทางการบัญชีและการสอบบัญชีเกี่ยวกับปัญหาปี ค.ศ. 2000 (Y2K) ของสมาคมนักบัญชีและผู้สอบบัญชีรับอนุญาตแห่งประเทศไทย ตามประกาศที่ 006/2540-2542 ในความเห็นของพมคิตว่ามีส่วนที่เกี่ยวข้องกับผู้สอบบัญชีในเรื่องต่อไปนี้

- ความรู้ที่เกี่ยวกับการประเมินความพร้อมของการแก้ไขปัญหา Y2K ขององค์กร
- การใช้บุคคลอื่นซึ่งอาจเป็นผู้เชี่ยวชาญที่ปรึกษา การแก้ไข ปัญหา Y2K
- การวางแผนงานการสอบบัญชี ซึ่งมีผลสืบเนื่องมาจากผลกระทบที่จะเกิดขึ้นจาก Y2K
- หลักฐานการสอบบัญชีที่เกี่ยวกับการบริหารจากขององค์กร ทางด้าน Y2K รวมทั้งต้องมีการทดสอบในบางประเภทตามสมควรที่เป็นหลักฐานที่พอเพียงในการปฏิบัติงานสอบบัญชี ในส่วนที่ผลกระทบต้องการเงิน การดำเนินงานและการดำรงอยู่ของกิจการ

ดังนั้นผู้สอบบัญชีจะมีหน้าที่ตามปกติที่จะต้องปฏิบัติตามมาตรฐานการสอบบัญชีข้อนี้ในส่วนที่เป็นผลกระทบจาก Y2K นอกเหนือจากการมีความรู้ในการสอบบัญชีในกรณีที่ธุรกิจใช้คอมพิวเตอร์ตามที่กำหนดไว้ในมาตรฐานข้อนี้ด้วย และคงเป็นเรื่องที่น่าแปลกสำหรับผู้สอบบัญชีหากไม่คำนึงและวางแผนการสอบบัญชีในภาพรวม โดยมี Y2K เป็นปัจจัยหนึ่งที่เกี่ยวข้องที่สำคัญยิ่ง

6.7 Y2K กับการประเมินประสิทธิภาพการควบคุมภายในกรณีกิจการใช้คอมพิวเตอร์ (มาตรฐานการสอบบัญชีฉบับที่ 29)

ข้อสังเกตข้อที่ 6.7

- 6.7.1 Y2K มีผลกระทบที่สำคัญยิ่งของกิจการที่ใช้คอมพิวเตอร์ที่ไม่มีใครจะปฏิเสธได้ และหลายๆ กรณีมีผู้เข้าใจผิดว่า ปัญหาปี ค.ศ. 2000 เป็นปัญหาด้านคอมพิวเตอร์เท่านั้น โดยการเปลี่ยนตัวเลข ค.ศ. 2 หลัก เป็น 4 หลัก ก็จบเรื่อง ความจริงแล้วการแก้ไขปัญหา Y2K ไม่ได้ง่ายๆ เช่นนั้น เพราะมี Layer หรือชั้นตอนที่ต้องพิจารณามากในบางองค์กร
- 6.7.2 Y2K มีผลกระทบต่อการประมวลผลและการปฏิบัติงานในกิจกรรมที่ใช้คอมพิวเตอร์ ซึ่งเป็นแก่นของปัญหาในการบริหารงานและการจัดการที่เป็นหน้าที่ของผู้บริหาร และแน่นอนว่าเป็นงานหลักโดยตรงส่วนหนึ่งของผู้สอบบัญชีว่าด้วยมาตรฐานการตรวจสอบฉบับที่ 29 นี้เช่นกัน
- 6.7.3 การประเมินประสิทธิภาพการควบคุมภายใน เป็นงานหลักเบื้องต้นอย่างหนึ่งของผู้สอบบัญชี และการปฏิบัติที่เหมาะสมในเรื่องนี้คือการประเมินความเสี่ยงในด้านต่างๆ ที่จะมีผลกระทบจุดอ่อนที่อาจสร้างความเสียหาย หรือความผิดพลาดในการปฏิบัติงาน การประเมินความเสี่ยงจะทำให้ผู้สอบบัญชีเข้าถึงจุดที่ควรควบคุม ซึ่งจะทำให้การวางแผนการตรวจสอบเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น

Y2K มีผลกระทบต่องค์กรทั้งในรูปแบบที่ก่อให้เกิดความเสี่ยงใหม่ๆ ที่ร้ายแรงที่ผู้ตรวจสอบภายใน ผู้สอบบัญชี และผู้กำกับองค์กรอื่น ต้องปฏิบัติหน้าที่นี้ในขอบเขตความรับผิดชอบตามหน้าที่หลักของตน

6.7.4 ผู้สอบบัญชีทุกคนได้ทราบดีแล้วว่า การควบคุมภายในกรณีกิจการใช้คอมพิวเตอร์นั้น แบ่งงานได้เป็น 2 ส่วนหลักๆ คือ

- การควบคุมทั่วไป
- การควบคุมเฉพาะระบบงาน

ซึ่งทั้ง 2 ส่วนก็มีรายละเอียดมากพอสมควร แต่ก็เป็นแก่นของการตรวจสอบโดยผู้สอบบัญชี ตัวอย่างเช่น

- การควบคุมการนำข้อมูลเข้าคอมพิวเตอร์และโปรแกรมคำสั่งงาน
- การควบคุมการทำงานของเครื่องคอมพิวเตอร์
- การควบคุมชุดคำสั่งงานกลางของระบบ
- การควบคุมในส่วนการประมวลผลและเพิ่มข้อมูลคอมพิวเตอร์
- การควบคุมข้อมูลผลลัพธ์และการส่งออก
- ฯลฯ

การสอบทานและการรายงานจุดอ่อนของการควบคุมภายในและการประเมินความพร้อมในการแก้ไขปัญหามี ค.ศ. 2000 จึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งและเป็นหน้าที่ของผู้ตรวจสอบบัญชีภายใน (Internal Auditor) และผู้สอบบัญชี (External Auditor)

6.8 Y2K กับการใช้ผลงานของผู้เชี่ยวชาญเพื่อประโยชน์ในการสอบบัญชี (มาตรฐานการสอบบัญชี ฉบับที่ 33)

ข้อสังเกตข้อที่ 6.8

6.8.1 เป็นที่เข้าใจและยอมรับแล้วว่าผู้สอบบัญชีไม่จำเป็นต้องมีความเชี่ยวชาญในวิชาชีพเหมือนกับบุคคลซึ่งได้รับการฝึกอบรม หรือมีความเชี่ยวชาญจากอาชีพนั้นๆ ดังนั้นผู้สอบบัญชีอาจใช้ผลงานของผู้เชี่ยวชาญเพื่อประโยชน์ในการสอบบัญชีได้

6.8.2 ผู้สอบบัญชีที่ต้องติดตามตรวจสอบการแก้ไขปัญหา Y2K ก็อาจใช้ผู้เชี่ยวชาญในการแก้ไขปัญหาย 2K โดยเฉพาะได้ แต่ผู้สอบบัญชียังต้องรับผิดชอบการปฏิบัติงานของผู้เชี่ยวชาญนั้น

6.9 Y2K กับการใช้คอมพิวเตอร์ช่วยในการสอบบัญชี (มาตรฐานการสอบบัญชีฉบับที่ 35)

ข้อสังเกตข้อที่ 6.9

6.9.1 การติดตามดูความพร้อมในการแก้ไขปัญหา Y2K ในขั้นตอนแก้ไข ปัญหาและทดสอบปัญหาในหลายๆ กรณีการนำคอมพิวเตอร์ช่วยใน ขั้นตอนดังกล่าวจะช่วยองค์กรและผู้ที่เกี่ยวข้องได้ หากผู้สอบบัญชีเข้าใจ ในเรื่องนี้ก็จะช่วยงานสอบบัญชีรวมทั้งการติดตามแก้ไขปี ค.ศ. 2000 ได้มาก

6.9.2 ลำดับขั้นตอนของการนำคอมพิวเตอร์มาช่วยในการทดสอบการแก้ไข ปัญหาและทดสอบการแก้ไข รวมทั้งใช้คอมพิวเตอร์ช่วยในการสอบ บัญชีเป็นการทั่วไป จะไม่ขอก้าวในที่นี้ แต่ผู้สอบบัญชีอาจนำข้อที่ 19 ของมาตรฐานฉบับที่ 35 นี้มาประยุกต์ใช้ได้

6.9.3 หากผู้สอบบัญชีจะใช้คอมพิวเตอร์ช่วยในการสอบบัญชี (รวมทั้งเรื่อง Y2K ผู้สอบบัญชีต้องพิจารณาถึง

- การวางแผน
- การปฏิบัติงาน
- หลักฐานการสอบบัญชี
- ข้อควรพิจารณาอื่นๆ ซึ่งขึ้นกับเป้าหมาย & วิธีการเป็นสำคัญ

อาจจะสรุปได้ว่าการใช้คอมพิวเตอร์ช่วยในการตรวจสอบความพร้อมของ ปี ค.ศ. 2000 (Y2K Readiness) กับการสอบบัญชีเป็นเรื่องปกติในการ- สอบบัญชีในธุรกิจที่ใช้คอมพิวเตอร์ในการประมวลข้อมูล

ความรู้เกี่ยวกับคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีเกี่ยวกับ IT/IS เป็นเรื่องที่มี ความสำคัญยิ่งสำหรับผู้ตรวจสอบทุกประเภท ถึงแม้จะมีการใช้ผู้เชี่ยวชาญ เข้ามาช่วยในการตรวจสอบได้ก็ตาม

ภาคผนวกในหนังสือเล่มนี้ทั้งหมด จะเกี่ยวข้องกับผู้ตรวจสอบ และ Y2K ฉบับย่อครับ

6.10 Y2K กับการตรวจสอบรายการบัญชีกับกิจการที่เกี่ยวข้องกัน (มาตรฐานการสอบบัญชี ฉบับที่ 36)

ข้อสังเกตข้อที่ 6.10 :

- 6.10.1 การดูความพร้อมของการแก้ไขปัญหาค.ศ. 2000 เกี่ยวข้องโดยตรงกับรายการบัญชีหรือข้อมูลทางการเงินกับกิจการที่เกี่ยวข้องกัน
- 6.10.2 การแก้ไขปัญหาค.ศ. 2000 ผู้บริหาร ผู้สอบบัญชี และผู้ที่มีส่วนในเรื่องนี้ได้เข้าใจตรงกันแล้วว่า องค์กรไม่อาจแก้ไขปัญหาลำพังได้ เพราะทุกองค์กรต้องเกี่ยวข้องกับองค์กรอื่นๆ ด้วยไม่มากนักน้อย เช่น ลูกค้า ผู้ให้บริการ ผู้ขาย การโอนเงิน การรับฝาก-จ่ายเงิน การอาศัยไฟฟ้า โทรศัพท์ การสื่อสาร ฯลฯ นั่นคือ การสอบดูความพร้อมของปี ค.ศ. 2000 จะต้องเกี่ยวข้องกับกิจการอื่นด้วยเสมอ
- 6.10.3 ผู้สอบบัญชีต้องได้หลักฐานที่เพียงพอในการดำเนินการตามข้อ 6.9.3
- 6.10.4 เป็นที่แน่นอนเช่นกันว่าผู้สอบบัญชีต้องปฏิบัติตามมาตรฐานฉบับที่ 36 นี้ในการสอบบัญชีซึ่งรวมทั้งเรื่อง Y2K ในส่วนที่จำเป็นและเกี่ยวข้อง

6.11 Y2K กับการเลือกตัวอย่างในการสอบบัญชี (มาตรฐานการสอบบัญชีฉบับที่ 37)

ข้อสังเกตข้อที่ 6.11

- 6.11.1 ขึ้นกับประเภทธุรกิจขนาดของธุรกิจความซับซ้อนของกิจกรรมและระบบงาน IT และ Non-IT ทั้งในและระหว่างประเทศ ความเข้าใจของผู้สอบบัญชีในธุรกิจ
- 6.11.2 ความเพียงพอในการเลือกตัวอย่างในการทดสอบปัญหา Y2K ผู้สอบบัญชีควรเน้นงานที่มีความสำคัญยิ่งขององค์กรเป็นหลักไว้ก่อน
- 6.11.3 การทดสอบควรรวมรายการที่เกี่ยวกับวันที่สำคัญ และรายการที่ไม่เกี่ยวกับวันที่ เช่น การ Restore การ Back up ด้วย เป็นต้น

6.12 Y2K กับความมีสาระสำคัญและความเสี่ยงในการสอบบัญชี (มาตรฐานการสอบบัญชีฉบับที่ 38)

ข้อสังเกตข้อที่ 6.12

- 6.12.1 ในการดำเนินการตามมาตรฐานทั้ง 2 ข้อข้างต้น ผู้สอบบัญชีจะต้องคำนึงถึง
- วัตถุประสงค์ในการตรวจสอบ
 - ความเสี่ยงและความเชื่อมั่นของผู้สอบบัญชี
 - ความผิดพลาดที่ยอมรับได้และยอมรับไม่ได้
 - ความเสี่ยงและความผิดพลาด จะเกี่ยวข้องกับการวางแผนการตรวจสอบ
- 6.12.2 Y2K เป็นความเสี่ยงของทุกองค์กรที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ ผู้สอบบัญชีจึงต้องวางแผนและกำหนดกลยุทธ์การตรวจสอบที่เหมาะสมมีหลักฐานที่สำคัญๆ ในการออกความเห็นต่องบการเงินที่มีผลจาก Y2K
- 6.12.3 Y2K เป็นความเสี่ยงที่ไม่เคยเกิดมาก่อน เป็นสิ่งที่แน่นอนว่าทุกองค์กรไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ แต่สามารถลดความเสี่ยงหรือป้องกันปัญหาได้
- 6.12.4 ผู้สอบบัญชีจำต้องวิเคราะห์ความเสี่ยงขององค์กรที่ตรวจสอบจากปัญหา Y2K ให้ได้ทั้งในวงกว้างและลึกพอที่จะชี้ปัญหาได้ แล้วตามด้วยการวางแผนการตรวจสอบโดยกำหนดให้ Y2K เป็นส่วนหนึ่งของการตรวจสอบโดยทั่วไป ตั้งแต่งวดการบัญชีปี พ.ศ. 2541-2543
- 6.12.5 การเข้าใจและมีความสามารถในการวิเคราะห์ความเสี่ยงที่จะมีผลกระทบต่อองค์กรทั้งทางด้านการเงิน การดำเนินงานที่มีผลทั้งทางตรงและทางอ้อม เป็นหน้าที่สำคัญทั้งของผู้บริหาร และผู้สอบบัญชีของทุกองค์กรทั้งในกรณีปกติ และในช่วงคาบเกี่ยวกับปี ค.ศ. 2000

7. บทบาทของสมาคมนักบัญชีและผู้สอบบัญชีรับอนุญาต ทั่วประเทศไทยกับ Y2K

ข้อสังเกตข้อที่ 7

- เป็นการชี้แนะและตอกย้ำมายังผู้สอบบัญชีทั้งหลายว่า การสอบบัญชีโดยทั่วไปนั้น จะต้องมีการสอบบัญชีเกี่ยวกับปัญหาปี ค.ศ. 2000 (Y2K) ด้วย โดยไม่มีทางเป็นอย่างอื่นไปได้ตามที่ได้ให้ข้อสังเกตตั้งแต่ข้อที่ 1-6 ข้างต้นมาแล้วสรุปก็คือ ตามมาตรฐานการสอบบัญชีที่มีอยู่ในปัจจุบัน ผู้สอบบัญชีก็ต้องสอบบัญชีเกี่ยวกับปัญหา Y2K อยู่ดี แต่เพื่อความเข้าใจตรงกันทางสมาคมนักบัญชีฯ จึงได้ออกประกาศ 006/2540-2542 ลงวันที่ 31 กรกฎาคม 2541 เรื่อง “แนวปฏิบัติทางการบัญชีและการสอบบัญชีที่เกี่ยวกับปัญหาปี ค.ศ. 2000 (Y2K)” เพื่อถือปฏิบัติโดยทั่วไปในทุกองค์กรที่ต้องมีผู้สอบบัญชีในการแสดงความเห็นต่องบการเงินของกิจการ เป็นการสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องตรงกันระหว่างผู้บริหารกิจการและผู้สอบบัญชีการพิจารณาสถานการณ์และความเสี่ยงในการตรวจสอบ ซึ่งใช้ประกอบการปฏิบัติระหว่างวิชาชีพสอบบัญชี เพื่อแสดงความเห็นต่องบการเงินในรายงานของผู้สอบบัญชีอย่างเหมาะสม

8. การเปิดเผยการดำเนินการแก้ไขปัญหาเพื่อความพร้อม สำหรับปี ค.ศ. 2000 โดยหน่วยงานกำกับองค์กรอื่นๆ และประเด็นที่น่าสนใจ

หน่วยงานที่ทำหน้าที่กำกับองค์กรอื่นๆ เช่น ธนาคารแห่งประเทศไทย คณะกรรมการกำกับตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ต่างก็มีแนวทางในการติดตามในเรื่อง Y2K โดยธนาคารแห่งประเทศไทย ได้มีหนังสือเวียนลงวันที่ 23 มิถุนายน 2541 ที่ ธปท.(ว)2390/2541 เรื่องการเปิดเผยการดำเนินการแก้ไขปัญหาและการปรับปรุงระบบคอมพิวเตอร์ เพื่อความพร้อมสำหรับปี ค.ศ. 2000 ให้สถาบันการเงินที่อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของ ธปท. ปฏิบัติหลายประการ (โปรดดูภาคผนวก เรื่องนี้ สอดคล้องกับข้อที่ 5.2 ของประกาศที่ 006/2540 - 2543 เรื่อง “แนวปฏิบัติทางการบัญชี และการสอบบัญชีเกี่ยวกับปัญหา Y2K ของสมาคมนักบัญชีฯ”)

ข้อสังเกตข้อที่ 8

- ผู้สอบบัญชีรับอนุญาต หรือผู้เชี่ยวชาญด้านระบบคอมพิวเตอร์ ต้องทำ Audit Program อย่างน้อยตามมาตรฐาน US GAO
- ให้สถาบันการเงินจัดส่งสำเนาเอกสารข้อตกลงหรือสัญญาที่ทำกับผู้ตรวจสอบบัญชีรับอนุญาต หรือผู้เชี่ยวชาญด้านระบบคอมพิวเตอร์ ปี ค.ศ. 2000 ฯลฯ

8.1 ธปท. ได้มีแนวทางในการสอบทานการแก้ไขปัญหาและการปรับปรุงระบบคอมพิวเตอร์ เพื่อความพร้อมสำหรับปี ค.ศ. 2000 ของสถาบันการเงิน 3 ข้อ สำหรับข้อที่ 1 เรื่องความรับผิดชอบของผู้บริหารระดับสูง และข้อที่ 3 การเปิดเผยในหมายเหตุงบการเงินทั้ง 2 ข้อนี้ ทราบว่าผู้สอบบัญชีไม่มีข้อสงสัยแต่มีคำถามในข้อที่ 2 ของแนวทางฯ นี้

8.2 แนวทางข้อที่ 2 ที่ผู้สอบบัญชีรับอนุญาตบางรายอาจมีปัญหา แยกพิจารณาได้ดังนี้

8.2.1 ให้ประเมินความเหมาะสมของระยะเวลาที่ใช้ในการแก้ไขปัญหฯ ข้อนี้ ผู้สอบบัญชีก็ไม่มีปัญหา

8.2.2 ให้ประเมินประสิทธิภาพของระบบการควบคุมติดตามการแก้ไข และการปรับปรุงระบบคอมพิวเตอร์ ข้อนี้ผู้สอบบัญชีรับอนุญาตหลายรายแจ้งว่าปฏิบัติไม่ได้

โดยมีความคิดเห็นดังนี้

ก. ปัญหาปี ค.ศ. 2000 เป็นปัญหาที่เพิ่งเกิดขึ้นครั้งแรกในโลก จึงไม่อาจใช้มาตรฐานการสอบบัญชีที่ชัดเจนมากแล้วถึงได้ แต่มีมาตรฐานการสอบบัญชีหลายข้อที่น่าจะประยุกต์ใช้ได้ตามที่กล่าวในข้อที่ 6 แล้ว หลายข้อยังมีอีกบางมาตรฐานฯ ที่อาจนำมาประยุกต์ใช้ได้กับสิ่งที่อยากจะเรียกว่าเป็นสิ่งที่ผู้สอบบัญชีต้องปฏิบัติทั้งสิ้น แต่คิดว่าจะหยิบยกเฉพาะประเด็นสำคัญๆ เท่านั้น สำหรับการนำเสนอความเห็นครั้งนี้

ข. ผู้กำกับสถาบันการเงิน ในบางประเทศได้กำหนดให้ผู้สอบบัญชีอนุญาตเป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่แทนผู้ตรวจสอบ (Examimer) ขององค์กรที่ทำหน้าที่นี้ เช่น Bank of England การที่ ธปท. จะกำหนดบทบาทให้ผู้สอบบัญชีอนุญาตปฏิบัติหน้าที่แทน หรือเพิ่มเติมในบางเรื่องเป็นสิ่งที่ไม่แปลกเลย

- ค. ธปท. เป็นผู้กำหนดเงื่อนไข และเป็นผู้พิจารณาการเป็นผู้สอบบัญชีรับอนุญาตของสถาบันการเงินตามเงื่อนไขที่เหมาะสม ถ้า ธปท. กำหนดเงื่อนไขตามข้อที่ 8.2.2 และ 8.2.3 เป็นส่วนหนึ่งของการพิจารณาให้ความเห็นชอบในการเป็นผู้สอบบัญชีรับอนุญาตของสถาบันการเงินที่ ธปท. ดูแลด้วยผู้สอบบัญชียังจะพิจารณาว่าปฏิบัติไม่ได้หรือ
- 8.2.3 ให้ประเมินความถูกต้องของข้อมูลที่ได้รับหลังจากการแก้ไขและปรับปรุงระบบคอมพิวเตอร์เสร็จสมบูรณ์ ข้อนี้ผู้สอบบัญชีรับอนุญาตหลายรายแจ้งแบบไม่เป็นทางการว่าปฏิบัติไม่ได้

ข้อสังเกตดังนี้

- ก. โปรดดูข้อสังเกตข้อ ก - ค ในข้อ 8.2.2 ข้างต้น และ
- ข. การประเมินความถูกต้องของข้อมูล ไม่ได้เป็นหน้าที่หลักของการออกความเห็นประกอบงบการเงินของผู้สอบบัญชี หรือถ้าผู้สอบบัญชีไม่ปฏิบัติหน้าที่นี้ ผู้สอบบัญชีได้ปฏิบัติตามมาตรฐานการสอบบัญชีโดยทั่วไปสมบูรณ์แล้วหรือ
- ค. ผู้สอบบัญชีไม่มีทางออกอย่างอื่นเลยหรือ เช่น การออกความเห็นโดยมีเงื่อนไข ฯลฯ ถ้าจำเป็น
- ง. ผู้สอบบัญชีจะใช้หลักฐานการตรวจสอบจากผลกระทบของ Y2K ต่อข้อมูลทางการเงินอย่างไร ถ้าไม่ได้ประเมินความถูกต้องของข้อมูลหลังจากการแก้ไข Y2K และระบบคอมพิวเตอร์แล้ว
- จ. หน่วยงานกำกับองค์กรอื่นๆ ไม่ว่าจะเป็น ธปท. คณะกรรมการกำกับตลาดหลักทรัพย์ ฯลฯ มีสิทธิกำหนดความต้องการเพิ่มเติมจากมาตรฐานของการสอบบัญชีได้หรือไม่ เพราะในอดีตจนถึงปัจจุบันหน่วยงานเหล่านี้ก็ได้มีหลักเกณฑ์เพื่อความมั่นคงของสถาบันการเงินหลายประการที่กำหนด เพิ่มเติมจากหลักเกณฑ์ตามมาตรฐานการสอบบัญชีทั่วไปอยู่แล้ว

ผมใคร่ขอให้ผู้สอบบัญชีทุกท่านช่วยวิเคราะห์ประเด็นต่างๆ ตามที่ได้กล่าวไว้ด้วยครับว่ามีเหตุผลอย่างไร โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้สอบบัญชีในสถาบันการเงินที่ธนาคารแห่งประเทศไทยเป็นผู้พิจารณาให้ความเห็นชอบในการปฏิบัติหน้าที่เป็นผู้สอบบัญชีรับอนุญาตของสถาบันการเงินต่างๆ เพราะท่านมีความรับผิดชอบที่แตกต่างไปจากการสอบบัญชีองค์กรอื่นๆ (แนวทางนี้สอดคล้องกับประกาศของสมาคมนักบัญชีลงวันที่ 31 กรกฎาคม 2541)

ผมยอมรับอยู่ประการหนึ่งว่าท่านผู้สอบบัญชีรับอนุญาตในสถาบันการเงินมีภาระหน้าที่และความรับผิดชอบมากกว่าการตรวจสอบบัญชีโดยทั่วไป และเคารพในความคิดเห็นของท่าน และตระหนักเสมอว่าความคิดเห็นส่วนตัวของผมอาจจะแตกต่างจากท่านได้ (โปรดติดตามดูภาคผนวกเพื่อพิจารณาในเรื่องที่กล่าวด้วย)

9. การเปิดเผยข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับปัญหาปี ค.ศ. 2000 (Y2K)

ปัจจัยที่ผู้สอบบัญชีควรทราบในการเปิดเผยข้อมูลในหมายเหตุประกอบงบการเงินตั้งแต่งวดการบัญชีสิ้นสุดปี 2541 เป็นต้นไปก็คือ

- 9.1. รายงานควบคุมติดตามและประเมินการแก้ไขปัญหาปี ค.ศ. 2000 ที่มีขั้นตอนอย่างน้อย 5 ขั้นตอน และภาพสรุปโดยรวมที่สถาบันการเงินต่างๆ ใช้อยู่ในปัจจุบัน ซึ่งรายงานนี้มีรูปแบบเช่นเดียวกับที่ NECREC แนะนำให้หน่วยงานต่างๆ ใช้ด้วย
- 9.2. การแบ่งงานที่มีความสำคัญยิ่งยวด และการให้คำจำกัดความของงานที่มีความสำคัญยิ่งในองค์กรต่างๆ ซึ่งผู้สอบบัญชีควรให้ความสำคัญและให้ความเห็นของงานนี้เป็นพิเศษ
- 9.3. การสรุปผลการตรวจสอบปัญหา Y2K จะขึ้นกับลักษณะของธุรกิจที่มีความแตกต่างต่างกัน โดยผู้สอบบัญชีควรออกความเห็นที่ชัดเจน เป็นรูปธรรมในผลกระทบ ต่อองค์กร ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ถ้าหากองค์กรไม่อาจแก้ไขปัญหา Y2K ได้ทันกำหนด (ผมจะเรียนเสนอแนวทางการแสดงความเห็นในแง่มุมต่างๆ เมื่อมีโอกาสต่อไป) การให้น้ำหนักความสำคัญของการแก้ไขปัญหาแต่ละขั้นตอนของหน่วยงานที่ต้องตรวจสอบโดยมีลำดับคำถามเป็นชุดๆ เพื่อเข้าถึงเป้าหมายการตรวจสอบ
- 9.4. การตรวจสอบบัญชีเกี่ยวกับปัญหา Y2K ไม่ใช่เป็นการตรวจสอบผลกระทบของปัญหาปี ค.ศ. 2000 ต่องานด้าน IT เพียงอย่างเดียว เพราะปัญหา Y2K เกี่ยวกับการออกความเห็นในความพร้อมงานหลัก 3 ด้าน
 - 9.4.1 งานด้าน IT
 - 9.4.2 งานด้าน Non - IT
 - 9.4.3 หน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับองค์กรของตน

- 9.5. การแสดงความเห็นต่องบการเงินของกิจการที่ได้รับผลกระทบจากปัญหาปี ค.ศ. 2000 ควรมีนัยสำคัญเข้าใจได้ต่อเจ้าของกิจการและผู้บริหารระดับสูง โดยเฉพาะความสามารถดำรงอยู่ของกิจการตลอดจนความไม่แน่นอน ความเสียหาย ภาระผูกพันที่จะกระทบต่อกิจการที่ตรวจสอบ และผลกระทบจากกิจการอื่นๆ ที่องค์กรต้องเกี่ยวข้องด้วย (โปรดดูข้อที่ 5 เรื่องการสรุปผลการตรวจสอบ เรื่องแนวปฏิบัติทางการบัญชีและการสอบบัญชีเกี่ยวกับปัญหา Y2K ของสมาคมนักบัญชีฯ ลงวันที่ 31 กรกฎาคม 2541)
- 9.6. บุคลากรในทีมงานการสอบบัญชีต้องมีความรู้ต่อไปนี้
- 9.6.1 มาตรฐานการสอบบัญชีโดยทั่วไปที่ใช้กับผลกระทบของ Y2K
 - 9.6.2 มาตรฐานการสอบบัญชีเกี่ยวกับปัญหาปี ค.ศ. 2000 Y2K ตามแนวปฏิบัติทางการบัญชีและการสอบบัญชีเกี่ยวกับปัญหาปี ค.ศ. 2000 และตามแนวหนังสือเวียนของหน่วยงานกำกับองค์กรอื่นๆ หากจำเป็นก็ให้ผู้เชี่ยวชาญในการปฏิบัติงานได้แต่องค์กรต้องรู้จักวิธีประเมินประสิทธิภาพและความน่าเชื่อถือได้ของผู้เชี่ยวชาญและที่ปรึกษา

10. ผู้สอบบัญชี ผู้บริหาร กับผู้เชี่ยวชาญด้านการแก้ไขปัญหา Y2K

ผู้สอบบัญชีอาจใช้ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านในงานที่ตนไม่มีความถนัดได้แต่ผู้สอบบัญชีต้องรับผิดชอบผลงานของผู้เชี่ยวชาญเหล่านั้น (มาตรฐานการสอบบัญชีฉบับที่ 33)

ข้อสังเกตข้อที่ 10

- 10.1. ผู้บริหารขององค์กรและผู้สอบบัญชีจะทราบอย่างไร หรือควรให้ความเชื่อถือผู้เชี่ยวชาญด้านการแก้ไขปัญหา Y2K หรือบริษัทที่ปรึกษาต่างๆ ทางด้าน Y2K อย่างไร เพราะปัญหา Y2K เป็นปัญหาใหม่ของโลกที่หลายๆ คนก็พบปัญหานี้มาพร้อมๆ กัน เพียงแต่จะมีกลุ่มหรือบริษัทที่อาจศึกษาและลงลึกในการแก้ไขปัญหานั้นโดยเฉพาะได้
- 10.2. ผู้บริหารหลายองค์กร และผู้สอบบัญชีหลายสำนักงาน หลายคนอาจต้องใช้ผู้เชี่ยวชาญด้วยเหตุผลต่างๆ กัน เช่น
- 10.2.1 บุคลากรของตนยังมีประสบการณ์จำกัดในเรื่องนี้
 - 10.2.2 รู้สึกสบายใจขึ้น เมื่อมีผู้ช่วยเหลือและรับผิดชอบแทนตน แต่ความจริงมีประเด็นที่น่าสนใจหลายประการ คือ

- องค์กรอาจยังมีปัญหาถ้าการแก้ไขปัญหา Y2K ของผู้เชี่ยวชาญไม่ได้ผลจริง
- ถ้าองค์กรยังมีปัญหาใครจะเป็นผู้รับผิดชอบ เรื่องนี้จะให้ผู้เชี่ยวชาญรับผิดชอบคงไม่ได้ หากผู้สอบบัญชีและผู้บริหารมีการศึกษาสัญญาอย่างละเอียดและเข้าใจจริง เพราะส่วนใหญ่ถ้าการแก้ไข Y2K มีปัญหาผู้เชี่ยวชาญก็เพียงแก้ไขกันไป แต่องค์กรอาจมีปัญหาแล้ว
- ผู้เชี่ยวชาญรวมทั้งที่ปรึกษาประเภทนี้จะมีวิธีการจัดทำสัญญาที่องค์กรและผู้สอบบัญชีไม่อาจเอาความผิดหรือฟ้องร้องได้ เพราะจะมีถ้อยคำที่ใช้ในสัญญา เมื่อมีการตีความลึกๆ จะไม่มีผลทางนิตินัยที่จะเอาความผิดจากที่สัญญาได้ ทั้งนี้เพราะคู่สัญญารู้ดีอยู่แล้วว่าการแก้ไขปัญหา Y2K ไม่อาจรับรอง หรือแก้ไขปัญหาได้ทั้งหมด
- ผู้เชี่ยวชาญบริษัทที่ปรึกษาปัญหา Y2K ยังต้องอาศัยบุคลากรในหน่วยงานนั้นๆ ร่วมทดสอบการแก้ไขปัญหา Y2K ร่วมกับตน
- ถึงแม้ผู้เชี่ยวชาญหรือที่ปรึกษาการแก้ไขปัญหา Y2K จะกล้าออกใบรับรอง หรือ Certify การแก้ไขปัญหา Y2K ให้องค์กรและผู้สอบบัญชีสบายใจก็ตาม หากวิเคราะห์ข้อเท็จจริงในสัญญาโดยละเอียดก็จะพบว่าโดยเนื้อแท้ของการออก Certificate ก็ไม่ได้หมายความว่าโอกาสในการเกิดข้อผิดพลาดจะไม่มี
- ความผิดพลาดหลังการออก Certification โดยผู้เชี่ยวชาญ (ถ้ามี) แล้ว มักจะอธิบายโดยข้อความที่เป็นที่เข้าใจดีว่าผู้เชี่ยวชาญนั้นๆ ก็จะรีบแก้ไขใหม่ต่อไปและเป็นเช่นนี้ไปเรื่อยๆ ตลอดเวลานี้จะพบความผิดพลาดแม้ปี ค.ศ. 2000 จะมาถึงแล้วก็ตาม!

ปัญหาสำหรับองค์กร ผู้บริหาร ผู้สอบบัญชีก็คือยอมรับสิ่งเหล่านี้ได้หรือไม่ เพราะมีคำถามที่ต้องการคำตอบที่สำคัญหลายข้อ ที่จะเกี่ยวข้องกับผู้บริหาร และผู้สอบบัญชีก็คือ

- ก. องค์กรมีปัญหาการปฏิบัติงานประจำวันหรือไม่
- ข. ถ้ามีองค์กรหรือผู้เชี่ยวชาญได้กำหนดวิธีการแก้ไขที่ปฏิบัติได้ในเวลาที่ยอมรับได้ของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องหรือไม่
- ค. องค์กรและผู้เกี่ยวข้องอื่นยังไว้วางใจในองค์กรของตนอยู่หรือไม่ หรือจะเลิกติดต่อด้วย เพราะการติดต่อกับหน่วยงานที่มีความไม่พร้อมด้านปี ค.ศ. 2000 จะทำให้หน่วยงานที่พร้อมจะมีปัญหาไปด้วยได้แน่นอน

ง. หากเป็นรายงานที่มีความสำคัญยิ่งยวด (Mission Critical) ขององค์กร ข้อมูลทางการเงิน การรับ-ส่งข้อมูล ระหว่างส่วนงาน ระหว่างองค์กรจะส่งผลกระทบอย่างร้ายแรงในการปฏิบัติงาน จนถึงขั้นการหยุดชะงักการดำเนินงานชั่วคราว หรือในระยะเวลายาวนานเพียงใด และมีปัญหาต่อการดำรงอยู่ของกิจการเพียงใด!

สิ่งเหล่านี้เป็นข้อควรคำนึงและควรเป็นคำถามเพื่อประเมินถึง “ความเสี่ยง” ขององค์กร จากปัญหา Y2K โดยผู้บริหาร ผู้สอบบัญชีเพื่อพิจารณาความเสี่ยงต่างๆ ที่จะก่อให้เกิดปัญหากับองค์กรและกับผู้สอบบัญชีด้วย!

มีประเด็นที่ควรพิจารณาอยู่หลากหลายสำหรับคำถามที่มีความสำคัญเหล่านี้ เพราะการแก้ไขปัญหา Y2K ของบางองค์กร โดยเฉพาะองค์กรหลักๆ เช่น ผู้ให้บริการด้านไฟฟ้า การโทรศัพท์ การโทรคมนาคมสถาบันการเงิน ฯลฯ จะมีผลอย่างสำคัญยิ่งต่อปัญหาของชาติโดยรวม

11. การพิจารณาความน่าเชื่อถือของผู้เชี่ยวชาญและ/หรือที่ปรึกษาด้าน Y2K โดยผู้บริหารและผู้สอบบัญชี

หากผู้บริหาร ผู้สอบบัญชี ใช้หลักการวิเคราะห์ความเสี่ยงเพื่อการบริหารและการจัดการ และการตัดสินใจในเรื่องที่สำคัญๆ แล้วจะช่วยในการทำงานขององค์กรและของผู้สอบบัญชีได้มากทีเดียว ไม่เฉพาะเรื่อง Y2K เท่านั้น แต่ใช้ได้ดีในทุกๆ เรื่องหากมีการนำไปประยุกต์ใช้อย่างถูกต้องเหมาะสม เพราะวิธีการดังกล่าวเป็นการบริหารงานในลักษณะป้องกันปัญหามากกว่าการแก้ไขปัญหา และเป็นวิธีการทำงานอย่างมีระบบเป็นที่นิยมใช้กันแพร่หลายในองค์กรต่างๆ ทั่วโลก

ข้อสังเกตข้อที่ 11

ชี้ปัญหาให้ออก บอกปัญหาให้ถูกแก้ไขปัญหา Y2K ให้ได้ก่อนที่ปัญหานี้จะย้อนกลับมาเล่นงานองค์กรและการทำงานของเราให้ต้องแก้ไขเมื่อเกิดปัญหาแล้ว! “Point to the problem before it points to us”

การพิจารณาความน่าเชื่อถือของผู้เชี่ยวชาญและ/หรือที่ปรึกษาการแก้ไขปัญหาค.ศ. 2000 ควรมีปัจจัยต่อไปนี้

11.1. ความน่าเชื่อถือของผู้เชี่ยวชาญ/ที่ปรึกษา

- ประสิทธิภาพที่เกี่ยวข้องกับงานแก้ไขปัญหาค.ศ. 2000
- วิธีการที่ใช้ - เครื่องมือ โปรแกรมที่เหมาะสมกับงานหลักขององค์กร
- บุคลากร - ความรอบรู้ในการแก้ไขปัญหาค.ศ. 2000
- ความรับผิดชอบ - พิจารณาระดับความรับผิดชอบ/ทำเอง/ว่าจ้างต่อ
- ข้อผูกพัน - พิจารณาจากสัญญา/การบิดเบือนของถ้อยคำที่แสดงถึงความจริงใจในการแก้ไขปัญหาค.ศ. 2000

11.2. เป็นบริษัทที่มีตัวแทนหรือสำนักงานถาวรในประเทศไทยหรือไม่

- ถ้าเป็นบริษัทที่สร้างขึ้นเฉพาะกิจ องค์กร/ผู้สอบบัญชี ก็มีความเสี่ยงมากกว่า เพราะมีตัวอย่างของการปิดบริษัทฯ ที่รับเป็นที่ปรึกษาแก้ปัญหาค.ศ. 2000 ในกรุงเทพฯ เพียงไม่กี่เดือนก็เลิกกิจการไป และมีบริษัทใหม่ๆ เปิดขึ้นเพื่อให้บริการมากมาย

11.3. จำนวนบริษัท หรือองค์กรที่น่าเชื่อถือได้ว่าจ้างผู้เชี่ยวชาญหรือที่ปรึกษานี้

11.4. ผู้เชี่ยวชาญหรือที่ปรึกษา เชี่ยวชาญด้านใด

11.5. แหล่งสนับสนุนหลักอยู่ที่ใด เช่น มีบริษัทแม่หรือสำนักงานใหญ่ที่ประกอบธุรกิจเกี่ยวกับ Y2K มีหรือไม่ และน่าเชื่อถือเพียงใด

11.6. คุณสมบัติที่เหมาะสมกับองค์กร

- เป็นทีมงานหรือผู้เชี่ยวชาญเดี่ยว

11.7. ความรู้ในองค์กรที่ผู้เชี่ยวชาญควรทราบ

11.7.1 การครอบคลุมถึงการแก้ไขปัญหาค.ศ. 2000 ขององค์กรในแต่ละระดับ

- Data
- Application Software + Development Tools + End User Tools
- Database, Files, Media
- H/W + System Software
- Network

ผู้บริหาร ผู้สอบบัญชี ควรพิจารณาว่า สัญญาที่ทำกับผู้เชี่ยวชาญนั้นครอบคลุมงานระดับใด หากมีการใช้โปรแกรมตรวจสอบ Source Code ควรดูว่าโปรแกรมห้างค้าใช้ได้กับงานใดบ้างใช้ได้ทุกงานหลัก หรือเพียงบางงานหลัก หรือเพียงงานสำคัญๆ รองๆ ลงไปบางงาน (Application) แล้วงานที่เหลือขององค์กรใครดูแลและรับผิดชอบ ฯลฯ

องค์กรให้หน่วยงานใดดูแลเรื่องนี้ ผู้ดูแลเข้าใจงานทั้งหมดที่ควรแก้ไข Y2K หรือไม่

11.7.2 ผู้เชี่ยวชาญเข้าใจผลกระทบของปัญหา Y2K ในลักษณะของงาน

- ด้าน IT ตามที่กล่าวในข้อ 11.7.1 (ซึ่งเป็นระดับขั้นของการแก้ปัญหาแต่ยังไม่ได้ระบุงานหลัก)
- ด้าน Non-IT ควรพิจารณาถึง
 - ก. ด้านอาคาร ซึ่งมีระบบลิฟต์ ระบบระบายอากาศของอาคาร ระบบป้องกันไฟและระบบเตือนภัย ระบบห้องมั่นคง
 - ข. ด้านผู้ให้บริการหลักๆ ต่อองค์กร เช่น ระบบไฟฟ้า น้ำประปา โทรศัพท์ การสื่อสาร ด้านปัญหากฎหมายที่จะตามมาจากคู่สัญญา คู่ค้าขององค์กรและส่วนที่องค์กรจะพิจารณาความเสียหายจากหน่วยงานผู้ให้บริการเหล่านี้ หากหน่วยงานที่กล่าวไม่พร้อมด้าน Y2K
 - ค. อุปกรณ์และเครื่องใช้สำนักงานขององค์กรหลักๆ เช่น เครื่องนับพัสดุ เครื่องนับเหรียญ ตู้ชุมสายโทรศัพท์ (PABX) เครื่องรับส่งแฟกซ์ เครื่อง ATM เครื่องจักรที่พิมพ์ธนบัตร เครื่องขายสินค้าอัตโนมัติ ฯลฯ
 - ง. หน่วยงาน Non-IT ของ Suppliers อื่นๆ ต่องานขององค์กรที่ไม่รวมหน่วยงานตามข้อ ข.ข้างต้น ทั้งนี้ขึ้นกับประเภทธุรกิจหลักขององค์กรที่แก้ไขปัญหา Y2K ว่าต้องพึ่งพาหน่วยงาน Non-IT Suppliers อื่นๆ เพียงใด เช่น หน่วยงานจัดทำอาหารที่มีผลต่อการบินเป็นต้น ผู้เชี่ยวชาญรับผิดชอบในส่วนนี้หรือไม่ส่วนใหญ่จะไม่รวมในส่วนนี้

11.7.3 ผู้เชี่ยวชาญ/และผู้บริหาร เข้าใจในงานการแก้ไข Y2K หลักทางด้าน IT ขององค์กร ซึ่งเป็นงานหลักของบางองค์กร โดยเฉพาะสถาบันการเงิน โดยพิจารณาประเด็นต่อไปนี้

ก. ผู้เชี่ยวชาญ เข้าใจงานตามที่กล่าวในข้อที่ 11.7.1

ซึ่งต้องสัมพันธ์ในส่วนที่เกี่ยวข้องดีเพียงใด

ทั้งนี้ผู้สอบบัญชีและผู้บริหาร อาจประเมินได้จากเอกสารแนวทางการแก้ไขปัญหา Y2K ของผู้เชี่ยวชาญและโดยการประเมินจากการหารือระหว่างกัน ขั้นตอนนี้พิจารณาว่าสำคัญมากผู้เชี่ยวชาญรับผิดชอบในทุกระดับ (Layer) และในทุกงาน (Application) ทางด้าน IT ขององค์กรหรือไม่ ในสัญญาการว่าจ้างควรระบุเรื่องนี้ให้ชัดเจนที่สุด อย่าให้คลุมเครือ และอย่าให้มีคำถามระหว่างกัน

วิธีที่ดีควรระบุงานหลัก (Mission Critical) และงานอื่นๆ ที่ครอบคลุมขอบเขตของงานที่ชัดเจน

แน่นอนว่าผู้บริหารงาน และ/หรือผู้สอบบัญชี ผู้ว่าจ้าง ผู้เชี่ยวชาญ ต้องเข้าใจขั้นตอนต่างๆ ของการแก้ไขปัญหา Y2K จริงๆ เสียก่อนเท่านั้น มิฉะนั้นจะเกิดช่องว่างในสัญญาที่จะเกิดปัญหา ในภายหลังแน่นอน เมื่อถึงเวลานั้น องค์กรและผู้สอบบัญชี ผู้บริหารขององค์กรก็มีปัญหาร่วมกันในที่สุดด้วย !

ข. การแก้ไขปัญหาตามระดับชั้น (Layer) ของแต่ละงาน (Application)

ควรมีรายละเอียดที่ครอบคลุมแง่มุมต่างๆ ของลำดับชั้นของการแก้ไขปัญหาโดยเฉพาะ Main-Program, Sub-Program รวมทั้ง Development Tools และ End user Tools หรือไม่

ประเด็นในข้อนี้ก็คือ ถ้า End user Tools ของ program เป็นมาตรฐานสากลการแก้ไขก็ปัญหาน้อย ถ้า Development Tools ขององค์กรนั้นๆ เอง เป็นผู้พัฒนา หรือผู้เขียน Development tools ก็ต้องเป็นผู้แก้ไขปัญหาเอง องค์กรมีบุคคลที่จะแก้ปัญหาหรือไม่ ประเด็นก็คือ องค์กรยังมีบุคลากรที่พัฒนาโปรแกรมนั้นๆ หรือไม่ และควรแก้ไขปัญหายังไง

ประเด็นต่อมาก็คือ Main Program หากเป็นการพัฒนาโดยบุคลากรขององค์กรนั้นๆ หรือมีการปรับปรุง แก้ไข โปรแกรมหลัก (Modify หรือ Customize) โดยองค์กร มีการพิจารณาในเรื่องนี้หรือไม่

หากไม่มี Source Code ผู้เชี่ยวชาญมีวิธีการแก้ไขปัญหานี้อย่างไร ?

ค. ผู้เชี่ยวชาญเข้าใจใน Nature หรือลักษณะงานหลักต่างๆ ขององค์กร ที่ไปรับจ้างหรือเป็นที่ปรึกษาเพียงใด และเข้าใจกิจกรรมต่างๆ ตาม System Flow และ Data flow หรือไม่ ผู้เชี่ยวชาญหรือที่ปรึกษาสนใจเรื่องที่ควรสนใจเหล่านี้เพียงใด ผู้เชี่ยวชาญส่วนใหญ่ขาดความเข้าใจในส่วนที่กล่าวข้างต้นและส่วนใหญ่จะอาศัยบุคลากรขององค์กรเอง โดยเฉพาะขั้นตอนทดสอบ

งานบางองค์กรมีความสลับซับซ้อนโดยลักษณะงานตามธรรมชาติอยู่แล้ว เช่น งานของสถาบันการเงิน และองค์กรกำกับสถาบันการเงิน

ประเด็นที่ใครจะชี้ให้เห็นในส่วนนี้ก็คือ ผู้เชี่ยวชาญมักจะอ้างว่าตนเชี่ยวชาญทางด้านการค้นหาข้อผิดพลาดที่อาจจะเกิดจาก “วันที่” หรือเฉพาะวันเดือนปี และหาทางแก้ไขให้ได้เท่านั้น ส่วนปัญหาการทดสอบ (Validation) เป็นปัญหาของผู้ใช้ ผู้ตรวจสอบภายใน และองค์กรเอง ซึ่งเป็นจุดอ่อนขององค์กร ผู้สอบบัญชี และผู้บริหารอย่างสำคัญ และถ้ามีข้อผิดพลาดในขั้นตอนแก้ไข (Renovation) ผู้เชี่ยวชาญก็จะติกรอบความรับผิดชอบของตนที่จะแก้ไขให้ใหม่เท่านั้น!

สายเกินไปแล้วก็ได้ เพราะผู้ทดสอบยังเป็นการหลักของ Users หรือองค์กรเป็นส่วนใหญ่อยู่นะ!

(โปรดดูภาคผนวกที่ไม่มีคำอธิบายแนบด้วย)

เมื่อกล่าวถึงเรื่องนี้ แม้ยังไม่ละเอียด เพราะมีปัจจัยมากมายในการทำความเข้าใจสิ่งที่แตกต่างกันในแต่ละประเภทธุรกิจ ถึงแม้จะเป็นธุรกิจประเภทเดียวกัน ปัญหาการแก้ไขและการทดสอบก็ยังมีข้อแตกต่างกันได้มากหรือน้อยได้ทั้งสิ้น ทั้งนี้ขึ้นกับ logic ของการทำงานและการพัฒนาและความเกี่ยวพัน เกี่ยวเนื่องของงานที่เกี่ยวข้อง

เมื่อกล่าวรายละเอียดมากขึ้น ผู้สอบบัญชีหลายรายก็อาจจะคิดว่าเป็นปัญหาของผู้สอบบัญชีหรือ ผมยังยืนยันว่าปัญหาปี ค.ศ. 2000 เป็นปัญหาของผู้บริหารและการจัดการขององค์กร ยังเป็นข้อเท็จจริงที่ปฏิเสธไม่ได้อยู่ แต่ผู้ตรวจสอบภายใน (Internal Auditors) ผู้สอบบัญชีรับอนุญาต (External Auditors)

ผู้ตรวจสอบจากหน่วยงานกำกับหน่วยงานอื่น (Exammer)
ถูกกำหนดให้บทบาทในเรื่องนี้ร่วมกันทั้งโดยหน้าที่ความรับผิดชอบ
และการปฏิบัติตามมาตรฐานการสอบบัญชีหลายฉบับ
ตามวิชาชีพ ตามที่กล่าวในช่วงต้นๆ แล้ว!

(เดิมผมตั้งใจจะเขียนสั้นๆ แต่หลังจากที่ได้รับฟังคำถามจากผู้สอบ
บัญชีรับอนุญาตบางท่านในการหารือไม่เป็นทางการจากการ-
สัมมนาโดย FBA ที่กรุงเทพฯ เมื่อต้นเดือนธันวาคม 2541 ขอให้
ออกความเห็นให้เต็มที่ในฐานะผู้สอบบัญชีรับอนุญาตด้วยกัน ไม่ใช่
ในนามของสถาบัน ผมก็ต้องเขียนตามความคิดของผมเพิ่มขึ้นอีก
หลายเรื่อง แต่ก็ยังมีเรื่องหรือประเด็นย่อยๆ อีกมากที่ต้องทำใจ
ไม่อาจเขียนได้ทั้งหมด เนื่องจากเวลาจำกัดก็ต้องชี้แจงว่าผมใช้
วันหยุดในการเขียนเรื่องนี้ทั้งหมด)

ง. ข้อกำหนดหรือบทบาทของผู้เชี่ยวชาญฯ ที่ผู้สอบบัญชี และผู้บริหารควรทราบ

ในเรื่องนี้ผู้สอบบัญชี ผู้บริหารขององค์กร ผู้ว่าจ้าง และผู้เชี่ยวชาญ
มีความเห็นจากประสบการณ์และพื้นฐานที่แตกต่างกันค่อนข้างมาก
โดยเฉพาะในหน่วยงานภาครัฐและเอกชน และในแต่ละ Sector
ของธุรกิจ

ผู้สอบบัญชีรวมทั้งผู้บริหารขององค์กร ควรคำนึงเพิ่มเติม
ก่อนลงนามในสัญญาว่าจ้างผู้เชี่ยวชาญ โดยสอบถามตนเองว่า
ในสัญญานั้นได้ครอบคลุมเรื่องเหล่านี้ด้วยหรือไม่ ถ้าไม่ครอบคลุม
งานนั้นๆ ใครเป็นผู้ดูแลรับผิดชอบ

การแก้ไขปัญหา หรือบริหารจัดการด้านโปรแกรม (Applications
Management) ควรครอบคลุม

- ระบบงานหลักภายในขององค์กรและที่เกี่ยวข้องกับภายนอกองค์กร
- ระบบงานรองๆ ลงมาขององค์กร
- ระบบงานเฉพาะขององค์กรที่ไม่เกี่ยวข้องกับระบบงานภายนอก
- ระบบงานอิสระเฉพาะหน่วยงานย่อยที่เขียนหรือพัฒนาโปรแกรม
USERS เอง และไม่เกี่ยวข้องกับระบบงานอื่นๆ ภายในขององค์กร

การทดสอบ (Validation) หลังจากมีการแก้ไขโปรแกรมแล้วขั้นตอนนี้จะขึ้นกับชนิด/ประเภทของงาน (Application) ที่มีความแตกต่างกันตามที่กล่าวในข้อ ง. ขอบเขตการทดสอบจะแตกต่างกันมาก เพราะบางประเภทของ Application จะต้องมีการทดสอบระหว่างประเทศด้วย (โปรดดูการทดสอบโดยย่อในภาคผนวก)

การบริหารการแก้ไขปัญหา Y2K ในระดับประเทศ บางองค์กรมีขนาดใหญ่มากอาจมีขอบเขตการปฏิบัติงานกว้างขวางทั่วโลกและมีเครือข่ายงานทั้งการบริหาร การขาย การบริการ ที่ใช้ระบบคอมพิวเตอร์ทั้งขนาดใหญ่ ขนาดเล็ก มีการเชื่อมโยงระบบที่ซับซ้อน

การบริหารการจัดการแก้ไขปัญหาค.ศ. 2000 ต้องการการจัดการที่มีประสิทธิภาพยิ่ง ทั้งนี้การว่าจ้างผู้เชี่ยวชาญจึงขึ้นกับขอบเขตของงานที่ต้องการแก้ไขเป็นสำคัญ

12. บุคคลที่สามและผู้เชี่ยวชาญที่ผู้สอบบัญชี ผู้บริหารขององค์กร ควรพิจารณาในแง่มุมต่างๆ

เพิ่มเติมก่อนตัดสินใจ

ยิ่งใกล้ปี ค.ศ. 2000 มาขึ้นเพียงใด ผู้ให้บริการซึ่งเป็นบุคคลที่สาม หลายรายพยายามแสดงว่าตนเป็นผู้เชี่ยวชาญ เป็นที่พึ่งพิงต่อผู้บริหารและผู้สอบบัญชีได้ก็มีเพิ่มขึ้น ทั้งๆ ที่บุคคลที่สามเหล่านี้ อาจมีความไม่พร้อมพอหรือเหมาะสมสำหรับหลายองค์กร

ผมมีโอกาสได้ร่วมประชุมกับคณะกรรมการประสานงานเพื่อแก้ไขปัญหาค.ศ. 2000 แห่งชาติ โดยมีท่านรองนายกรัฐมนตรี (นายสุวิทย์ คุณกิตติ) เป็นประธานหลายครั้ง พอทำให้เห็นภาพได้ว่าบุคคลที่สามซึ่งไม่ว่าจะเรียกว่า ผู้เชี่ยวชาญ หรือที่ปรึกษาด้านปี ค.ศ. 2000 กำลังจะไต่งานที่จะทำเงินได้มากในเวลานับจากนี้ไป ทั้งนี้เพราะมีหลายหน่วยงานทั้งภาครัฐและภาคเอกชนจำนวนไม่น้อยที่ยังไม่มีความคืบหน้าด้านการแก้ไขปัญหาค.ศ. 2000 เท่าที่ควร บางหน่วยงานยังไม่มีแผนและไม่มียงบประมาณเตรียมรองรับในเรื่องนี้ และเมื่อพิจารณาถึงวันทำงานที่เหลือเพียง 200 กว่าวันก็น่าเป็นห่วง

ทางออกที่หลายหน่วยงานจะเลือกใช้ก็น่าจะได้แก่ การว่าจ้างผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นบริษัทต่างชาติจึงต้องแลกเปลี่ยนความเห็นในเรื่องนี้มากเป็นพิเศษ โดยมีข้อสรุปดังนี้

- 12.1 มีผู้ใช้บริการจากผู้เชี่ยวชาญจำนวนมากในปัจจุบันในต่างประเทศผิดหวังจากการปฏิบัติงานของเขาเหล่านั้นที่ไม่อาจใช้เครื่องมือ (Tools) ที่อ้างว่าใช้ได้ผลดีในองค์กรของตน รวมทั้งขาดความรู้ที่จำเป็นในองค์กรซึ่งเป็นเรื่องที่สำคัญมาก และมีหลายองค์กรของต่างประเทศที่ต้องเปลี่ยนผู้เชี่ยวชาญหลายครั้ง แสดงถึงปัญหาความเป็นผู้เชี่ยวชาญอย่างแท้จริงแล้วองค์การต่างๆ ของประเทศไทยเราละควรมีวิธีการพิจารณาในเรื่องนี้อย่างไร
- 12.2 ผู้เชี่ยวชาญมักจะอธิบายทุกอย่างที่จะทำให้ผู้บริหารเชื่อ แต่ไม่เคยกล่าวถึงปัญหาและอุปสรรคที่คาดว่าจะเกิดขึ้นให้ผู้บริหารขององค์กรได้ทราบทั้งจากไม่รู้ปัญหาจริงรู้แล้ว หรือพอรู้บ้าง แต่จะใช้เทคนิคการจัดทำสัญญาว่าจ้างโดยปิดบังหรือเปิดช่องให้เป็นปัญหาขององค์กรผู้ว่าจ้างในอนาคต! แล้วกว่าองค์กรจะรู้ปัญหาก็คืออาจช้าเกินไปเสียแล้ว

มีข้อนำคิดมากกว่า ใครจะเป็นผู้รับผิดชอบ...ผู้เชี่ยวชาญ...ผู้บริหาร...แล้วผู้สอบบัญชีจะมีวิธีการอย่างไรในการสอบบัญชีและออกความเห็นในเรื่องนี้ก่อนที่ปัญหาจริงจะเกิดขึ้น ในด้านของผู้สอบบัญชีเองการใช้ผู้เชี่ยวชาญมาช่วย...ควรพิจารณาประเด็นนี้อย่างไร

- 12.3 ปัญหาที่สำคัญก่อนการจัดทำสัญญาว่าจ้างและในการเขียนสัญญาว่าจ้างผู้เชี่ยวชาญทั้งสองฝ่ายไม่เข้าใจปัญหา Y2K และแนวทางแก้ไขปัญหาขององค์กรอย่างแท้จริง

ผมเข้าใจว่ามีผู้บริหารหลายรายทราบปัญหานี้ดี จึงมอบหมายให้ผู้รับผิดชอบรองๆ ลงไปปฏิบัติหน้าที่ที่สำคัญยิ่งนี้แทนตน และผู้ได้รับมอบหมายมาก็ทำหน้าที่ต่อไปโดยการมอบหมายให้ระดับล่างลงไปเรื่อยๆ เป็นผู้เข้าประชุม เป็นผู้ตัดสินใจ ทั้งๆ ที่ผู้ได้รับมอบหมายคนสุดท้ายก็ไม่ว่าตนควรจะทำอะไรหรือไม่เช่นกัน และเก็บปัญหานี้โดยให้เวลาเป็นเครื่องตัดสินใจ!

นั่นหมายถึงว่า...หลายองค์กรกำลังจะพบกับสิ่งที่ไม่พึงปรารถนา โดยรอเวลาให้เป็นเครื่องพิสูจน์ถึงความสูญเสียที่ใหญ่หลวง! ทั้งๆ ที่รู้ หรืออาจไม่ทราบปัญหาที่แท้จริง

ขอให้เป็นที่เข้าใจตรงกันเถอะครับว่า ผมกำลังพูดในทางสร้างสรรค์ และให้ข้อสังเกตที่ผู้บริหารระดับสูงบางองค์กรไม่ควรมองผ่านไป เพราะปัญหา Y2K เป็นเรื่องสำคัญยิ่งเกินกว่าที่หลายๆ ท่านอาจคาดการณ์ได้ถึง และปัญหานี้คือรากเงาของปัญหาที่แท้จริง แต่ทำให้ผู้เชี่ยวชาญมีลูกทางได้รับงานมากขึ้นในปี 2542 (ค.ศ. 1999)

12.4 ปัญหาที่ชวนให้ผู้สอบบัญชีและผู้บริหารร่วมกันคิดก็คือ

- 12.4.1 ผู้บริหารและผู้สอบบัญชีไม่สามารถอธิบาย หรือไม่รู้ความต้องการของตนให้กับผู้เชี่ยวชาญ หรือผู้ให้บริการเข้าใจได้
- 12.4.2 ผู้เชี่ยวชาญก็มักอธิบาย หรือชี้แจงเรื่องการแก้ไขปัญหา Y2K ขององค์กรดีเกินกว่าความเป็นจริงที่ตนจะทำได้ ซึ่งผู้สอบบัญชีและ/หรือผู้บริหารก็มักพอใจในเบื้องต้น ทั้งๆ ที่ยังไม่รู้ความเป็นจริงในอนาคตเป็นอย่างไร แต่ก็พอใจที่ได้มีผู้เข้ามาแก้ปัญหาให้
- 12.4.3 ผลจริงๆ เมื่อเวลาผ่านไปซึ่งพิสูจน์ได้แล้วเท่านั้น นี่จะทำให้ผู้สอบบัญชีหรือผู้บริหารขององค์กรทราบว่าความจริงคืออะไร เพราะมีปัจจัยที่ต้องพิจารณาและต้องเข้าใจตรงกันหลายประการก่อนตัดสินใจ

การที่ได้อธิบายไปข้างต้นก็อาจได้ภาพไม่ชัดอีกนั้นและครับ ขอพูดแบบชาวบ้านว่าหากผู้ซื้อคิดจะซื้อรถเก๋งระดับกลาง แต่ไปอธิบายหรือบอกความต้องการกับผู้ขาย (ผู้เชี่ยวชาญ) ไม่ชัดเจน เพราะความไม่เข้าใจของตนว่า ต้องการรถกระบะที่ดัดแปลงเป็นรถเก๋งได้ ซึ่งถึงตอนนี้ก็พูดกันไม่รู้เรื่อง แล้วระหว่างผู้ซื้อกับผู้ขาย ผู้ขาย (ผู้เชี่ยวชาญ) บางรายก็พอกันฟังแล้วก็เสนอรถจักรยานยนต์มาส่งให้ เพราะผู้เชี่ยวชาญบางรายก็ไม่ว่าผู้ซื้อต้องการอะไรกันแน่ลองคิดเปรียบเทียบกับเรื่องการแก้ไขปัญหา Y2K ด้วยตัวท่านเองเถอะครับ ผลจะเป็นเช่นใด!

12.5 ประเด็นหลักๆ ที่นำไปสู่การตัดสินใจเลือกผู้เชี่ยวชาญผิดๆ

- 12.5.1 เลือกผู้เชี่ยวชาญผิด/คาดการณ์ หรือตั้งความหวังต่อผู้เชี่ยวชาญสูงเกินจริง ผู้เชี่ยวชาญมีความชำนาญการแก้ไขโปรแกรมขนาดใหญ่ที่ใช้ภาษาโคบอล แต่งานขององค์กรขนาดใหญ่บางแห่ง มีการใช้คอมพิวเตอร์หลากหลาย ใช้ภาษาในการเขียนโปรแกรมหลากหลาย ที่งานบางอย่างไม่อาจใช้โปรแกรมสำเร็จรูปที่ใช้ตรวจสอบภาษาโคบอลได้เป็นต้น
- 12.5.2 เลือกแนวทางแก้ไขปัญหาคิด ผู้สอบบัญชีและ/หรือผู้บริหารองค์กรเลือกวิธีการแก้ไขปัญหา Y2K แบบรวบรัด เพื่อให้การแก้ไขปัญหานั้นไปหรือเสร็จโดยรวดเร็ว โดยไม่คำนึงหรือเข้าใจถึงความเป็นไปได้อย่างแท้จริง หากเหตุการณ์เป็นเช่นนี้ โครงการแก้ไขปัญหา Y2K ก็ล้มเหลวตั้งแต่แรก และผู้เชี่ยวชาญ หรือผู้ขายคงต้องถูกกล่าวโทษในเรื่องนี้ แต่ปัญหาก็ได้เกิดขึ้นจนยากจะแก้ไขแล้ว!

12.5.3 ระบุความต้องการ และขอบเขต ของการแก้ไขปัญหามาตรฐาน ผู้สอบบัญชี ผู้บริหารองค์กร ผู้เกี่ยวข้องไม่อาจแยกงานที่มีความสำคัญยิ่ง กับงานที่มีความสำคัญปกติ ระยะเวลาในการแก้ไข ผู้ทำการทดสอบ ความรับผิดชอบ ขอบเขตของงาน ความร่วมมือกันขององค์กรกับผู้เชี่ยวชาญ มาตรฐานในการแก้ไขปัญหา ซึ่งในที่สุดจะก่อให้เกิดปัญหาขึ้นซ้ำโหดกันและกัน แต่สิ่งหนึ่งที่แน่นอนกว่าคือ ความเสียหายขององค์กรและความรับผิดชอบ ของผู้บริหาร หรือผู้สอบบัญชีในส่วนที่เกี่ยวข้องได้

และหากโชคร้าย ปัญหาดังกล่าวเกิดกับองค์กรหลักของประเทศ ผลเสียหาย ตามมานั้นจะมากเกินกว่าที่คาดกันได้

12.5.4 หน่วยงาน IT ขององค์กร หรือการบริหารงานด้าน IT และ ผู้ตรวจสอบภายในขององค์กรมีปัญหา

หากเป็นที่เข้าใจตรงกันว่า ปัญหา Y2K ส่วนหนึ่งมาจากการปฏิบัติงาน ผิดพลาดทางด้าน IT (และ Non-IT รวมทั้งหน่วยงานหลักที่ให้บริการ) แล้ว ผู้บริหารงานด้าน IT ขององค์กร รวมทั้ง Internal Auditor จะต้องมีการ ทบทวนที่เข้าไปมีส่วนร่วมแก้ไขปัญหาด้วย เช่น การอัปเดต ฮาร์ดแวร์ ซอฟต์แวร์ เน็ตเวิร์ก ในส่วนที่ทำได้รวมทั้งการแก้ไข Utilities ที่พัฒนาขึ้นเอง สำหรับ Internal Auditor และ Users ก็ควรมีส่วนร่วมทดสอบการแก้ไขปัญหามาตรฐาน ด้วย ไม่ใช่ไปหวังพึ่งพาผู้เชี่ยวชาญ หรือผู้ให้บริการ ผู้ขาย ไปเสียทุกเรื่อง โดยไม่เข้าไปมีส่วนร่วมด้วยเลย ซึ่งเป็นไปไม่ได้ในทางปฏิบัติ แต่มีหลาย หน่วยงานชอบใช้วิธีนี้ เพราะจะได้ผลกระทบไปยังบุคคลที่สาม หรือผู้เชี่ยวชาญได้

12.5.5 ให้ความเชื่อถือต่อคำมั่นสัญญา ต่อผู้เชี่ยวชาญ โดยไม่มีการวิเคราะห์ ถึงความเป็นไปได้อย่างแท้จริง หรือวิเคราะห์ไม่ถูกต้อง

อย่างไรก็ดี น่าจะมีผู้เชี่ยวชาญ หรือบริษัทที่ปรึกษาการแก้ไขปัญหามาตรฐาน ที่น่าเชื่อถือได้อย่างเป็นแน่ ผมเพียงให้ข้อสังเกตสำหรับผู้บริหาร ผู้สอบบัญชี ให้ระมัดระวังและพิจารณาการจัดจ้างโดยการคัดเลือกผู้ที่เหมาะสมจริงๆ

ปัญหานี้เมื่อกล่าวไปก็ไม่พ้นเรื่อง “ต้นทุนการตัดสินใจ” ของผู้บริหาร ซึ่งรวม- ไปถึงผู้สอบบัญชีในเรื่องนี้ เพราะผู้เชี่ยวชาญ ผู้ขาย ผู้ให้บริการที่องค์กร ต้องใช้สิ่งเหล่านี้ อาจมีผู้เชี่ยวชาญด้านการตลาดมากกว่ามุ่งความสำเร็จ ของงานของลูกค้า เนื่องจากเป้าหมายและหน้าที่ของงาน และความรับผิดชอบ แตกต่างกัน

ผู้เชี่ยวชาญที่แท้จริงในการแก้ปัญหาเรื่อง Y2K ทุกสิ่งทุกอย่างให้องค์กร เป็นสิ่งที่ทำได้ยากยิ่ง เพราะปัญหา Y2K เพิ่งเกิดขึ้นเป็นครั้งแรกในโลก แต่ทำไมจึงมีผู้เชี่ยวชาญด้านนี้มากเกินไป มีองค์กรใดบ้างที่จะให้ คำยืนยันถึงความน่าเชื่อถือของผู้เชี่ยวชาญได้และวิธีการสอบถามหรือพูดคุย ด้วย ควรกล่าวถึงหรือถามถึงข้อมูลใดบ้างที่จะใช้ในการตัดสินใจได้ เพราะ ผู้สอบบัญชีและผู้บริหาร ผู้ใช้บริการจะต้องไม่ลืมว่า แต่ละองค์กรมีวัตถุประสงค์ เป้าหมาย วิธีการดำเนินงาน วิธีการประมวลงานแตกต่างกัน

13. ผู้สอบบัญชีหรือผู้บริหารจะใช้วิธีใดในการเลือกจ้างผู้เชี่ยวชาญ

ดังที่ได้กล่าวไว้ในตอนแรกๆ บ้างแล้ว ถึงวิธีการพิจารณาในเรื่องนี้ เพราะผู้สอบบัญชี สอบถามผมกันมาหลายรายให้เล่าถึงแนวทางการพิจารณา ผมจึงขอเน้นหรือเขียนในอีกแง่มุมหนึ่ง เพื่อ ประกอบการพิจารณาดังนี้

13.1 ให้นำหน่วยงานผู้ดูแลด้าน IT ขององค์กรและ/หรือ ผู้ตรวจสอบด้าน IT/IS ขององค์กร มีความรับผิดชอบร่วมกันกับผู้เชี่ยวชาญ ผู้ขาย ผู้ให้บริการ โดยสร้างความเข้าใจร่วมรับผิดชอบในส่วนที่เกี่ยวข้อง ตามที่ผู้บริหารอาจมอบหมายให้ ทำแทน โดยผู้บริหารหลักของหน่วยงานที่กล่าวไม่ควรผลักภาระรับผิดชอบ ต่อๆ กันมากเกินไป แต่ต้องเป็นที่เข้าใจร่วมกันว่า ผู้บริหารระดับสูงขององค์กร เป็นผู้รับผิดชอบงานการแก้ไขปัญหา Y2K และผู้สอบบัญชีมีหน้าที่ต้องสอบบัญชี เรื่องที่เกี่ยวกับ Y2K ด้วย

13.2 การคาดหวังและมีความเข้าใจปัญหา Y2K และยอมรับความจริงของปัญหาว่า อาจมีความเสี่ยงบางอย่างที่คาดไม่ถึงได้

13.2.1 อย่าเชื่อทุกอย่างที่ผู้เชี่ยวชาญอ้างถึง เพราะมีหลายอย่างที่พิสูจน์ ยังไม่ได้ เพราะการแก้ไขปัญหา Y2K อย่างสมบูรณ์แบบ โดยผู้เชี่ยวชาญ ผู้บริการ ผู้ขาย ผู้ผลิต เป็นไปได้ยาก เพราะปัญหา Y2K มีหลากหลายมาก เพราะแม้ผู้ผลิตหลักก็ยังคงอาศัยผู้ผลิต รายย่อยที่ไม่อาจพิสูจน์หรือออกความเห็นได้เต็มร้อย เพราะหากเชื่อ ผู้ให้บริการเต็มร้อยทุกอย่างก็อาจสายเกินไป วิธีที่ดีที่สุดก็คือ การร่วม ทำงานอย่างเข้มแข็ง ระหว่างผู้บริหารระดับสูงผู้บริหารหน่วยงาน IT/IS และผู้ตรวจสอบด้านนี้ขององค์กรเองรวมทั้งผู้ใช้งาน ผู้เชี่ยวชาญ ผู้ให้บริการ ผู้ขาย ผู้ผลิต เมื่อต้องการจะว่าจ้างหรือพึ่งพากัน

เมื่อกล่าวถึงตอนนี้ ก็อดนึกถึงบรรยากาศในการประชุมคณะกรรมการประสานงานการแก้ไขปัญหามิ ค.ศ. 2000 (แห่งชาติ) ไม่ได้ ก็เรายู่ในประเทศไทยด้วยกันนี้ครับ เพราะได้แต่หวังว่าหน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนที่ต้องเร่งมือกันเต็มที่ในการแก้ไขปัญหามิ Y2K เนื่องจากเวลานี้ก็เรียกว่าสายไปมากแล้ว จะมีบุคลากร ทรัพยากรในการแก้ไขปัญหามีอย่างเหมาะสม โดยเฉพาะวิธีการจัดจ้างผู้เชี่ยวชาญ ผมเป็นห่วงจริงๆ ว่าจะใช้มาตรฐานใด มีขอบเขตความรับผิดชอบ การกำหนดระยะเวลา การแก้ไข การทดสอบ ฯลฯ ที่ไม่สร้างปัญหาซ้อนปัญหาอย่างไร มีการกำหนดความต้องการเบื้องต้น องค์ประกอบในการแก้ไขปัญหามาชัดเจน ฯลฯ

13.2.2 คัดเลือกผู้เชี่ยวชาญ ผู้ให้บริการ ผู้ขาย อย่างระมัดระวังให้เป็นไปอย่างสอดคล้องกับความต้องการขององค์กร ให้เข้าใจแนวทางแก้ไขปัญหามิของผู้เชี่ยวชาญ อย่างนำวิธีการแก้ไขปัญหามาสำเร็จในองค์กรอื่นมาใช้ในองค์กรของตนโดยไม่เข้าใจความแตกต่างของธุรกิจเทคนิคที่ใช้ และโครงสร้างพื้นฐานที่แตกต่างกันทั้งในงานด้าน IT และไม่ใช่ IT

เมื่อกล่าวถึงเรื่องนี้แล้วก็ใคร่ขอเน้นและย้ำถึงวิธีการย่อยๆ ในการหาผู้เชี่ยวชาญ ผู้ให้บริการ ผู้ขาย ฯลฯ ขององค์กร โดยคำนึงถึงปัจจัยต่างๆ ดังนี้

- ก. ความสามารถ และความน่าเชื่อถือได้ของผู้ให้บริการในด้านต่างๆ การปฏิบัติงานอย่างร้ายแรงและไม่อาจให้บริการหรือดำเนินธุรกิจตามปกติต่อไปได้จนถึงขั้นต้องหยุดกิจการ และมีปัญหาด้านการดำรงอยู่ของกิจการ
- ข. ชื่อเสียงที่สั่งสมมา
- ค. ระยะเวลาที่อยู่ในตลาดทั้งใน/ต่างประเทศ
- ง. ความเหมาะสมกับกลยุทธ์ขององค์กรในการแก้ไขปัญหามิ หากเป็นหน่วยงานที่เคยติดต่อกับองค์กรมาก่อนจะช่วยให้ได้มาก
- จ. จำนวนของงานและประสบการณ์ที่ได้แก้ไขปัญหามิ Y2K ขององค์กรอื่นๆ มาแล้ว โดยเฉพาะการแก้ไขและการทดสอบการแก้ไขปัญหามิ Y2K
- ช. สถานที่ตั้งของผู้เชี่ยวชาญ ผู้ให้บริการอยู่ในหรือต่างประเทศ
- ซ. บุคลากร เครื่องมือที่ใช้ และการสนับสนุนจากบริษัทแม่ที่น่าเชื่อถือได้ (ถ้ามี)
- ณ. ฯลฯ

- 13.2.3 องค์การรวมทั้งผู้บริหารและยูสเซอร์ หรือสำนักงานสอบบัญชีต้องให้ความร่วมมือชี้แนะ ชี้แนะ แนวทางของปัญหา ออกความเห็นในทางสร้างสรรค์ให้ข้อมูลที่มีประโยชน์ร่วมมือในการแก้ไขปัญหา และทดสอบการแก้ไขปัญหาอย่างเคียงบ่าเคียงไหล่กับผู้เชี่ยวชาญ ผู้ให้บริการ ฯลฯ โดยเฉพาะลักษณะงาน การประมวลงานขององค์กร ที่ผู้เชี่ยวชาญภายนอกไม่อาจเข้าใจได้ลึกซึ้งเช่นเดียวกับคนในองค์กร

14. ผู้บริหาร ผู้สอบบัญชี กับคำจำกัดความของงานที่มีความสำคัญยิ่ง (Mission Critical)

- 14.1 คำจำกัดความที่ควรจะเป็นก็คือ ระบบงานหรือกลุ่มระบบงานที่มีความจำเป็นต่อการปฏิบัติงานขององค์กรนั่นเองและ/หรือองค์กรอื่นๆ ที่ต้องใช้ผลิตภัณฑ์ บริการ หรือข้อมูล รวมทั้งความสำเร็จในการแก้ไขปัญหาปี ค.ศ. 2000 ที่เป็นงานหลักๆ ขององค์กรนั้น ไม่ว่าจะเป็นรูปแบบใดก็ตาม ข้อสังเกตในเรื่องก็คือ ทุกองค์กรไม่ว่าภาครัฐหรือเอกชน จะต้องมียานที่มีความสำคัญยิ่ง (Mission Critical หรือ Business Critical System) ทุกองค์กรหรือไม่

คำตอบในความเห็นของผมก็คือ ทุกหน่วยงานต้องมียานที่มีความสำคัญยิ่งของตนเอง บางหน่วยงานชัดเจนมากจนไม่ต้องอธิบาย เช่น การไฟฟ้า น้ำประปา องค์การโทรศัพท์ การสื่อสาร สถาบันการเงิน ธนาคารแห่งประเทศไทย ฯลฯ บางหน่วยงานอาจมีความสำคัญสำหรับหน่วยงานอื่นน้อย แต่อาจมีความสำคัญต่อภาพโดยรวม หรือต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศได้ เช่น กรมสรรพากร กรมศุลกากร กรมสรรพสามิต กระทรวงกลาโหม ฯลฯ เป็นต้น

อย่างไรก็ดี บางหน่วยงาน ที่มีความสำคัญยิ่งยวดอยู่ทางด้าน IT บางหน่วยงานอยู่ทางด้าน Non-IT หรือ Embedded System บางหน่วยงานก็เกี่ยวข้องกับงานทั้ง 2 ด้านเป็นต้น

- 14.2 สำหรับผู้สอบบัญชีทุกประเภท จะเน้นสอบทานการแก้ไขปัญหาปี ค.ศ. 2000 เฉพาะรายงานที่มีความสำคัญเท่านั้น โดยมีแนวทางหลักๆ ในการพิจารณางานที่สำคัญ ดังนี้

- 14.2.1 งานที่กระทบต่อความดำรงอยู่ของกิจการ
 - 14.2.2 งานที่กระทบต่อบุคคล หรือลูกค้าที่เกี่ยวข้องจำนวนมาก
 - 14.2.3 งานที่มีผลต่อการหยุดชะงัก การปฏิบัติงานของพนักงานจำนวนมาก
ในองค์กรและนอกองค์กร
 - 14.2.4 งานที่กระทบต่อรายได้ หรือการให้บริการหลักขององค์กรทุกรูปแบบ
 - 14.2.5 งานที่ไม่อาจใช้ระบบ Manual ในการปฏิบัติการได้นานวัน
 - 14.2.6 งานที่หน่วยงานกำกับองค์กรอื่นๆ
- 14.3 ลักษณะของงานที่มีความสำคัญยิ่ง โดยสรุปก็คือ
- ก. หากระบบงานที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหา Y2K จะเกิดปัญหาการดำเนินงาน การปฏิบัติงานอย่างร้ายแรง จนถึงขั้นต้องหยุดกิจการ และมีปัญหาด้านการดำรงอยู่ของกิจการ
 - ข. การปฏิบัติงานที่เป็นอยู่ด้วยมือ (Manual) มีปัญหามากจนไม่อาจยอมรับได้ของผู้ที่เกี่ยวข้องระหว่างหน่วยงานทั้งระดับภายในและ/หรือระหว่างประเทศ
 - ค. เป็นงานที่มีผลกระทบต่อความปลอดภัย ความมั่นคงขององค์กรและ/หรือของประเทศ
 - ง. เป็นงานที่ต้องอาศัยความสำเร็จของการแก้ไขปัญหาค.ศ. 2000 ขององค์กรอื่นๆ เช่น การไฟฟ้า โทรศัพท์ การสื่อสาร สถาบันการเงินต่างๆ
 - จ. เป็นงานที่มีผลกระทบต่อผู้เกี่ยวข้องในวงกว้าง และสัมพันธ์กับงานขององค์กร อื่นๆ
 - ฉ. ประเภทของงานที่ต้องปฏิบัติตามคำสั่งของทางการว่าเป็นงานที่มีความสำคัญยิ่ง หรือหน่วยงานที่กำกับองค์กรอื่นที่เกี่ยวข้องทั้ง ภายในและระหว่างประเทศ รวมทั้งระบบการรายงานต่างๆ ที่ทางการกำหนด
 - ช. เป็นรายงานที่สร้างรายได้หลักให้กับองค์กร
 - ณ. ฯลฯ

งานนี้มีความสำคัญยิ่งขององค์กรหนึ่ง อาจมีความสำคัญระดับธรรมดาสำหรับองค์กรหนึ่งได้

อย่างไรก็ดี ปัจจุบันยังไม่มีคำจำกัดความที่ชัดเจนของคำว่างานที่มีความสำคัญยิ่งยวด ดังนั้นขอให้ท่านผู้สอบบัญชีและผู้บริหารช่วยกันออกความเห็นร่วมกันได้ตามที่เห็นควรครับ ผมเพียงช่วยออกความเห็นในฐานะส่วนตัวเท่านั้น

15. Y2K กับงานที่มีความสำคัญยิ่งของสถาบันการเงิน

ความเห็นส่วนตัวของผมสรุปได้ ดังนี้

- ก. การฝาก-ถอนเงินจากสื่อทุกรูปแบบของสถาบันการเงิน
- ข. การดูแลรักษา ดำเนินงานเกี่ยวกับการเงินทุกประเภท
- ค. ระบบการชำระเงิน การโอนเงิน บริหารทางการเงินทั้งในและระหว่างประเทศ
- ง. ระบบเคลียร์ทั่วประเทศ
- ฉ. ระบบเครดิต เดบิตการ์ดต่างๆ ทั้งในและระหว่างประเทศ
- ช. ระบบการปริวรรต และการซื้อ-ขายเงินระหว่างประเทศ
- ซ. ระบบการ Export-Import L/C และ Bill Collection
- ณ. ระบบอื่นๆ ที่หน่วยงานกำกับองค์กรอื่น เป็นผู้กำหนด หรือสถาบันการเงินอื่นกำหนดขึ้นเองตามที่เห็นควร
- ญ. สำหรับหน่วยงานอื่นๆ ก็ขึ้นกับปัจจัยหลักๆ ตามที่กล่าวในข้อ (14.2)

หากท่านจะกลับไปดูภาคผนวกหัวข้อ Y2K กับงานของสถาบันการเงิน ท่านก็จะได้ทราบว่า มีงานอะไรบ้างที่น่าจะมีความสำคัญยิ่งยวด และมีงานอะไรบ้างที่เกี่ยวกับองค์กร และเรื่องที่คุณสมบัติ และผู้บริหารควรทราบ

16. วันที่ที่ใช้ในการทดสอบการแก้ไขปัญหา Y2K

ถ้าท่านอ่านจากเว็บไซต์ หรือตำราต่างๆ ก็จะพบกับความหลากหลายของวันที่ที่ใช้ในการทดสอบมาตรฐาน เรื่องนี้มีความแตกต่างกันพอสมควร ทั้งนี้ขึ้นกับความเห็นของผู้ที่ได้ศึกษาซึ่งขึ้นอยู่กับแต่ละประเภทธุรกิจ และกิจกรรมและความสลับซับซ้อนของระบบงานเป็นสำคัญ

ท่านผู้สมบัติ อาจมีคำถามว่าแล้วจะให้ผู้เชี่ยวชาญหรือท่านเองใช้วันที่อะไรบ้างในการทดสอบว่า ระบบงานที่แก้ไขปัญหา Y2K บ้าง ?

ขอออกความเห็นประกอบกับที่ได้ศึกษาจากเอกสารหลายเล่มแทรกความเห็นส่วนตัว ซึ่งอาจไม่ตรงกับความเห็นของบางท่านได้ สรุปดังนี้

16.1 วันที่ ที่ต้องทำการทดสอบอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

- วันที่ 9 กันยายน ค.ศ. 1999
- วันที่ 31 ธันวาคม ค.ศ. 1999
- วันที่ 1, 4 มกราคม ค.ศ. 1999
- วันที่ 28, 29 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 2000
- วันที่ 31 ธันวาคม ค.ศ. 2000
- วันที่ใดๆ ก็ตามตั้งแต่ปี ค.ศ. 1999-2000 ที่หน่วยงานของท่านวิเคราะห์ว่า จะมีผลกระทบต่อการประมวลข้อมูลของหน่วยงานของท่านและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ข้อสุดท้ายจะช่วยให้คุณไม่ต้องไปเชื่อดำรงไทม์ไลน์มากเกินไป การวิเคราะห์ความเสี่ยงของผลกระทบจากปัญหาปี ค.ศ. 2000 ต่อระบบงานของท่าน จินตนาการกับตนเองเป็นหลักว่าท่านเข้าใจในผลกระทบของ Y2K ต่อองค์กรของท่านเพียงใด

16.2 วันที่ที่อาจเลือกใช้ทดสอบปัญหาปี ค.ศ. 2000 ตามที่เห็นควร

- วันที่ 1 มีนาคม ค.ศ. 2000
- วันที่ 31 มีนาคม ค.ศ. 2000
- วันที่ 1 มีนาคม ค.ศ. 2001
- วันที่ 29 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 2004 (ป้อธิกสุรธินปีต่อจาก 2000)
- วันที่สุดท้ายใดๆ ของวันที่ที่ใช้เทคนิคการแก้ไขปัญหาโดยใช้ Fixed หรือ Sliding Window

17. การสอบบัญชีเกี่ยวกับปัญหาปี ค.ศ. 2000 กับการตรวจสอบด้านคอมพิวเตอร์ (IT/IS Audit)

การตรวจสอบด้านคอมพิวเตอร์ กล่าวได้ว่าเป็นส่วนหนึ่งของการตรวจสอบเพื่อออกความเห็นประกอบรายงานของผู้สอบบัญชีรับอนุญาตในการรับรองงบการเงินตามปกติ เมื่อกล่าวถึงการตรวจสอบด้าน IT ใคร่ขอสรุปว่า เป็นการตรวจสอบด้าน Data Center หรือ General Controls กับ Application Controls ทั้งนี้มีข้อแนะนำว่าหากรู้สึกสับสนในถ้อยคำหรือวิธีการตรวจสอบ ขอให้ผู้สอบบัญชีถามตนเองว่าเรามีเป้าหมายและขอบเขตการตรวจสอบเรื่องอะไรเป็นหลัก ถ้าหากเป้าหมายอยู่ที่เป็นการสอบบัญชีเกี่ยวกับปัญหาปี ค.ศ. 2000 ขอบเขตการตรวจสอบจะแคบขึ้นเมื่อเทียบกับการตรวจสอบด้าน IT/IS Audit แต่หากเป็นการตรวจสอบด้าน IT/IS Audit ในช่วงปี พ.ศ. 2541-2543 การตรวจสอบ IT/IS Audit ก็ควรจะรวมการตรวจสอบการแก้ไขปัญหา Y2K ในส่วนที่เกี่ยวข้องด้วย

หากเป็นการตรวจสอบของผู้สอบบัญชีรับอนุญาต เพื่อออกความเห็นประกอบรายงานในงบการเงินโดยทั่วไปในช่วงปี พ.ศ. 2541-2543 (ค.ศ. 1998-2001) ผู้สอบบัญชีรับอนุญาตก็ต้องปฏิบัติตามที่ตามมาตรฐานการสอบบัญชีโดยทั่วไป ซึ่งแน่นอนว่า ต้องตรวจสอบ IT/IS Audit และ Y2K Audit ด้วย ตามเหตุผลที่ได้อธิบายและวิเคราะห์ตามที่ได้กล่าวแล้วข้างต้น

ขอสรุปเพื่อความชัดเจนอีกครั้งดังนี้

เป้าหมายการตรวจสอบ

1. Y2K Audit

2. IT/IS Audit

ขอบเขตการตรวจสอบโดยย่อ

ตรวจสอบความพร้อมในการแก้ไขปัญหา Y2K ทั้ง 5 ขั้นตอน (AARVI) และแผนฉุกเฉินในงานหลักๆ ขององค์กร ซึ่งแน่นอนว่าผู้สอบบัญชีควรมีความรู้ในเรื่องที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะขั้นตอนทดสอบตาม Layer ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อดูความพร้อมและการบริหารงานของฝ่ายบริหาร

ตรวจสอบเพื่อประเมินความน่าเชื่อถือของการควบคุมภายในของโครงสร้างและลักษณะการประมวลผลด้านคอมพิวเตอร์ ซึ่งมีลักษณะใหญ่ๆ เป็น 2 ลักษณะ คือ การควบคุมทั่วไป (General Controls) และการควบคุมเฉพาะระบบงาน (Application Controls) ทั้งในส่วนที่ประมวลด้วยคน (Manual) ด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ (EDP) และแบบผสม ซึ่งเป็นการควบคุมภายในทางบัญชีเพื่อดูความน่าเชื่อถือได้ที่ปรากฏในงบการเงินโดยรวมในที่สุด

3. Financial Statement Audit

สำหรับการตรวจสอบในช่วงปี พ.ศ. 2541-2543 จะต้องทำหน้าที่ Y2K Audit ส่วนหนึ่งด้วย เพราะปัญหาปี ค.ศ. 2000 มีสาเหตุสำคัญมาจากการประมวลงานด้านคอมพิวเตอร์ด้วย

เป็นการสอบบัญชีของผู้สอบบัญชีรับอนุญาตโดยทำการประเมินการควบคุมภายใน แล้วทำการตรวจสอบความถูกต้องของรายการการเงินและออกความเห็นประกอบงบการเงิน

เป็นการปฏิบัติหน้าที่หลักที่สำคัญในการตรวจสอบองค์กรซึ่งในการตรวจสอบตามปกติ ผู้สอบบัญชีต้องรวมขอบเขตการตรวจสอบข้อ 2 ด้วย

สำหรับการสอบบัญชีในช่วงปี พ.ศ. 2541-2543 ผู้สอบบัญชีรับอนุญาตต้องปฏิบัติหน้าที่รวมทั้งข้อ 3 ข้อ 2 และข้อ 1 ด้วย

แน่นอนว่า หลักการตรวจสอบตามเป้าหมายที่แตกต่างกันทั้ง 3 แบบข้างต้น การใช้เทคนิคการวิเคราะห์ความเสี่ยง (Risks) เพื่อประเมินถึงผลกระทบที่อาจมีจุดอ่อนในระบบงานที่จะมีผลเสียหายตลอดจนความน่าเชื่อถือได้ของการควบคุมภายในและงบการเงิน ตลอดจนประสิทธิภาพ ประสิทธิผล การบริหารงานขององค์กร เป็นแนวทางที่สำคัญยิ่งสำหรับผู้สอบบัญชี ผู้ตรวจสอบทุกประเภท และผู้บริหารระดับสูงของทุกองค์กร

18. ผลกระทบของคอมพิวเตอร์ต่อกระบวนการตรวจสอบทั่วไป

- 18.1 เนื่องจากการสอบบัญชีเกี่ยวกับปัญหาปี ค.ศ. 2000 (Y2K) มีสาเหตุหลักจากการประมวลผลข้อมูลที่จะเกิดข้อผิดพลาดจากโปรแกรมที่ใช้ปฏิบัติงานไม่อาจจะอ่านตัวเลข ค.ศ. 2 หลักท้ายที่เป็น 00 ว่าเป็นปี ค.ศ. 2000 เนื่องจากส่วนใหญ่เครื่องจะอ่านเป็น ค.ศ. 1900 มากกว่า จึงเกิดปัญหาสำคัญติดตามามากมายตามที่กล่าวแล้ว ปัญหาปี ค.ศ. 2000 ส่วนใหญ่จะอยู่ที่ปัญหาโปรแกรมคอมพิวเตอร์จึงมีบางท่านเรียกว่าเป็น Software Crisis ซึ่งทำลายผู้บริหารงานระดับสูงทั่วไปของทุกองค์กรในการแก้ไขเรื่องนี้ เพราะความร้ายแรงของปัญหานี้อาจส่งผลถึงการหยุดชะงักการดำเนินงาน ความคงอยู่ของกิจการปัญหาสังคม ฯลฯ ของประเทศต่างๆ ได้
- 18.2 เพื่อความเข้าใจที่ดีในเรื่องนี้ ผมจึงขอกล่าวถึง “ผลกระทบของคอมพิวเตอร์ต่อกระบวนการตรวจสอบทั่วไป” แต่ไม่ได้หมายความว่านี่เป็นผลกระทบของปี ค.ศ. 2000 ทั้งหมดการเข้าใจในเรื่องนี้จะทำให้ผู้สอบบัญชีและผู้ตรวจสอบบัญชีทุกประเภทได้เข้าใจบทบาทของตนเองในการตรวจสอบหรือสอบบัญชีเกี่ยวกับปัญหาปี ค.ศ. 2000 ซึ่งเป็นเพียงส่วนหนึ่งของเรื่องนี้

ขอสรุปเป็นข้อๆ ดังนี้

- 18.2.1 วัตถุประสงค์เป้าหมายหลักๆ ของการตรวจสอบไม่เปลี่ยนแปลงไปจากระบบ Manual
- 18.2.2 สิ่งที่เปลี่ยนแปลงไปก็คือ เทคนิคและวิธีการตรวจสอบ ตลอดจนขอบเขตการตรวจสอบเปลี่ยนแปลงไป
- 18.2.3 หลักฐานการตรวจสอบเปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก ทั้งในรูปแบบที่ไม่สามารถมองเห็นได้ด้วยตา นี่เป็นสิ่งสำคัญและท้าทายอย่างยิ่งต่อการตรวจสอบ
- 18.2.4 ระบบงานและการควบคุมภายใน มีทั้งระบบ Manual เดิมที่ประมวลข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์ล้วนๆ มีทั้งแบบผสมระหว่าง Manual กับคอมพิวเตอร์ผู้ตรวจสอบโดยทั่วไป จึงควรทำความเข้าใจกับระบบงานทั้ง 3 ส่วน ตามมาตรฐานการตรวจสอบด้วย
- 18.2.5 คอมพิวเตอร์สร้างข้อมูลใหม่ได้ ลบหรือล้าง หรือซ่อนเร้นข้อมูลที่ไม่ต้องการให้เปิดเผยได้ ทั้งในแบบถาวรหรือชั่วคราว ทั้งนี้เป็นไปตามโปรแกรมระบบงานที่จัดทำไว้ ผู้ตรวจสอบจึงต้องเข้าใจ Logic หรือต้องเข้าใจหลักการทำงานของระบบคอมพิวเตอร์ให้ถ่องแท้

เพื่อให้การทำความเข้าใจต่อระบบงาน การวางแผนการตรวจสอบ การกำหนดขอบเขตการตรวจสอบเป็นไปได้อย่างมั่นใจ เพราะตัวเลขหรือข้อมูลใน Hard Copy นั้น มักใช้เป็นแนวทางหลักในการตรวจสอบงบการเงิน หรือบริหารการเงินค่อนข้างมาก และข้อมูลจาก Hard Copy นี้ได้ทำให้ผู้บริหารตัดสินใจผิดๆ และถูกหลอกจากการทุจริตโดยใช้คอมพิวเตอร์เป็นเครื่องมือมาไม่น้อยเลย

- 18.2.6 คอมพิวเตอร์สามารถสร้างข้อมูลในระบบรายงาน ตลอดจนการเข้าถึงข้อมูลได้หลายลักษณะตามความต้องการของผู้บริหาร/หรือผู้ใช้ ดังนั้นผู้ตรวจสอบควรได้ทราบถึงรายงานแบบต่างๆ ที่อาจมีประโยชน์ที่ใช้ในการตรวจสอบได้
- 18.2.7 แนวการตรวจสอบรวมทั้งร่องรอยการตรวจสอบเปลี่ยนแปลงไป
- 18.2.8 รูปแบบและวิธีการประเมินการควบคุมภายในเปลี่ยนแปลงไป
- 18.2.9 รูปแบบของการจัดเก็บข้อมูล ฐานข้อมูลเปลี่ยนแปลงไป
- 18.2.10 มีการใช้ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านที่เกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ช่วยงานตรวจสอบมากขึ้น
- 18.2.11 มีการใช้คอมพิวเตอร์เข้าช่วยในการตรวจสอบ
- 18.2.12 ต้องเปลี่ยนรูปแบบในการวางแผนการตรวจสอบค่อนข้างมาก เพราะการตรวจสอบในลักษณะ Substantive Test หรือยอดเงินคงเหลือตามบัญชีหลายลักษณะมีปัญหาค่อนข้างมาก และบางกรณีก็ไม่อาจทำได้ด้วยวิธีปกติ
- 18.2.13 หากผู้ตรวจสอบเชื่อถือในระบบการควบคุมภายในและระบบงานขององค์กรที่ใช้คอมพิวเตอร์หรือตั้งข้อสมมุติฐานว่า การประมวลงานโดยระบบคอมพิวเตอร์ขององค์กรนั้นเชื่อถือได้ โดยข้ามขั้นตอนหลักๆ ของการศึกษาระบบงาน และการควบคุมภายในเบื้องต้นแล้ว การตรวจสอบในลักษณะ Manual เดิมโดยอาศัย Report หรือ Hard Copy ขององค์กรนั้นๆ โดยมีเป้าหมายเฉพาะอย่างก็อาจดำเนินการไปโดยใช้เทคนิคดั้งเดิมแบบ Manual ได้ระดับหนึ่ง แต่ทั้งนี้ผู้ตรวจสอบควรหมายเหตุให้อ่านงบการเงินได้ทราบถึงขอบเขตหรือข้อจำกัดนั้นให้ผู้ใช้ข้อมูลได้ทราบด้วย

ข้อสังเกตบางประการในการใช้คอมพิวเตอร์ช่วยในการประมวลข้อมูล

1. ไม่ทำให้เป้าหมายของการควบคุมภายในและหลักพื้นฐานเกี่ยวกับการควบคุมแตกต่างออกไป
2. แต่จำเป็นต้องมีวิธีการควบคุมใหม่ที่เหมาะสมเพิ่มขึ้น ในขณะที่วิธีการควบคุมแบบเดิมบางชนิดอาจใช้ไม่ได้ต่อไป
3. เอกสารแสดงให้เห็นถึงการปฏิบัติหน้าที่ในการควบคุมทางการบัญชีมีน้อยลง
4. ข้อมูลที่เก็บไว้ในระบบคอมพิวเตอร์มองไม่เห็นด้วยตาเปล่า ต้องอาศัยคอมพิวเตอร์เข้าช่วยจึงสามารถทราบได้ว่ามีข้อมูลอะไรอยู่บ้าง
5. ระบบข้อมูลที่ใช้คอมพิวเตอร์มีความเสี่ยงภัยต่อการเสียหายสูงกว่าระบบข้อมูลที่ไม่ใช้คอมพิวเตอร์
6. ต้องอาศัยการวางแผนและการคาดคะเนปัญหาและเหตุการณ์ในอนาคตอย่างรอบคอบ
7. งานที่ปฏิบัติโดยบุคคลหลายๆ ฝ่ายอาจมารวมอยู่ด้วยกัน และปฏิบัติโดยคอมพิวเตอร์
8. สามารถใช้คอมพิวเตอร์ช่วยในการควบคุมได้ และในขณะเดียวกันก็สามารถใช้คอมพิวเตอร์ช่วยในการทำทุจริตได้ด้วยเช่นกัน

การเข้าใจระบบงานที่ใช้คอมพิวเตอร์ จะช่วยผู้สอบบัญชีได้อย่างไร

การศึกษาถึงขั้นตอนการตรวจสอบระบบในส่วนรวม (Total System approaches) จะช่วยงานตรวจสอบของผู้สอบบัญชีได้ดังนี้ คือ

1. รู้ว่ามีงานอะไรบ้างที่สมควรจะต้องเข้าไปตรวจสอบ และควรจะเริ่มงานอย่างไร ซึ่งมีงานหลักๆ 3 อย่างที่ต้องตรวจสอบคือ Input, Process, Output
2. รู้ว่ามีเอกสารเกี่ยวกับอะไรบ้างที่ควรได้รับการตรวจสอบ
3. รู้ขั้นตอนการปฏิบัติงาน และรู้ว่าควรจะทำเมื่อใด
4. รู้ว่าเมื่อใดที่ฝ่ายบริหารควรจะเข้ามามีส่วนในการตัดสินใจก่อนที่จะเริ่มงานตรวจสอบต่อไป

องค์ประกอบในการตรวจสอบในแต่ละเรื่อง

ในการตรวจสอบในเรื่องๆ ก็ตาม ควรมีองค์ประกอบในการตรวจสอบดังต่อไปนี้

- วัตถุประสงค์ที่ต้องการบรรลุ
- กิจกรรมที่มีอยู่ในแต่ละเรื่อง หรือในแต่ละขั้นตอนที่จะตรวจสอบหรือเกิดขึ้นในการประมวลผลรายการ
- ข้อผิดพลาดที่อาจเกิดขึ้นได้ในแต่ละขั้นตอนการประมวลผล สาเหตุของข้อผิดพลาด ความบ่อยและขนาดของข้อผิดพลาดที่อาจจะเกิดขึ้น

- การควบคุมที่สามารถกำหนดเพื่อป้องกันสาเหตุของข้อผิดพลาด หรือติดตามและแก้ไขข้อผิดพลาดและประสิทธิผลของการควบคุมเหล่านั้น
- จุดอ่อนที่สามารถเกิดขึ้นได้ถ้าการควบคุมสาเหตุของข้อผิดพลาดและจุดอ่อนนั้นๆ ขาดประสิทธิผล
- การทดสอบเพื่อตรวจสอบการควบคุมจุดอ่อนอย่างเหมาะสม

แนวคำถามที่จะแสดงต่อไปเป็นคำถามที่ผู้ตรวจสอบต้องตอบแม้ผู้ตรวจสอบจะคุ้นเคยดี แต่ก็มีประเด็นที่ต้องพิจารณาในการเริ่มการตรวจสอบมี 4 อย่าง คือ

1. การมองผังทางเดินของกิจกรรมและความสัมพันธ์กับข้อผิดพลาด หรือการควบคุมที่เกี่ยวข้องให้ออก
2. การพิจารณาตัดสินใจเลือกเอกสารที่จำเป็นในการทำความเข้าใจกิจกรรมต่างๆ และการหาจุดที่อาจเกิดข้อผิดพลาด ระดับและความบ่อยของข้อผิดพลาดที่อาจเกิดขึ้น จุดที่ควรมีการควบคุม และจะประสานทั้งสองสิ่งอย่างไรในลักษณะที่เหมาะสม และเป็นเหตุเป็นผลต่อกัน
3. เพื่อเข้าใจว่าการควบคุมบางอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลเหนือการควบคุมอื่นๆ ในบรรดาการควบคุมอื่นๆ นั้นอาจมีประสิทธิผลและประสิทธิภาพพอๆ กัน
4. เพื่อเข้าใจว่าจุดอ่อนบางประเภทอาจไม่มีความสำคัญต่อวัตถุประสงค์ในการตรวจสอบเลย ในขณะที่จุดอ่อนบางประเภทกลับมีความสำคัญอย่างยิ่งยวด

การพิจารณาผังทางเดินของกิจกรรมและความสัมพันธ์กับข้อผิดพลาด หรือการควบคุมที่เกี่ยวข้อง

ผู้ตรวจสอบควรพยายามมองเห็นภาพพจน์ของกิจกรรม ขบวนการ ขั้นตอนต่างๆ ในระบบ ในขณะที่เริ่มขบวนการรวบรวมเอกสารข้อมูล และอาจใช้เทคนิคการตั้งคำถามเพื่อหาจุดที่สามารถก่อให้เกิดข้อผิดพลาดขึ้นได้ในแต่ละขบวนการและในแต่ละขั้นตอน คำตอบที่ได้จะชี้ถึงลักษณะของสาเหตุและความเฉพาะของความผิดพลาดที่เกิดขึ้น เช่น สาเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดจุดอ่อน คือ การบันทึกบัญชีผิดพลาดจากการทำด้วยมือ ลักษณะของความผิดพลาดก็อาจมีผลมาจากความผิดพลาดของพนักงาน เช่น ไม่บันทึกรายการให้ครบถ้วน หรือบันทึกรายการผิดพลาดหรือจำแนกประเภทรายการผิด เป็นต้น

คำถามที่ผู้ตรวจสอบควรถามต่อไป คือ ความผิดพลาดที่เกิดขึ้นนั้นมีสาระสำคัญหรือไม่มีการควบคุมอะไรบ้าง ณ จุดนั้น ถ้าจะป้องกันมิให้เกิดจุดอ่อนขึ้นจะต้องมีการควบคุมอย่างไร

เมื่อมาถึงระดับนี้ ผมก็ขอย้อนกลับไปให้ท่านได้ทบทวนเรื่องลำดับขั้นตอน Layer ของการแก้ไขปัญหา Y2K ในภาคผนวกอีกครั้งว่ามีขอบเขตที่แคบกว่าตามที่กล่าวข้างต้นซึ่งเป็นภาพรวมๆ อย่างไรบ้าง

19. ภาพรวมของการทดสอบปี ค.ศ. 2000 ของสถาบันการเงิน และองค์กรอื่นๆ

การทดสอบถือได้ว่าเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุดสำหรับความสำเร็จของแผนงานปี ค.ศ. 2000 ทรัพยากรที่ต้องใช้สำหรับการทดสอบมีจำนวนมากกว่าครึ่งหนึ่งของค่าใช้จ่ายทั้งโครงการเฉพาะ แผนงานทดสอบที่ดีเท่านั้นที่สถาบันการเงินจะรับรองได้ว่าการเตรียมการเรื่องปี ค.ศ. 2000 ของตนนั้น จะเอื้อยดครบถ้วน และจะไม่เกิดปัญหาที่สำคัญทั้งภายในองค์กรและกับคู่ค้าทางธุรกิจที่สำคัญ หลักการ ขั้นพื้นฐานสำหรับการทดสอบปี ค.ศ. 2000 ให้ประสบความสำเร็จ สามารถนำไปปรับใช้ได้กับทุก สถาบัน อย่างไรก็ตามอาจมีข้อแตกต่างที่สำคัญในกลยุทธ์การทดสอบของแต่ละองค์กรและแต่ละตลาด ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับลำดับความสำคัญของธุรกิจ ความซับซ้อนของการดำเนินงาน และทรัพยากรที่มีอยู่

เรื่องนี้ชี้ให้เห็นถึงเป้าหมายของการทดสอบปี ค.ศ. 2000 องค์กรประกอบที่จะช่วยให้แผนการ-ทดสอบประสบผลสำเร็จ และปัจจัยสำคัญที่สถาบันการเงินต้องคำนึงถึงในการพัฒนากลยุทธ์ การทดสอบของตน

เป้าหมายของการทดสอบ

เป้าหมายขั้นต้นของขั้นตอนการทดสอบแผนงานปี ค.ศ. 2000 คือ เพื่อรับรองความถูกต้อง ในการปฏิบัติงานของระบบต่างๆ และการเชื่อมประสานภายหลังจากเสร็จสิ้นการปรับปรุงแก้ไข

การทดสอบภายในเป็นการรับรองว่าระบบงานต่างๆ และสภาวะแวดล้อมของฮาร์ดแวร์ และ ซอฟต์แวร์ที่ใช้งานอยู่ทำงานโดยถูกต้อง

การทดสอบภายนอกจะช่วยเน้นให้เห็นปัญหาที่อาจเกิดขึ้นได้จากระบบและหุ้นส่วนทางธุรกิจ ที่เชื่อมประสานกับสถาบันการเงิน ซึ่งอาจมีข้อมูลความคืบหน้าของปี ค.ศ. 2000 อย่างจำกัด

ตัวอย่างเช่น การทดสอบภายนอก จะสังเกตระบบการชำระเงินได้ว่ามีสมาชิก รายใดที่มิได้ ทดสอบอย่างละเอียดจนเสร็จสิ้น หรือมีปัญหาคาดไม่ถึงหรือรุนแรงกว่าที่คาดไว้เกิดขึ้น ณ จุดใดบ้าง จึงจำเป็นต้องมีแผนงานเพื่อรองรับเหตุการณ์ฉุกเฉิน ในขณะนี้มีเป้าหมายในการตรวจสอบงาน หลักการตรวจสอบก็ยิ่งเพิ่มประโยชน์แก่วิธีทางการตลาดที่จะช่วยให้มั่นใจได้ว่ามีมาตรการกำกับที่รอบคอบ หรือมีการกำหนดเป้าหมายอื่นที่เหมาะสมในกรณีที่เจ้าหน้าที่กำกับและผู้ปฏิบัติงานระบบการแลกเปลี่ยน และระบบการหักและชำระบัญชีกำลังทดสอบเป้าหมายที่พลาดไป ก็ควรพิจารณาถึงการปฏิบัติทางกำกับ หรือการปฏิเสธการเข้าถึงบริการหนึ่งบริการใดเป็นการเฉพาะด้วย

นอกเหนือจากผลที่เกิดขึ้นตามมาจากการทดสอบโดยตรงเป้าหมายหลายๆ อย่างจะประสบความสำเร็จได้ด้วยปัจจัยดังต่อไปนี้

1. ความต่อเนื่องในทางธุรกิจ

ความเสี่ยงของปี ค.ศ. 2000 มีผลให้การดำเนินธุรกิจเลวลง โดยเฉพาะกิจการที่ต้องพึ่งพา กิจกรรมและกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับวันที่ เนื่องจากกิจกรรมและกระบวนการทางธุรกิจส่วนมากขึ้น อยู่กับเทคโนโลยีเป็นสำคัญ การที่มีได้ทดสอบความพร้อมเรื่องปี ค.ศ. 2000 จะมีผลกระทบอย่าง กว้างขวางต่อการดำเนินธุรกิจในทุกๆ ด้าน หรือในหลายๆ ส่วนงาน ทั้งภายในและภายนอกองค์กร อย่างคาดไม่ถึงได้

2. ความมั่นคงทางตลาดการเงิน

ตลาดการเงินและการชำระเงินและการชำระบัญชีให้ความเชื่อถือต่อการส่งข้อมูลจาก หน่วยงานต่างๆ ทั่วโลก เพื่อจะทำหน้าที่ได้อย่างเหมาะสม ปัญหาปี ค.ศ. 2000 คุณภาพต่อทางเดิน ของข้อมูลโดยทำลายระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ (เช่น อุปกรณ์เครื่องคอมพิวเตอร์ และชุดคำสั่งทำงาน) ซึ่งก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนข้อมูลกันได้ ถ้ากระบวนการชำระเงินและการชำระบัญชีไม่สามารถทดสอบ ความพร้อมสำหรับปี ค.ศ. 2000 ได้สำเร็จ ก็จะมีแนวโน้มสูงที่ทำให้การชำระบัญชีล่าช้า ซึ่งจะมีผล ต่อตลาดเงินในวงกว้าง และสร้างความสับสนในธุรกิจการเงินได้มากมาย

3. ความเชื่อมั่นของสาธารณชน

ถ้าได้มีการดำเนินงานสำหรับปี ค.ศ. 2000 อย่างเหมาะสม ความเชื่อมั่นของสาธารณชน ต่อสถาบันการเงินอาจถูกทำลายลง โดยเฉพาะถ้าสื่อมวลชนตีตราต่อปัญหาสำคัญที่อาจเกิดขึ้น การทดสอบที่ประสบความสำเร็จสามารถชดเชย หรืออย่างน้อยก็เปลี่ยนความคิดของสื่อมวลชน เป็นในทางตรงข้าม โดยการชี้ให้เห็นว่าการทำนายในทางที่เลวร้ายอาจเป็นการกล่าวที่ก่อให้เกิด ความสับสนและความไม่เชื่อมั่นของสาธารณชนทั้งในและต่างประเทศ

4. ความเสี่ยงในด้านกฎหมาย

ความล้มเหลวในการดำเนินการเรื่องปี ค.ศ. 2000 อย่างเหมาะสม อาจทำให้สถาบันการเงิน ประสบกับภาระผูกพันทางกฎหมายต่อลูกค้าและคู่ค้าที่เรียกร้องค่าเสียหาย เนื่องจากไม่สามารถดำเนิน ธุรกิจได้ตามปกติ กลยุทธ์การทดสอบอย่างจริงจังอาจเป็นวิธีที่เหมาะสมเพื่อหลีกเลี่ยงปัญหาต่างๆ และบรรเทาข้อเรียกร้องในการไม่ระมัดระวังรอบคอบในการดำเนินธุรกิจ

5. การวางแผนฉุกเฉิน

ปัญหาที่เกิดจากความล้มเหลวในการจัดการกับเรื่องปี ค.ศ. 2000 มีมากมายจนไม่สามารถ ที่จะพัฒนาแผนฉุกเฉินเพื่อรองรับปัญหาทั้งหมด การทดสอบจะช่วยระบุจุดอ่อนที่มีโอกาสจะเกิดขึ้นได้ มากที่สุด เพื่อให้นำทรัพยากรมาใช้ในการวางแผนฉุกเฉินได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด

การผสมผสานเป้าหมายต่างๆ ที่มาจากกระบวนการทดสอบชี้ให้เห็นว่า การทดสอบมิใช่เป็นเพียงประเด็นทางเทคนิค แต่เป็นสิ่งที่ต้องการความใส่ใจของผู้บริหาร กลยุทธ์การทดสอบที่มีประสิทธิผลจำเป็นต้องออกแบบและดำเนินการโดยผู้บริหารเหล่านี้ซึ่งเป็นผู้ที่เข้าใจถึงความเสี่ยงทางธุรกิจอย่างลึกซึ้ง หากเจ้าของกิจการไม่กระตือรือร้นต่อการทดสอบแล้ว มันใจได้เลยว่าเป้าหมายต่างๆ จะไม่บรรลุประสิทธิผลเท่าที่ควร

องค์ประกอบของการทดสอบ

ในขณะที่สถาบันการเงินและองค์กรอื่นในวงการตลาดแตกต่างกัน และการทดสอบจะต้องปรับให้เข้ากับข้อแตกต่างเหล่านั้น เมื่อจัดทำแผนการทดสอบจะต้องคำนึงถึงแนวความคิดในการทดสอบพื้นฐานที่สำคัญบางประการ ดังนี้

1. การทดสอบรากฐาน (Baseline Tests)

ดำเนินการทดสอบก่อนการเปลี่ยนแปลงโปรแกรมหรือระบบงานคอมพิวเตอร์ใดๆ เป็นการช่วยให้สถาบันการเงินเปรียบเทียบผลการดำเนินงานของระบบ หลังจากถูกเปลี่ยนแปลงกับผลการทดสอบก่อนการแก้ไข เพื่อระบุผลลัพธ์ที่ได้และประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานว่ายังคงปฏิบัติงานได้ตามปกติ

2. การทดสอบเป็นหน่วย (Unit Tests / Program Tests)

ดำเนินการทดสอบทีละโปรแกรมของระบบงานภายหลังการแก้ไขโปรแกรมที่เกี่ยวข้องกับวันที่ยืนยันว่าความพยายามในการแก้ไขให้ผลที่ถูกต้องหรือไม่ แต่ไม่ได้ทดสอบว่าระบบงานใดระบบงานหนึ่งทำงานร่วมกับระบบงานอื่นๆ ได้ดีเพียงใด ถ้าดำเนินการทดสอบบนสภาพแวดล้อมที่ฮาร์ดแวร์ และซอฟต์แวร์ มิได้รองรับปี ค.ศ. 2000 ก็จะต้องทำการทดสอบเป็นหน่วย หรือทดสอบโปรแกรมน้อยๆ ทีละโปรแกรมซ้ำอีกเมื่อปัจจัยแวดล้อมเปลี่ยนแปลงไป หลังการแก้ไขฮาร์ดแวร์ และปัจจัยอื่นๆ แล้ว

3. การทดสอบรวม (Integrated Tests)

ดำเนินการทดสอบพร้อมกันหลายๆ โปรแกรมที่มีระบบงานเชื่อมต่อประสานกัน หรือระบบคอมพิวเตอร์หลายระบบงาน (Application) เพื่อยืนยันว่าโปรแกรมคอมพิวเตอร์ทำงานได้ถูกต้องหรือไม่เมื่อโต้ตอบกับโปรแกรมอื่นๆ เช่น Output ของโปรแกรมหนึ่งส่งไปเป็น Input ของอีกโปรแกรมหนึ่ง เพื่อยืนยันว่าระบบงาน Application ทำงานได้ถูกต้องหรือไม่ เมื่อโต้ตอบหรือรับส่งข้อมูลระหว่างกัน และเช่นเดียวกับการทดสอบเป็นหน่วยการทดสอบรวมควรทำการทดสอบซ้ำอีก เมื่อสภาพแวดล้อมในการดำเนินการเปลี่ยนแปลงไป

หมายเหตุ เมื่อการทดสอบรวมเสร็จสิ้นโดยประสบความสำเร็จและสภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงานเปลี่ยนแปลงไปก็ไม่จำเป็นต้องทดสอบเป็นหน่วย (Unit Tests) ซ้ำอีกในกรณีที่การทดสอบรวมประสบผลสำเร็จ อย่างไรก็ตามในกรณีที่พบปัญหาจำเป็นต้องย้อนกลับไปทดสอบเป็นหน่วยเพื่อระบุจุดที่เกิดปัญหา

อนึ่ง การทดสอบรวมนี้ อาจเรียกอีกอย่างหนึ่งว่าเป็น System Tests ก็ได้ ทั้งนี้จะขึ้นกับว่าเรามองภาพการทดสอบและขอบเขตของระบบงานรวมอย่างไร เช่นมองระดับภายในองค์กร หรือระหว่างองค์กร ซึ่งก็จะแยกระดับความลึกและขอบเขตต่างกันได้อีก

4. การทดสอบวันที่ล่วงหน้าต่างๆ (Future Date Tests)

เป็นการจำลองการประมวลโปรแกรมและระบบงานที่แก้ไขแล้ว ณ วันที่สำคัญในอนาคต เพื่อจะได้มั่นใจได้ว่าวันที่เหล่านั้นจะไม่ก่อให้เกิดปัญหาแก่โปรแกรมหรือระบบคอมพิวเตอร์ วันที่พิเศษที่จะต้องทดสอบอาจแตกต่างกันในแต่ละระบบงาน สำหรับระบบงานที่จะทำงาน ณ วันที่เปลี่ยนศตวรรษ หรือข้ามช่วงเวลาหลายๆ ช่วง ก็จำเป็นต้องทดสอบในขณะที่วันที่เคลื่อนที่ไป ทุกระบบงานจะต้องทดสอบสำหรับวันทำการแรกของปี ค.ศ. 2000 นอกจากนั้นยังมีวันที่พิเศษต่างๆ อีกหลายวัน เช่น ปีอธิกสุรทินของปี ค.ศ. 2000 ที่ควรทดสอบ (รายการวันที่สำคัญที่ถูกระบุว่าจะมีปัญหาแสดงในรายการแนบ 2)

5. การทดสอบการรับระบบของผู้ใช้ (User Acceptance Tests)

เป็นการทดสอบกับผู้ใช้เพื่อตรวจสอบว่าได้มีการแก้ไขโดยถูกต้องแล้ว และระบบงานทำงานได้ตามที่คาดไว้ การรับระบบของผู้ใช้อาจเป็นส่วนหนึ่งของการทดสอบรวม และการทดสอบวันที่ล่วงหน้าก็ได้

6. การทดสอบภายใน (Internal Tests)

เป็นการทดสอบที่อยู่ภายใต้การควบคุมของสถาบันทดสอบโดยไม่เกี่ยวข้องกับบุคคลภายนอก

7. การทดสอบภายนอก (External Tests)

เป็นการทดสอบเพื่อประเมินความเสี่ยงจากการแก้ไขและทดสอบระบบภายในที่เชื่อมประสานกับระบบคอมพิวเตอร์และระบบงานของสถาบันและระบบคอมพิวเตอร์อื่นๆ ส่วนมากการทดสอบภายนอกจะประสานงานกับบุคคลภายนอกองค์กร

8. การทดสอบจุดต่อจุด (Point - to - Point Tests)

เป็นการตรวจสอบความสามารถของสถาบันการเงินหรือองค์กรอื่นๆ ในการส่ง และ/หรือรับข้อมูลกับส่วนงานหรือระบบคอมพิวเตอร์อื่น การทดสอบจุดต่อจุดเป็นรูปแบบที่ง่ายที่สุดของการตรวจสอบภายนอก (นอกจากนี้การทดสอบจุดต่อจุดอาจใช้อ้างอิงถึงการทดสอบภายในระหว่างหน่วยงานหรือระบบงานทางธุรกิจ)

9. การทดสอบระหว่างองค์กรผ่านบุคคลที่สามส่วน หรือการทดสอบระหว่างหลายองค์กร (End - to - end or Multilateral Tests)

เป็นการตรวจสอบความสามารถของสถาบันการเงินในการสร้างข้อมูลทดสอบเพื่อส่งไปให้หน่วยงานผู้รับหรือระบบคอมพิวเตอร์ โดยผ่านตัวกลางหนึ่งจุดหรือมากกว่า เช่น การทดสอบฝาก-ถอนระบบ ATM ระหว่างธนาคารผ่านบริษัท ACC หรือการโอนเงินระหว่างธนาคารพาณิชย์ผ่านธนาคารแห่งประเทศไทย การทดสอบระหว่างส่วนปลายมีความสำคัญสำหรับระบบงานที่โต้ตอบทันที ผู้ร่วมทดสอบทั้งหลายควรแบ่งเป็นรายการทดสอบระหว่างกันก่อนทำการทดสอบ

10. การทดสอบรวมทั้งระบบอุตสาหกรรม (Street - Wide or Industry - Wide Tests)

ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งหมดจะทดสอบพร้อมๆ กันเพื่อจำลองกิจกรรมทางธุรกิจที่แท้จริงสำหรับระบบงานหนึ่งระบบงานใดโดยเฉพาะ หรือผลิตภัณฑ์หรือตลาดใดตลาดหนึ่งเพื่อให้ใกล้เคียงกับความเป็นจริงมากขึ้น (การทดสอบรวมทั้งระบบอุตสาหกรรมมักจะออกแบบให้ทดสอบหน้าทำงานของธุรกิจทั้งหมด แต่ในปริมาณที่ต่ำกว่าระดับปกติเพื่อหลีกเลี่ยงสภาพแวดล้อมของการทดสอบที่เกินพิกัด) การทดสอบดังกล่าวมักกำหนดตารางเวลาโดยกลุ่มอุตสาหกรรม หรือองค์กรของรัฐต่างๆ โดยให้ความเห็นชอบต่อรายการทดสอบร่วมกันก่อนนำไปใช้ทดสอบ การทดสอบแบบนี้มีขอบเขตการทดสอบกว้างกว่า End-to-end-Tests

11. Beta Tests

ในกรณีของการทดสอบปี ค.ศ. 2000 จะจำกัดการร่วมทดสอบภายนอกที่ถูกออกแบบเพื่อให้มั่นใจว่ารายการทดสอบจะได้ผลลัพธ์ตามที่ต้องการ ไม่เป็นการผิดพลาดถ้าจะต้องปรับปรุงรายการทดสอบของ Beta Tests หลายครั้ง ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับผลการทดสอบแรกเริ่มก่อนนำมาใช้ในวงกว้าง

12. การทดสอบพร้อมกับการติดตามผล (Tests With Monitoring)

มักใช้กับการแลกเปลี่ยนเงินตรา สำนักหักบัญชีระบบการชำระเงิน และสถาบันการเงินอื่นๆ ที่จำเป็นสำหรับโครงสร้างของตลาดเงิน การตรวจตราช่วยให้ผู้ให้บริการสามารถกำหนดผู้มีส่วนร่วมในการดำเนินการทดสอบกับตนได้ ในกรณีที่เป็นไปได้มากที่สุด ผู้ให้บริการอาจกำหนดวันที่เป้าหมายและมาตรฐานที่ผู้มีส่วนร่วมจะต้องปฏิบัติตามเพื่อที่จะเข้าถึงระบบต่างๆ ได้ต่อไป

13. การทดสอบพร้อมกับการตรวจตราและการรับรอง (Tests with Monitoring and Affirmation)

ใช้ในบางสถาบันที่เป็นส่วนสำคัญของโครงสร้างตลาดเงินสำหรับผู้มีส่วนร่วมที่ถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของโครงสร้างดังกล่าว ในกรณีนี้ไม่เพียงแต่การทดสอบของผู้มีส่วนร่วมจะถูกตรวจตราเท่านั้น แต่ผู้มีส่วนร่วมจะต้องรับผิดชอบที่ต้องให้การรับรองอย่างเป็นทางการได้ว่า การทดสอบนั้น

เป็นสิ่งที่มีความหมายอย่างหนึ่ง (การตรวจตราเพียงแต่บอกว่าข้อความและผลลัพธ์ที่รับ-ส่ง นั้นมีความเหมาะสมสำหรับสถาบันที่ทำการตรวจตราหรือไม่เท่านั้น แต่การประกาศรับเป็นการเพิ่มการรับรองว่าข้อความนั้นเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการทดสอบทางธุรกิจทั้งหมดที่แท้จริงด้วย

14. การทดสอบโดยบุคคลที่สาม (Proxy Tests)

เป็นการทดสอบที่ดำเนินการโดยบุคคลที่สามซึ่งเป็นอีกทางเลือกหนึ่งนอกเหนือจากสถาบัน จะทำการทดสอบด้วยตนเอง Proxy Tests มักดำเนินการโดยกลุ่มผู้ใช้เพื่อให้ผู้ใช้แต่ละคนมีทางเลือกในการทดสอบแยกต่างหากจากกัน เนื่องจากสภาพแวดล้อมในการประมวลผลและวิธีปฏิบัติมักมีส่วนประกอบเดียวกัน การให้ความเชื่อถือต่อ Proxy Tests เป็นการทดแทนที่ไม่สมบูรณ์สำหรับการดำเนินการทดสอบด้วยตนเองของสถาบัน อย่างไรก็ตาม Proxy tests อาจช่วยเรียงลำดับความสำคัญ เช่น ในกรณีที่มีผู้ที่มีสภาพแวดล้อมคล้ายคลึงกับท่านและทดสอบสำเร็จ ท่านอาจเลื่อนการทดสอบออกไปในวันหลังเพื่อจะได้เน้นจุดที่มีความสำคัญสูงกว่า และเช่นเดียวกับองค์กรที่มีทรัพยากรจำกัดหรือไม่มีเวลาเพียงพอในการทดสอบ Proxy Tests อาจเป็นเพียงทางเลือกเดียวที่เหลืออยู่ ทั้งนี้ไม่ควรถือว่า Proxy Tests จะทดแทนโปรแกรมการทดสอบที่มีได้เพียงพอ และควรจะรีบกระทำทันทีที่สามารถทดสอบปริมาณมากได้ ไม่ควรใช้ Proxy Tests กับระบบงานที่เป็นส่วนหนึ่งของโครงสร้างทางการเงิน และในกรณีที่เส้นทางเลือกที่ไม่มีความหมาย

15. การทดสอบข้ามพรมแดน (Cross - Border Tests)

เป็นการทดสอบที่ออกแบบมาเพื่อให้การทดสอบระบบการเงินที่ติดต่อกับหลายสกุลเงินตรา สมจริงสมจัง การทดสอบข้ามพรมแดนเป็นการทดสอบรวมทั้งระบบอุตสาหกรรมที่มีประสิทธิภาพ ในกรณีที่ระบบการชำระเงินที่สำคัญ และ/หรือ การแลกเปลี่ยนเงินตรา และสำนักหักบัญชีเปิดดำเนินการในเวลาปกติพร้อมๆ กัน ในสภาพแวดล้อมของวันที่ล่วงหน้าใน 2 ประเทศหรือมากกว่า เพื่อจำลองวันทำการปกติ ในหลายๆ กรณี ช่วงเวลาต่างๆ จะเข้ามาเกี่ยวข้องโดยต้องได้รับการสนใจเป็นพิเศษ เพื่อจะดูว่าไม่เพียงแต่วันที่ตามปฏิทินเท่านั้น แต่เวลาด้วยที่ต้องมีการกำหนดไว้อย่างเหมาะสม ความพยายามในการจัดการทดสอบแบบนี้เพิ่งจะเริ่มดำเนินการเมื่อเร็วๆ นี้เอง

ถึงแม้ว่าการทดสอบปี ค.ศ. 2000 ชนิดต่างๆ ดังกล่าว เป็นสิ่งที่องค์กรหลายๆ แห่งคำนึงในการทดสอบต่างๆ แต่ลำดับและความสำคัญที่เกี่ยวข้องของการทดสอบแต่ละชนิดอาจแตกต่างกันในแต่ละระบบงาน และในแต่ละองค์กรได้

ปัจจัยที่ควรพิจารณาในการพัฒนากลยุทธ์การทดสอบ

การพัฒนากลยุทธ์การทดสอบที่มีประสิทธิผลสำหรับปี ค.ศ. 2000 นั้น องค์กรฯ จะต้องทำให้วัตถุประสงค์ต่างๆ ของธุรกิจสมดุลกัน และคำนึงถึงข้อจำกัดทางทรัพยากรและเวลาด้วย นอกจากนั้นจะต้องคำนึงถึงความรู้เกี่ยวกับองค์ประกอบภายนอก เช่น บุคคลที่สามที่สนับสนุนการดำเนินธุรกิจและความพร้อมต่อปี ค.ศ. 2000 ของลูกค้าและคู่ค้า รวมทั้งผลกระทบที่จะมีต่อการดำเนินธุรกิจโดยปกติ

1. งานที่สำคัญ

ดังเช่นวิธีการเปลี่ยนวันที่เมื่อข้ามศตวรรษ จะทำให้การแก้ไขและทดสอบทุกระบบงาน และทุกระบบคอมพิวเตอร์มีความยุ่งยากเพิ่มขึ้น ที่ปรึกษาทางเทคโนโลยีชั้นนำได้ประมาณไว้ว่าครึ่งหนึ่งขององค์กรหลักทางการเงินและมิใช่การเงิน อาจไม่พร้อมสำหรับปี ค.ศ. 2000 สำหรับระบบงานที่ไม่สำคัญนัก และประมาณ 10-20 เปอร์เซนต์ อาจไม่พร้อมเต็มที่สำหรับระบบงานที่คิดว่าสำคัญ องค์กรสำคัญๆ หลายแห่งจะต้องเลือกว่าจะทดสอบอะไร เพราะไม่มีเวลาเหลือพอที่จะทดสอบได้ทุกอย่าง สำหรับสถาบันขนาดเล็กที่มีความทำหายน้อยกว่าหรือคล้ายคลึงกัน และจำเป็นต้องเลือกประเด็นทดสอบ จะพัฒนาได้ภายในเวลาอันสั้น

การระบุงการดำเนินธุรกิจที่เป็นส่วนสำคัญสำหรับความอยู่รอดของธุรกิจนับเป็นจุดวิกฤต การกำหนดลำดับความสำคัญสำหรับการทดสอบความสม่ำเสมอของกิจกรรมที่สำคัญจริงๆ จะช่วยให้มีความเป็นไปได้สูงสุดที่ทั้งการทดสอบและแผนงานปี ค.ศ. 2000 ไม่ล้มเหลว

2. มีทรัพยากรอะไรบ้างที่จะใช้ในการทดสอบได้

การทดสอบเป็นเรื่องของการใช้ทรัพยากร ซึ่งต้องใช้ไม่เพียงแต่ทรัพยากรทางเทคนิค ในรูปแบบของสภาวะแวดล้อมในการทดสอบและเจ้าหน้าที่ทางเทคนิคที่จะทำงานและตรวจตรา แต่ยังต้องการใช้ทรัพยากรทางธุรกิจในการออกแบบการทดสอบที่เหมาะสม และมีส่วนร่วมในการทดสอบด้วยตนเองอีกด้วย

ในการเปลี่ยนระบบคอมพิวเตอร์หลายๆ กรณี อาจจ้างที่ปรึกษาจากภายนอกมารับงานทางเทคนิค และซื้อเวลาของระบบทดสอบเพื่อดำเนินการทดสอบ แต่ในกรณีของปี ค.ศ. 2000 ความช่วยเหลือจากแหล่งภายนอกดังกล่าวจะหายากขึ้นและราคาแพง จึงควรแน่ใจว่าผู้บริหารจำนวนหนึ่ง ที่มีความด้านเทคนิค อุปกรณ์เครื่องคอมพิวเตอร์ (พร้อมทั้งบุคลากรที่จะปฏิบัติงานกับเครื่อง) และบุคลากรทางธุรกิจที่จะดูแลการตรวจสอบมีอยู่พร้อม ซึ่งจำเป็นต้องอยู่ในลำดับความสำคัญสูงในการพัฒนากลยุทธ์การทดสอบ การกำหนดกลยุทธ์การทดสอบที่เข้มงวด แต่ไม่มีทรัพยากรอาจเพิ่มความเสี่ยงแก่ธุรกิจโดยรวม ถ้าไม่สามารถทำการทดสอบที่สำคัญได้

3. กระบวนการทางธุรกิจจะยุ่งยากซับซ้อนเพียงใด

องค์กรที่มีกิจกรรมทางธุรกิจสำคัญที่จำเป็นต้องมีการประมวลผลโต้ตอบทันทีทันใดกับคู่ค้า และลูกค้า จำเป็นต้องมีโปรแกรมการทดสอบที่เข้มงวดที่ประกอบด้วย การทดสอบระหว่างส่วนปลาย (end - to - end) ในบางกรณีอาจต้องทดสอบรวมทั้งระบบอุตสาหกรรม ในกรณีอื่นๆ องค์กรอาจจัดทำคำสั่งและข้อมูลให้แก่คู่ค้าหรือลูกค้า และขอให้ฝ่ายอื่นประมวลผลแบบ Batch ระหว่างช่วงเวลาเป็นงวดๆ ในกรณีเหล่านี้ อาจให้ความเชื่อถือต่อการทดสอบแบบจุดต่อจุดได้มากตราบเท่าที่ได้ทดสอบความสามารถในการได้รับการตอบกลับภายในเวลาที่เหมาะสม

พึงตระหนักไว้ว่า การทดสอบชนิดใดเป็นสิ่งจำเป็นต่อการทดสอบกิจกรรมทางธุรกิจอย่างมีความหมาย และการออกแบบกลยุทธ์การทดสอบเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ

4. ยังคงมีทางเลือกต่างๆ ที่มีความหมายอยู่หรือไม่

หน้างานบางอย่างไม่มีทางเลือกที่มีความหมายเหลืออยู่ให้กับการพึ่งพาทายนอกเลย เช่น การไม่สามารถประมวลผลได้อย่างเหมาะสมกับองค์การการแลกเปลี่ยนเงินตรา การหักบัญชีหรือระบบการชำระเงิน อาจทำให้การดำเนินงานต่อรายการล่าช้าโดยไม่เหมาะสม และมีผลทางการเงินเกิดขึ้นตามมาอย่างรุนแรง สำหรับระบบภายนอกเหล่านี้ที่มีปริมาณมากหรือมีปัจจัยอื่นๆ ที่ทำให้เป็นระบบที่ “ไม่มีทางเลือก” ก็จำเป็นต้องทดสอบในระดับที่เข้มงวดที่สุดและในกรณีที่จะต้องทดสอบแผนฉุกเฉินซ้ำแล้วซ้ำอีก ผู้ให้บริการประเภท “ไม่มีทางเลือก” ที่ให้บริการประมวลรายการทางการเงินต้องแบกรับภาระพิเศษในการดูว่าผู้มีส่วนร่วมได้เตรียมไว้ด้วยแล้ว (ผู้มีส่วนร่วมในระบบการชำระเงินหรือการชำระหรือหักบัญชี ไม่สามารถทดสอบร่วมกับผู้มีส่วนร่วมรายอื่นได้ พนักงานปฏิบัติงานของระบบเหล่านี้ อาจต้องการออกแบบกลยุทธ์การทดสอบในแบบที่จะมั่นใจได้ว่า ในกรณีที่ผู้มีส่วนสามารถติดต่อกับจุดสำคัญของผู้มีส่วนร่วมคนอื่น ก็จะสามารถสนับสนุนได้ว่างานสามารถดำเนินรายการได้กับสังคมของผู้มีส่วนร่วมโดยรวมได้ด้วย) โดยเฉพาะอย่างยิ่งองค์กรเหล่านี้จะให้ความเชื่อถือต่อการตรวจตราหรือการตรวจตราพร้อมด้วยการรับรอง เพื่อเป็นการนำไปสู่การรับรองว่าปัญหาของระบบจะไม่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนวันที่ข้ามศตวรรษ

ในลักษณะอื่นๆ ผู้ให้บริการอันอาจมีความพร้อมอยู่แล้ว เมื่อได้ทดสอบทางเลือกหนึ่งอย่างละเอียดแล้ว อาจลดการทดสอบที่เข้มงวดลงได้ และต้องมั่นใจว่าได้ทดสอบแผนงานฉุกเฉินที่สามารถประมวลผลตามทางเลือกต่างๆ ได้อย่างละเอียดแล้ว

การแบ่งแยกระหว่างอะไรที่ต้อง และอะไรที่ควรทดสอบ และการจัดสรรทรัพยากรการทดสอบให้เหมาะสม จะเป็นการตัดสินใจที่สำคัญยิ่งขึ้นทุกทีที่ทราบเท่าที่เวลาเหลือน้อยลง

5. มีความคาดหวังทางการตลาดเป็นการพิเศษสำหรับการทดสอบหรือไม่

เจ้าหน้าที่กำกับ/สมาคมทางการค้า และผู้ให้บริการแต่ละราย มักจะกำหนดเป้าหมายสำหรับประเภทการทดสอบโดยเฉพาะ หรือตารางเวลาพิเศษสำหรับการทดสอบที่ถูกกำหนดไว้ ความล้มเหลวในการบรรลุเป้าหมายหรือเข้าไปมีส่วนร่วมในการทดสอบที่สำคัญ อาจต้องถูกตรวจตราและนำไปสู่การปรับเปลี่ยนความสัมพันธ์ทางธุรกิจ โดยคู่ค้า หรือถูกดำเนินการอย่างอื่นโดยเจ้าหน้าที่กำกับ หรือผู้ให้บริการ

ควรนำเรื่องกลยุทธ์การทดสอบเข้ามาคำนึงถึงด้วยในการกำหนดเป้าหมายและแผนงานสำหรับการประสานงานตรวจสอบ (การกำหนดวันที่เป้าหมาย หรือตารางเวลาในการประสานงานตรวจสอบ พึงระวังเป้าหมายและแผนงานเหล่านั้นสมจริงสมจังต่อตลาดเป้าหมายที่เข้มงวดเกินไป

อย่างไม่เหมาะสม ซึ่งผู้มีส่วนร่วมจำนวนมากไม่สามารถปฏิบัติตามได้ โดยมีได้จัดสรรทรัพยากร การทดสอบที่สำคัญใหม่ อาจส่งผลให้สถาบันต้องปรับการจัดลำดับใหม่ ซึ่งก่อให้เกิดอันตรายต่อธุรกิจ โดยรวมและขยายความเสี่ยงต่อตลาดเงินให้กว้างขวางขึ้น)

6. สาธารณชนจะรับรู้การเตรียมการขององค์กรได้อย่างไร

อันตรายที่ยิ่งใหญ่ที่สุดอย่างหนึ่งที่สถาบันการเงินประสบก็คือ ความเป็นไปได้ที่สาธารณชน จะขาดความเชื่อมั่นว่ามีการเตรียมรับปี ค.ศ. 2000 อย่างเพียงพอ ซึ่งก่อให้เกิดผลการถอนเงิน สดจำนวนมาก หรืออาจไปติดต่อกับธุรกิจอื่นที่รับทราบว่าการเตรียมการมากกว่า

การสื่อสารให้ทราบถึงกลยุทธ์การทดสอบและผลของการทดสอบที่ประสบความสำเร็จ ต่อสาธารณชนจะช่วยให้มั่นใจได้ว่าความสัมพันธ์ทางธุรกิจยังคงมีความมั่นคง

7. จะรักษาความเชื่อมั่นของสาธารณชนไว้ได้อย่างไร

องค์กรที่รู้สึกว่ามีผลประโยชน์ในด้านการแข่งขันในเรื่องการเตรียมการสำหรับปี ค.ศ. 2000 อาจเชื่อว่าการเตรียมการนี้ให้ประโยชน์ในด้านการแข่งขันในตลาด ซึ่งอาจนำไปสู่คำวิจารณ์ที่ไม่ดี ต่อคู่แข่ง และเพิ่มความน่าเชื่อถือแก่ผู้ที่กล่าวร้าย

สถาบันที่พิจารณาเรื่องนี้อย่างถี่ถ้วนจะเห็นว่าความมั่นคงของตลาดเป็นสิ่งจำเป็น ถ้าสิ่งทำลายเรื่องปี ค.ศ. 2000 ได้รับการจัดการด้วยความสำเร็จ การปราศจากโครงสร้าง การตลาดที่มีอยู่ รวมถึงสถาบันขนาดใหญ่และเล็ก อาจก่อให้เกิดการแบ่งแยกทางการตลาด ที่มีความสำคัญมากเพียงพอต่อการทำนายผู้ที่เชื่อเรื่องปี ค.ศ. 2000 ว่าอาจมีผลกระทบอย่างมีสาระสำคัญ และรุนแรงต่อชาติหรือกิจกรรมทางเศรษฐกิจโดยรวม

บทสรุป

ปัจจัยต่างๆ ที่สถาบันการเงินและองค์กรต่างๆ ต้องพิจารณาในการพัฒนากลยุทธ์แผนการ-ทดสอบชี้ให้เห็นถึงความจำเป็นของผู้บริหารงานหลักของธุรกิจที่จะต้องเข้ามาเกี่ยวข้องอย่างมาก ผู้บริหารจำนวนน้อยมากที่บริหารแผนงานปี ค.ศ. 2000 ที่ก้าวหน้าจะเชื่อว่าจะไม่มีปัญหา ผู้บริหาร ส่วนใหญ่ในกลุ่มเดิมนี้อาจเชื่อว่าความพยายามทดสอบที่เข้มงวดและประสานงานกัน สามารถลดสิ่งที่จะเกิดตามมาจากปัญหาและผลกระทบที่เป็นไปได้ต่อตลาดเงิน

วิธีพิเศษที่จะนำมาใช้ดูเสมือนว่า วิธีปฏิบัติในการทดสอบถูกนำมาเผยแพร่ โดยกลุ่ม ประสานงานทั่วโลกเรื่องปี ค.ศ. 2000 ซึ่งได้จัดทำบทความเรื่องการทดสอบที่อาจช่วยให้แต่ละองค์กร และแต่ละตลาดพัฒนากลยุทธ์การทดสอบที่มีประสิทธิภาพได้ บทความดังกล่าวเรียกดูได้จากเว็บไซต์

20. ผู้สอบบัญชีกับแนวทางการแสดงความเห็นต่อการเงิน ของกิจการที่ได้รับผลกระทบจากปัญหาปี ค.ศ. 2000

- 20.1 ประกาศที่ 006/2541-2542 เรื่อง “แนวทางปฏิบัติทางการบัญชีและการทดสอบบัญชีเกี่ยวกับปัญหาปี ค.ศ. 2000 (Y2K)” ลงวันที่ 31 กรกฎาคม 2541 ได้ให้ตัวอย่างและแนวทางไว้บ้างแล้ว แต่ผมยังได้รับการติดต่อให้ยกตัวอย่างในแง่มุมต่างๆ ให้มากขึ้น โดยเฉพาะแนวทางการแสดงความเห็นต่อการเงินของสถาบันการเงิน และสหกรณ์ออมทรัพย์ต่างๆ
- 20.2 ผู้สอบบัญชีรับอนุญาตบางท่านกล่าวว่า หลายประเทศมีแนวทางแตกต่างไปจากของไทย ไม่ว่าจะเป็นหนังสือเวียนของหน่วยงานกำกับสถาบันการเงินหรือประกาศของสมาคมฯ ก็ตาม บางประเทศให้แยกความเห็นเรื่อง Y2K ออกจากงบการเงิน หลายประเทศไม่มีข้อกำหนดไว้ และสาเหตุประการหลังกระมึ๊งครึ้มที่ทำให้ Partner ที่ร่วมงานกับผู้สอบบัญชีจากต่างประเทศหลายแห่งไม่สบายใจ และหลายรายยังลังเลในการปฏิบัติตามในเรื่องนี้ และมีผู้สอบบัญชีรับอนุญาตจำนวนหนึ่งยังไม่รู้ว่าจะเริ่มหรือมีวิธีการที่เหมาะสมในการตรวจสอบและออกความเห็นต่อการเงินของกิจการที่ได้รับผลกระทบจากปัญหาปี ค.ศ. 2000 อย่างไรจึงจะเหมาะสมและ “ป้องกันความเสี่ยง” ของตนในเรื่องนี้ได้ แม้จะมีผู้เชี่ยวชาญมาช่วยวางหลักเกณฑ์แล้วก็ตาม !
- 20.3 เรื่องนี้ผมเองก็ตั้งใจออกความเห็นและจะลองสรุปการแสดงความเห็นของผู้สอบบัญชีในเรื่องนี้ โดยยกตัวอย่างในแง่มุมต่างๆ และลำดับของความคิดในการแสดงความเห็นในแนวทางปฏิบัติจริงๆ ที่เป็นรูปธรรม โดยยกตัวอย่างให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้

แต่เรื่องนี้ คงต้องใช้เวลาในการเขียนค่อนข้างมาก ผมจึงขอตัวในการเขียนเรื่องนี้ไว้ก่อน แต่ใคร่ขอสรุปว่า หากผู้สอบบัญชีใช้ความสัมพันธ์ระหว่าง Internal Auditor กับ External Auditor กับผู้เชี่ยวชาญ และ Examiner จากหน่วยงานกำกับองค์กรอื่น รวมทั้งความเข้าใจในการใช้แบบรายงานการติดตามการแก้ไขปัญหา Y2K ตามแบบของ NECTEC และสถาบันการเงินต่างๆ ก็จะช่วยได้มากทีเดียว

21. ประเด็นและตัวอย่างที่น่าสนใจในการทำการทดสอบ การแก้ไขปัญหา (Validation/ Testing) Y2K

การแก้ไขปัญหามีประเด็นที่ต้องพิจารณาหลายประการขึ้นกับความเข้าใจของผู้สอบบัญชี ผู้ตรวจสอบภายใน และผู้ตรวจสอบจากหน่วยงานกำกับ (Examiner) ต่างๆ ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการตรวจสอบด้าน Y2K โดยทั่วไปตามที่ได้กล่าวแล้วข้างต้นและในภาคผนวก

22. ผู้สอบบัญชีภายใน (Internal Auditor) ผู้สอบบัญชีรับอนุญาต (External Auditor) กับผู้ตรวจสอบจากหน่วยงานกำกับ องค์กรอื่น (examiner) กับ Y2K

ผู้ตรวจสอบทั้ง 3 ประเภทมีเป้าหมาย วัตถุประสงค์ ขอบเขตการตรวจสอบ วิธีการตรวจสอบ ขั้นตอนการตรวจสอบแตกต่างกันตามหน้าที่หลักของตน แต่ผู้ตรวจสอบทั้ง 3 ประเภท มีการปฏิบัติงานที่มีความเกี่ยวเนื่องกันหลายประเภท ดังนั้น ผู้บริหาร ผู้ตรวจสอบ ควรใช้ประโยชน์ซึ่งกันและกัน ในการปฏิบัติงานการตรวจสอบปัญหา ปี ค.ศ. 2000 ด้วย

เรื่องนี้ ยังมีบางท่านยังอาจสับสนในหน้าที่หลักๆ ของผู้ตรวจสอบทั้ง 3 ประเภท แต่ถ้าอธิบายโดยละเอียดก็เป็นเรื่องที่ต้องว่ากันยาวอีก จึงขอสรุปหน้าที่ของผู้ตรวจสอบดังกล่าวเพียงสั้นๆ ที่สุดดังนี้

- 22.1 ผู้สอบบัญชีภายใน (Internal Auditor) มีหน้าที่ตรวจสอบการปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ คำสั่ง ระเบียบขององค์กรเอง และอาจรวมระเบียบ คำสั่ง กฎหมายขององค์กร ที่ทำหน้าที่กำกับองค์กรของตนด้วย ซึ่งอาจเรียกว่า “Compliance Unit” ก็ได้ ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับ Y2K ผู้สอบบัญชีภายในต้องทำการทดสอบการแก้ไขปัญหา Y2K อย่างละเอียด
- 22.2 ผู้สอบบัญชีภายนอก หรือผู้สอบบัญชีรับอนุญาต (External Auditor/Certified Public Accountant) มีหน้าที่หลักๆ ในการรับรองความถูกต้องของรายงานการเงิน ซึ่งอาจเรียกว่า Substantive audit รวมทั้งออกความเห็นประกอบงบการเงิน ขององค์กรตามมาตรฐานการสอบบัญชีของประเทศ ซึ่งส่วนใหญ่ก็จะสอดคล้องกับ มาตรฐานการสอบบัญชีของประเทศที่เจริญแล้วจนเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไป ในเรื่อง ที่เกี่ยวกับ Y2K ผู้สอบบัญชีรับอนุญาต ต้องปฏิบัติงานตามมาตรฐานการสอบบัญชี ในข้อที่จะนำมาประยุกต์ใช้กับการตรวจผลกระทบจากปัญหาปี ค.ศ. 2000 และ ปฏิบัติตามคำสั่งของหน่วยงานที่กำกับองค์กรที่เกี่ยวข้องด้วย

22.3 ผู้ตรวจสอบสถาบันการเงินจากหน่วยงานที่ทำหน้าที่ดูแล กำกับ ตรวจสอบฐานะ ความมั่นคง และดำเนินงานของรัฐซึ่งเรียกว่า “Examiner” จะทำหน้าที่หลักๆ ในการตรวจสอบตามหน้าที่หลักที่กล่าวข้างต้นเป็นสำคัญ เพื่อลดความเสี่ยงที่จะมี ผลต่อระบบการเงินของประเทศโดยรวม ทั้งนี้ขอบเขตการตรวจสอบจะขึ้นกับ ประสิทธิภาพและประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของ Internal Auditor และ External Auditor

สำหรับการตรวจสอบบัญชี ค.ศ. 2000 ผู้ตรวจสอบทั้ง 3 ประเภท จึงมีหน้าที่ในรายละเอียด ที่แตกต่างกันตามเป้าหมายหลักด้วย โดยเฉพาะขั้นตอนการแก้ไข (Renovation) และขั้นตอนทดสอบ (Validation/Testing)

23. ผู้ตรวจสอบ ผู้สอบบัญชี กับความเพียงพอในการทดสอบ บัญชีปี ค.ศ. 2000

ได้กล่าวเรื่องนี้ไปบ้างแล้ว ประเด็นของข้อนี้จึงใคร่ขอกล่าวว่า จะวัดความเพียงพอของการทดสอบการแก้ไขปัญหา Y2K อย่างไรพอเพียงแล้ว

คำตอบในเรื่องนี้ขึ้นกับหลายปัจจัย ผมกล่าวไปก็คงไม่ครบถ้วนหรอกครับ คงจะขอกล่าวเพียง ให้ผู้สอบบัญชี และผู้บริหาร ตลอดจนการประเมินการปฏิบัติงานของผู้เชี่ยวชาญได้ใช้พอเป็น แนวทางได้บ้าง คือ

23.1 ประเภทของกิจการ ขนาดของกิจการ

23.2 ขนาดและขอบเขตการใช้คอมพิวเตอร์ขององค์กร ซึ่งแบ่งเป็นงาน IT และงาน Non - IT ตลอดจนโปรแกรม (Application Program) ที่ใช้

23.3 ประเภทของ Hardware Platform, Operating Systems, System Utilities, Database, File Management Software, Telecommunication Software, Network Software และ Infrastructure Software อื่นๆ ซึ่งอาจเรียกรวมๆ กันว่าเป็น Environment ด้านคอมพิวเตอร์ขององค์กร

ในการทำการทดสอบการแก้ไขปัญหา Y2K ขององค์กร จึงแตกต่างกันมาก ซึ่งบางองค์กร ใช้พีซีไม่กี่ตัว และเป็นแบบ Stand Alone การแก้ไข การทดสอบการแก้ไขปัญหา Y2K ก็จะต้องช่วง สะดวก ฯลฯ กว่าองค์กรขนาดใหญ่ ที่มี Environment ตามที่กล่าวต่างกันไป

การทดสอบ Environment Tests จึงต้องดำเนินการภายหลังการทำ Verification Test และ Validation Test ด้วยเสมอ ทั้งนี้ขอให้ดูรูปภาคผนวกประกอบจะเข้าใจได้ง่ายขึ้น

- 23.4 การทดสอบฯ ในทุกระดับ จะต้องได้รับการยอมรับจากผู้ใช้งาน (Users) นั่นคือ ผู้ใช้ควรมีส่วนร่วมในการทดสอบ (Acceptance Testing)
- 23.5 หากองค์กรของท่านว่าจ้างผู้เชี่ยวชาญ ขอให้ท่านผู้บริหาร ผู้สอบบัญชีได้โปรดใช้ดุลยพินิจเถอะครับว่า สัญญาการว่าจ้างควรจะกล่าวถึงขอบเขตการทดสอบ (Validation/Testing) ในระดับใด ใครบ้างที่เกี่ยวข้อง หรือจะให้ผู้เชี่ยวชาญ/ที่ปรึกษาเป็นเพียงกำกับทั้งผู้สอบบัญชีภายใน และผู้ใช้ (Users)!
- ด้วยความเป็นห่วง ก็ได้กล่าวย้ำในเรื่องข้างต้นโดยไม่ตรงกับหัวข้อเท่าใดนักจนได้ !
- 23.6 ขอสรุปความเพียงพอในการทดสอบปัญหา Y2K ดังนี้

23.6.1 Application Software และ Data file ต่างๆ (โปรดดูหน้า 82 ในภาคผนวก) ควรได้รับการทดสอบเต็มที่ เพื่อลดความเสี่ยงอันเกิดจากปัญหา Y2K ทุกแง่มุมของปัญหา! ที่จะกระทบกับองค์กร ซึ่งจะขึ้นกับเวลาที่เหลือเพียงน้อยนิด เมื่อเทียบกับทรัพยากรและปัญหาที่มีอยู่ในหลายองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชน ณ เดือนธันวาคม 2541

23.6.2 การวิเคราะห์ความเสี่ยง การเข้าใจถึงกระบวนการวิเคราะห์ความเสี่ยง แต่ละกิจกรรมของงานต่างๆ ก็ยังเป็นเรื่องน่าสงสัยและท้าทายองค์กรอย่างยิ่ง หากองค์กรจะใช้ผู้เชี่ยวชาญ ที่ปรึกษา โดยเริ่มงานนี้ในปี พ.ศ. 2542 แล้ว เป็นที่คาดกันได้เลยว่า จะเสียค่าใช้จ่ายสูงลิ่วและได้ผลในทางปฏิบัติไม่มากนัก เพราะผู้เชี่ยวชาญที่ปรึกษาหลายรายได้ตั้งเป้าหมายเพียงได้งานทำเท่านั้น ผลสำเร็จในการแก้ไขปัญหาก็เป็นอีกเรื่องหนึ่ง! ปัญหาจริงๆ จะอยู่ที่องค์กร

23.6.3 อย่าลืมนะเป้าหมายของการทดสอบอยู่ที่การลดความเสี่ยงทุกประเภทจากปัญหา Y2K โดยเฉพาะผู้เกี่ยวข้องจะต้องเข้าใจในเป้าหมายของการทดสอบหลักๆ ที่ลดความเสี่ยงขององค์กรได้ ทั้งนี้รายการที่ไม่เกี่ยวกับ “วันที่” ก็ควรจะได้มีการทดสอบในบางส่วนเพื่อความมั่นใจด้วย

23.6.4 การทดสอบเพื่อป้องกันความล้มเหลวของระบบงานอันเกิดจากปัญหา ปี ค.ศ. 2000 ควรครอบคลุมในเรื่องต่อไปนี้ :-

- ก. ทำการทดสอบการประมวลงานทุกขั้นตอนตาม Transaction Flow ทั้งการส่ง - การรับข้อมูล ผ่านอุปกรณ์ต่างๆ ตามกระบวนการทำงานปกติ
- ข. อุปกรณ์เชื่อมต่อระหว่างงาน (Application) ที่เกี่ยวข้อง ควรได้รับการทดสอบโดยการรับ-ส่งข้อมูลเหมือนปฏิบัติงานจริงๆ เพื่อให้แน่ใจว่าระบบงานต่างๆ ที่เกี่ยวเนื่องกันทำงานอย่างถูกต้อง

ค. ทดสอบฮาร์ดแวร์ และซอฟต์แวร์ทุกประเภทโปรดดูข้อที่ 23.2 และ 23.3

ง. การทดสอบการรับ - ส่งข้อมูลระหว่างองค์กรทั้งในและต่างประเทศตามกระบวนการทดสอบทั้งหมด

เมื่อทำการทดสอบข้างต้นเป็นที่พอใจโดยเฉพาะ Users แล้ว ก็ควรพิจารณาว่าควรพอใจในผลการทดสอบ และองค์กรจะได้มีความมั่นใจในการแก้ไขปัญหา ปี ค.ศ. 2000 แล้ว อย่างไรก็ดี สำหรับงานที่มีความสำคัญขององค์กร ควรมีแผนฉุกเฉินไว้รองรับเพื่อกรณีที่คาดไม่ถึงถึงเสมอ

24. สรุป : ปัญหาปี ค.ศ. 2000 (Y2K) กับผู้สอบบัญชีและผู้บริหาร

24.1 ผู้บริหาร

ต้องจัดให้มีการสรุปการแก้ไขปัญหาปี ค.ศ. 2000 ความพร้อมในการแก้ไขปัญหาที่ควรระบุร้อยละของความสำเร็จในการแก้ไขหลักๆ ขององค์กร และผลกระทบที่คาดว่าจะเกิดขึ้นถ้าองค์กรไม่อาจแก้ไขปัญหาหลักๆ ได้ในเวลาที่กำหนด หรือตามเวลาที่หน่วยงานของรัฐหรือหน่วยงานกำกับดูแลองค์กรอื่นๆ เป็นผู้กำหนด รวมทั้งเรื่องอื่นๆ ที่เห็นควรเปิดเผยให้ผู้เกี่ยวข้องได้ทราบด้วย นอกจากนี้ต้องให้ผู้สอบบัญชีรับอนุญาต เป็นผู้สอบทานและให้ความเห็นในหมายเหตุประกอบงบการเงินด้วย

24.2 ผู้สอบบัญชี

ผู้สอบบัญชีขององค์กรทุกองค์กรมีหน้าที่ที่จะต้องออกความเห็นในเรื่องการแก้ปัญหา Y2K เพิ่มเติมจากการสอบบัญชีตามปกติ ทั้งนี้เพื่อให้เป็นไปตามมาตรฐานการสอบบัญชี โดยเฉพาะประกาศของสมาคมนักบัญชีฯ และหน่วยงานกำกับองค์กรอื่นๆ ตามประกาศที่ 006/2540-2542 ของสมาคมนักบัญชีฯ ลงวันที่ 31 กรกฎาคม 2541

24.3 ผู้บริหารระดับสูงและผู้สอบบัญชี

ควรใช้ดุลยพินิจในการคัดเลือกผู้เชี่ยวชาญหรือที่ปรึกษาการแก้ไขปัญหา Y2K ในหน่วยงานของตน โดยยึดหลักการว่าการแก้ไขปัญหา Y2K เป็นงานที่สำคัญที่สุดงานหนึ่งในทศวรรษที่ 20 นี้ และมีความหมายถึงความคงอยู่ของกิจการได้ โดยควรเน้นการป้องกันปัญหาก่อนเกิดปัญหา

ผมใคร่ขอฝากแนวคิดในการแก้ไขปัญหาปี ค.ศ. 2000 (Y2K) กับผู้สอบบัญชีไว้ว่า “ชี้ปัญหาให้ออก บอกปัญหาให้ถูก แก้ไขปัญหาได้ก่อนที่ Y2K จะสร้างปัญหาให้กับองค์กรของท่านและหน่วยงานอื่นๆ ตลอดจนความน่าเชื่อถือของประเทศในที่สุด”

ปัญหาปี ค.ศ. 2000

ผมจะขอใช้แผ่นสไลด์ที่เคยใช้บรรยายมาแทนคำอธิบายโดยละเอียด เพราะส่วนใหญ่ของสไลด์เหล่านี้อ่านแล้วพอเข้าใจได้ในตัวอยู่แล้ว แต่เน้นตัวอย่างไปที่สถาบันการเงินกับผู้ตรวจสอบซึ่งท่านผู้อ่านควรนำไปประยุกต์ใช้ตามความเหมาะสมด้วย เพราะการตรวจสอบปัญหาปี ค.ศ. 2000 ในแต่ละองค์การมีความแตกต่างกันตามเป้าหมายหลักของแต่ละธุรกิจและประเภทขององค์กรและกิจกรรมของแต่ละองค์กร

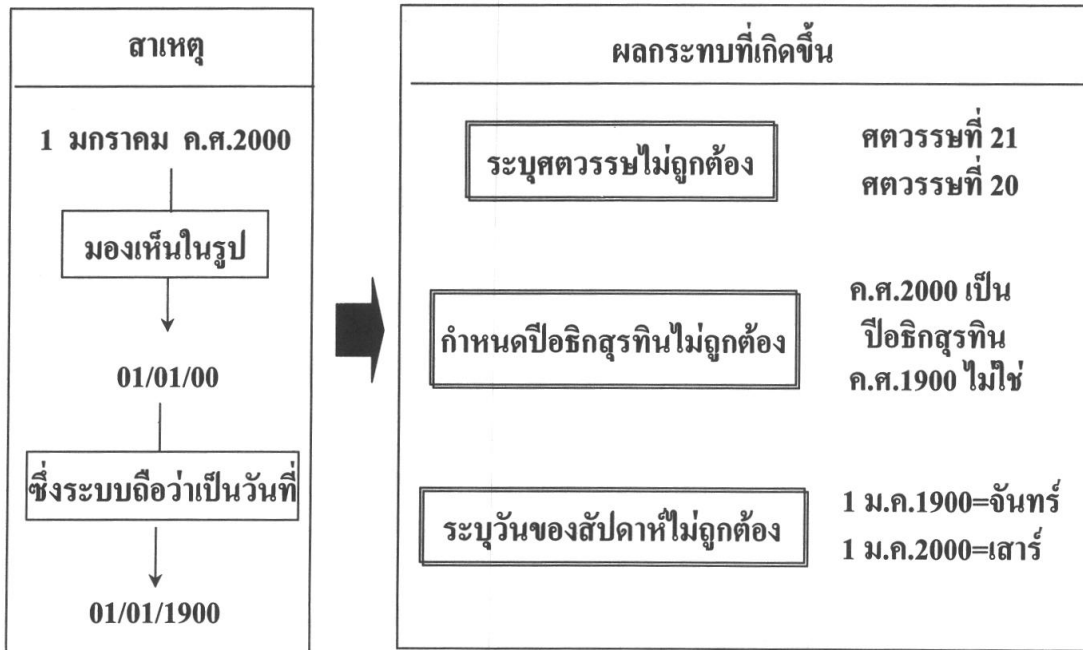
มีข้อสังเกตที่น่าสนใจสำหรับผู้บริหาร ผู้สอบบัญชี ผู้เชี่ยวชาญที่ได้กล่าวไว้ในเรื่องเกี่ยวกับการทดสอบการแก้ไขปัญหาปี ค.ศ. 2000 ซึ่งจะพบว่า หากการประมวลงานของ Application Date ไม่เกี่ยวข้องกับ System Date โดยปกติจะไม่มีผลกระทบต่อการประมวลผลข้อมูลโดยทั่วไป และจะไม่มีผลอย่างมีนัยสำคัญของการแก้ไขปัญหา Y2K ตามตัวอย่างที่ได้กล่าวถึงผลกระทบปี ค.ศ. 2000 ต่อระบบงานฐานข้อมูล ผู้แทน ธปท. อย่างไรก็ตามก็ยังมีปัจจัยอื่นๆ ที่มีผลกระทบต่อความพร้อม (Y2K Readiness) ได้ เช่น การทำ Restore การดูแลสุขภาพแวดล้อมต่างๆ ไป ในปี ค.ศ. 2000 ที่เกี่ยวข้องกับ Hardware, System Software, Network เป็นต้น การตรวจสอบความพร้อมเพื่อรองรับปี ค.ศ. 2000 จึงเป็นเรื่องละเอียดอ่อนที่ต้องอาศัยความเข้าใจงานและการแก้ไขงานที่ครบวงจรอันมีผลกระทบจากปี ค.ศ. 2000 จริง โดยเฉพาะ Users ที่ควรร่วมตรวจสอบเพื่อให้การยอมรับ ผลการแก้ไขปัญหาปี ค.ศ. 2000 ด้วย

เนื่องจากการเขียนหนังสือเล่มนี้ มีเป้าหมายหลักที่จะอธิบายให้ผู้สอบบัญชีรับอนุญาตได้เข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนว่า จะต้องปฏิบัติหน้าที่นี้ตามมาตรฐานการสอบบัญชีที่มีอยู่และสามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้ดีกับปัญหาปี ค.ศ. 2000 กับผู้สอบบัญชี จึงมีภาคผนวกเพิ่มเติมให้ผู้สอบบัญชีและผู้ที่เกี่ยวข้องได้ติดตาม ทบทวน ทำความเข้าใจกับแผ่นสไลด์นี้

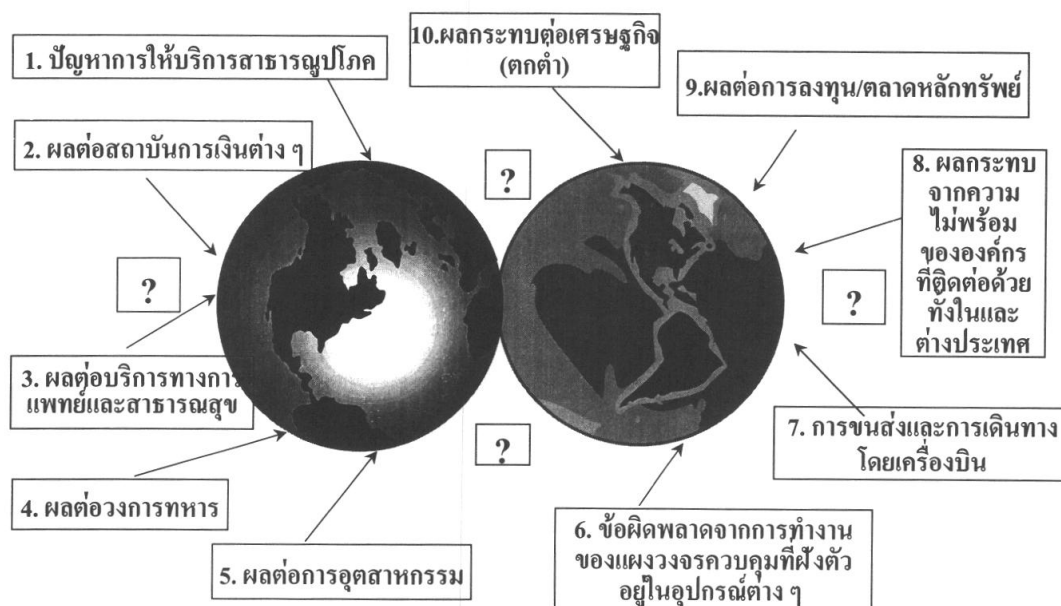
ผู้สอบบัญชีและผู้ที่เกี่ยวข้องอาจใช้เป็นการทบทวนทำความเข้าใจกับ “ปัญหาปี ค.ศ. 2000 (Y2K) กับผู้สอบบัญชี” ได้ดี

ผมหวังว่าเมื่อผู้สอบบัญชี ได้มีโอกาสอ่านเรื่องนี้จบแล้ว ปัญหาของผู้สอบบัญชีกับปี ค.ศ. 2000 ก็ไม่น่าเป็นคำถามต่อไปอีกแล้วครับ

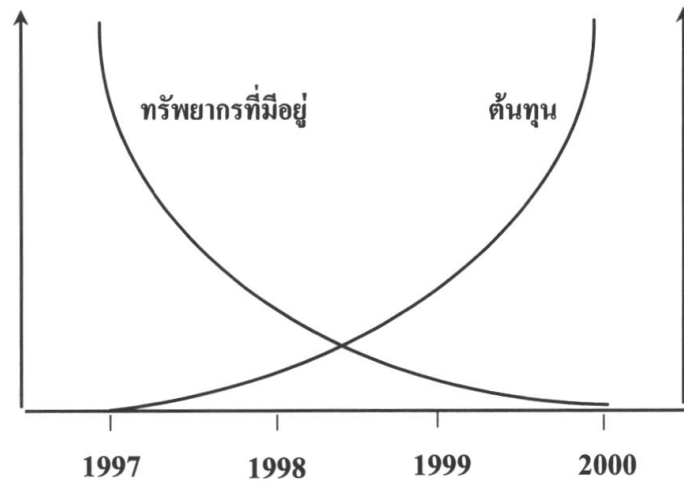
ข้อผิดพลาดของ Y2K เกิดจากการใช้ตัวเลขเพียง 2 หลัก เพื่อแสดงถึงปีในระบบคอมพิวเตอร์

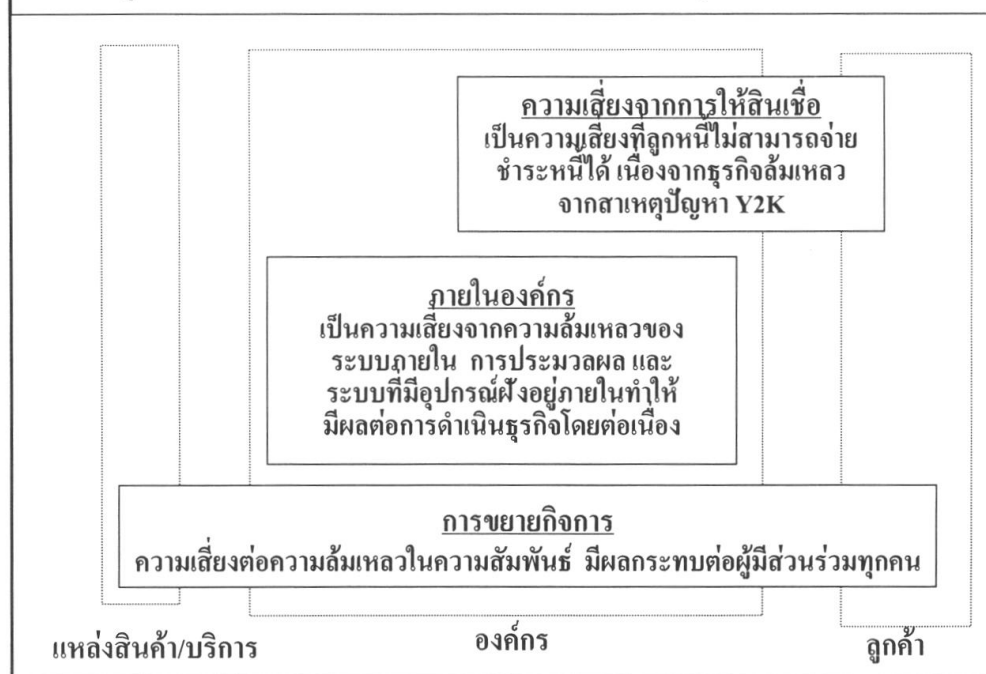
วันที่ 1 มกราคม ค.ศ.2000 เป็นสัญญาณของความไม่แน่นอนที่เกิดจาก Y2K

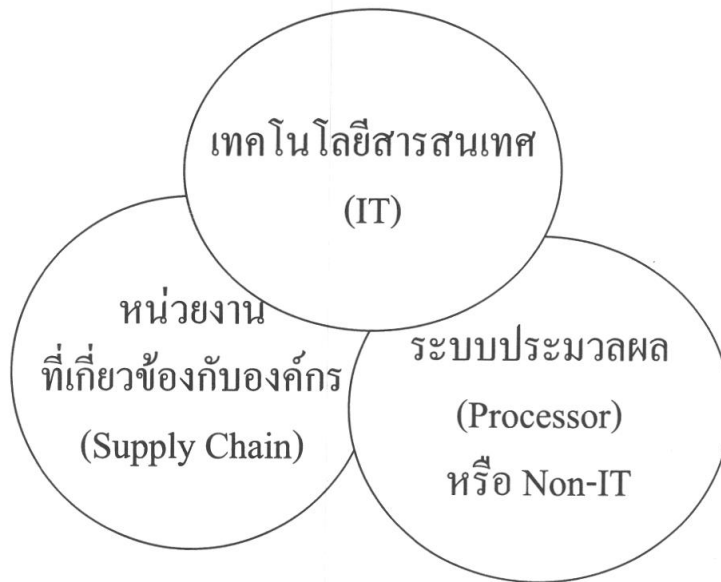
ยิ่งเวลาผ่านไป ปัญหายิ่งวิกฤติมากขึ้น

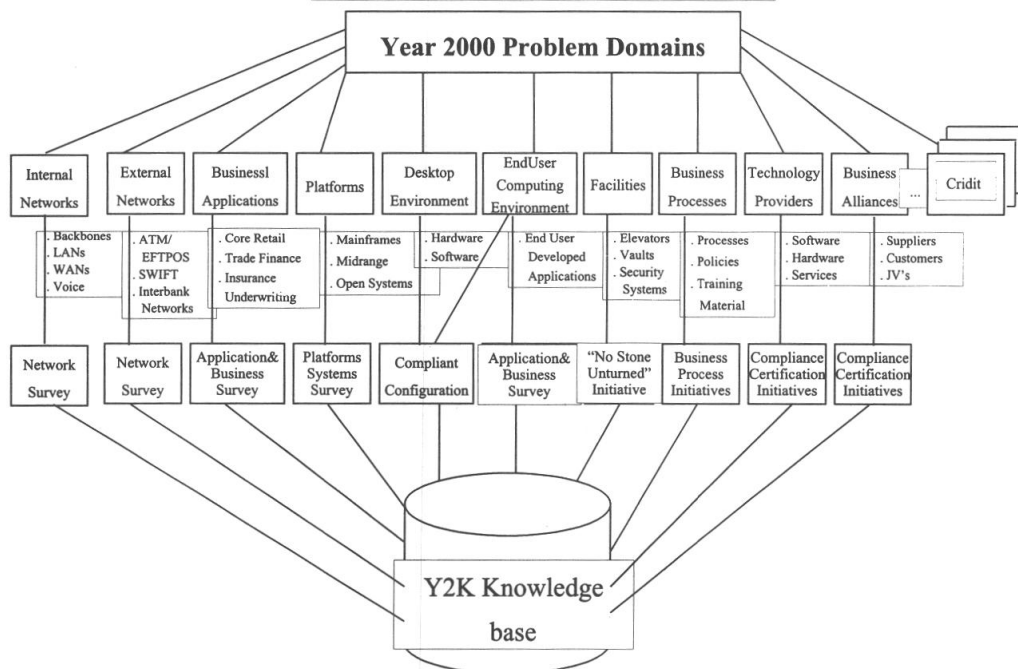
จุดที่มีผลกระทบต่อสถาบันการเงิน เนื่องจากปัญหาปี ค.ศ.2000

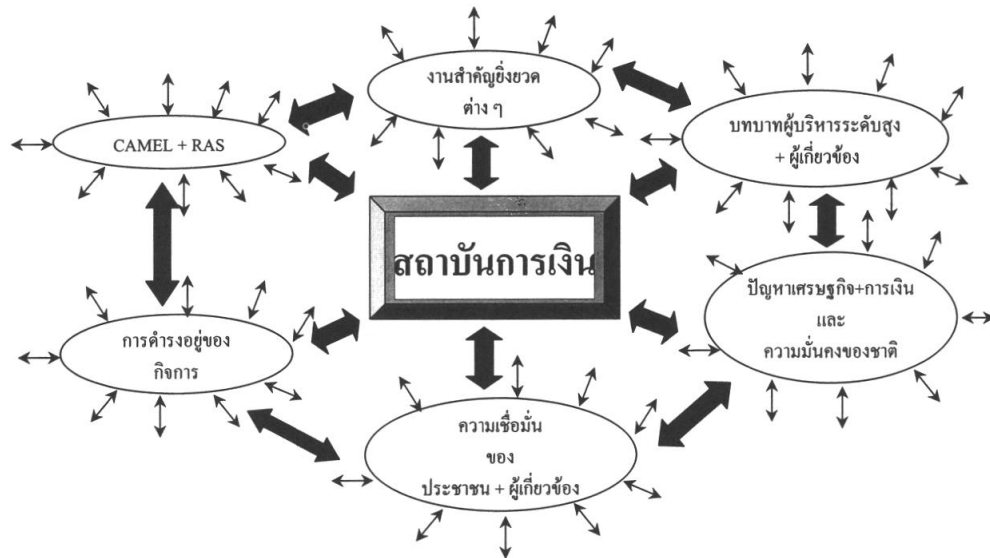
Y2K

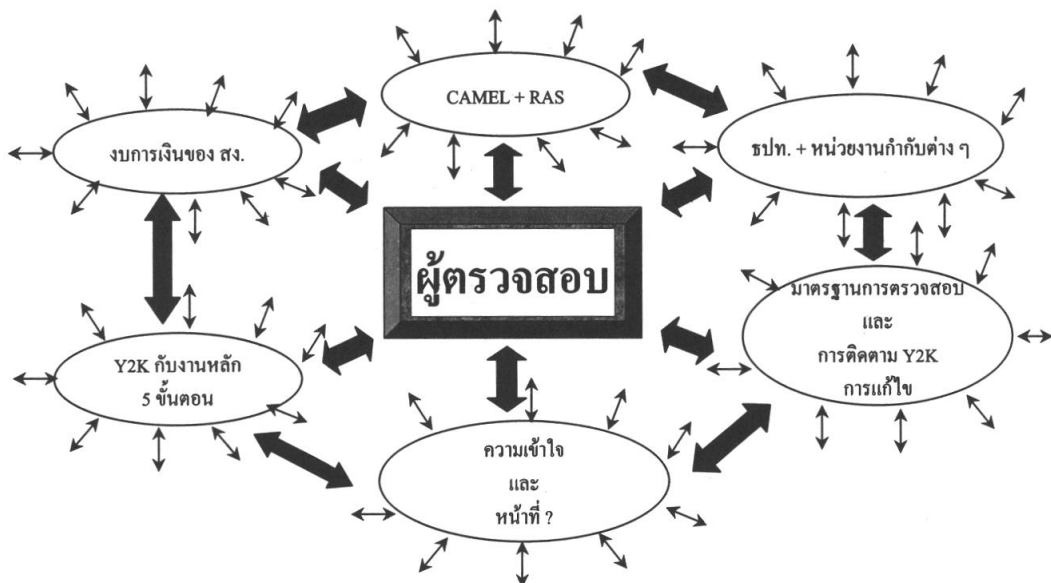
Y2K กับงานของสถาบันการเงิน

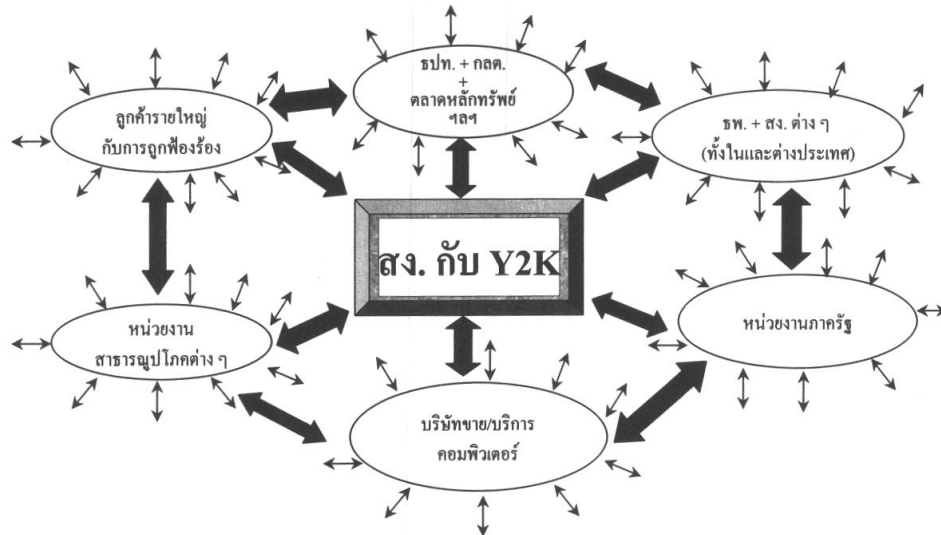
Y2K กับงานภายในของ สง.

ผู้ตรวจสอบกับปัญหา Y2K

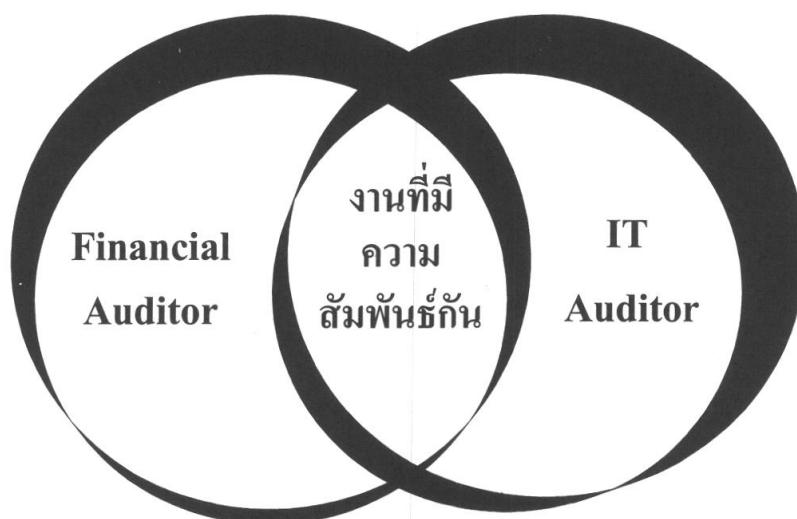

หน่วยงานรอบๆ ตัวของ สง. กับ Y2K

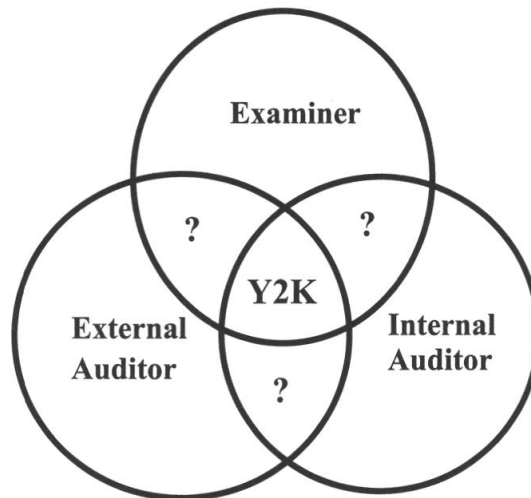

ความสัมพันธ์ระหว่าง

Financial และ IT Examiner/Auditor

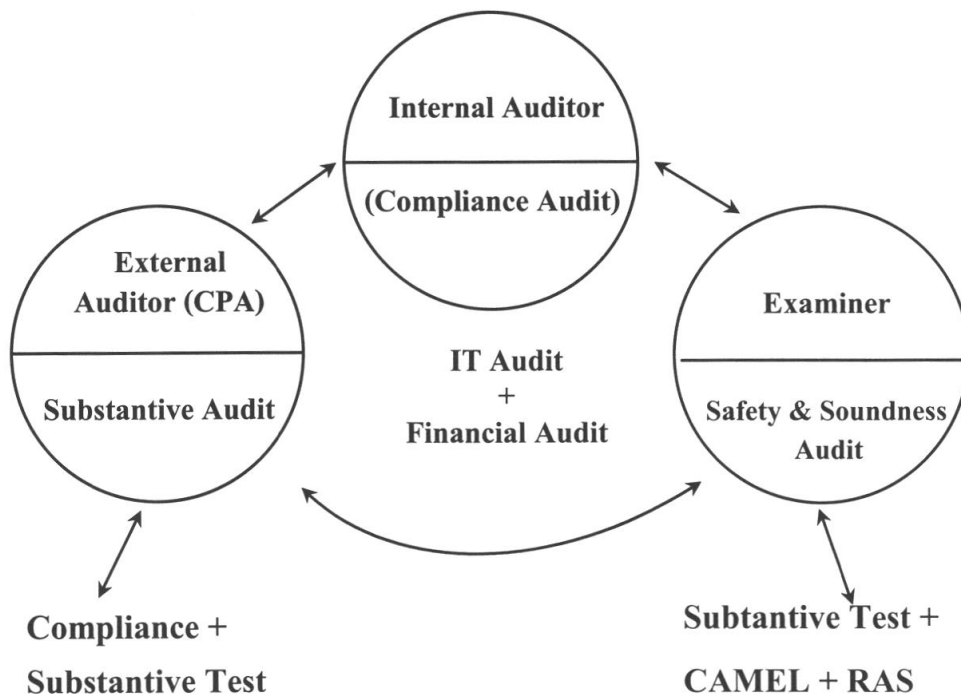

ความสัมพันธ์ระหว่างการตรวจสอบระหว่าง
ผู้ตรวจสอบภายใน (Internal Auditor)
ผู้ตรวจสอบภายนอก (External Auditor)
ผู้ตรวจสอบ สง. (Examiner)

? = ความสัมพันธ์อื่นๆ ระหว่างผู้ตรวจสอบ Y2K = ปัญหา/การตรวจสอบร่วมกัน

Y2K and Auditors / Examiner

Y2K กับผู้ตรวจสอบ

: การตรวจสอบ Y2K : ไม่ใช่เป็นการตรวจสอบด้าน IT

: การตรวจสอบ Y2K : เป็นการตรวจสอบด้านการจัดการ + การบริหาร (M)
ของกระบวนการแก้ไขปัญหา Y2K (5 ขั้นตอน)

: การตรวจสอบ Y2K : จึงเป็นส่วนหนึ่งของการตรวจสอบฐานะ ความมั่นคง
และการบริหารของ สง. ที่มีผลต่อความดำรงอยู่ของ
กิจการอย่างสำคัญยิ่ง และกระทบต่อ CAMEL ในทุก
ประเด็นของการดำเนินงานและตรวจสอบ

ใครจะเป็นผู้ตรวจสอบและติดตาม
การแก้ไขปัญหาค.ศ.2000 (Y2K)
ของสถาบันการเงิน ?

: ปัญหา Y2K เป็นปัญหาของการจัดการขององค์กร

: ไม่ใช่เป็นปัญหาด้านคอมพิวเตอร์หรือ IT แต่.....

: มีสาเหตุบางส่วนมาจากการประมวลผลข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์ที่.....

: ปีกผลกระทบ - การปฏิบัติงานและการดำเนินงานโดยทั่วไป
- งบการเงินขององค์กร
- ฐานะความมั่นคงขององค์กร
- การดำรงอยู่ขององค์กร

: ผู้มีหน้าที่ติดตามแก้ไขปัญหาดูแลด้าน Y2K จึงควรเป็น

1. ผู้บริหารระดับสูงของทุกองค์กร
(รวมผู้บริหารระดับสูงของประเทศ)
2. ผู้กำกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
3. ผู้ตรวจสอบทุกประเภท
4. ผู้เกี่ยวข้องทุกหน่วยงานต้องร่วมมือกันแก้ปัญหา Y2K
: ทั้งระดับองค์กรใน + ตปท.

ปัญหาปี ค.ศ.2000 (Y2K)

กับ
ความเสี่ยง

Point to the problem

before it points to us.

ชี้ปัญหาให้ออก บอกผลกระทบของปัญหาที่จะเกิดขึ้นให้ถูก

แก้ปัญหให้ได้ ก่อนที่ปัญหานั้น ๆ จะกลับมาเล่นงานเรา

เราจำเป็นต้องแก้ไข (แบบ After the Fact) ในที่สุด

เราควรแก้ปัญหาก่อนเกิดปัญหาแบบ “Before the Fact” ดีไหม !

การเข้าใจ “ความเสี่ยง” จะช่วยให้การบริหาร และเข้าถึงจุดควบคุมและตรวจสอบ

ที่มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ปัญหา Y2K กับความเสี่ยง และการจัดการ

- ✖ Y2K เป็นปัญหาด้านการจัดการอย่างแท้จริง
- ✖ เราจะแย่งกัน ถ้าแก้ไม่ได้
หากชี้ปัญหาไม่ออก บอกปัญหาไม่ถูก
ปัญหานั้นๆ ก็จะซึกลับมาให้เราจำต้องแก้ไขจนได้ในที่สุด
แต่อาจจะมีผลเสียหายตามมามากมาย
- ✖ เราจะเลือกปฏิบัติแบบใด ?
 - : แก้หลังเหตุการณ์ (After the Fact)
 - : แก้ก่อนปัญหาจะเกิดขึ้น (Before the Fact)

ดูหน้าถัดไป

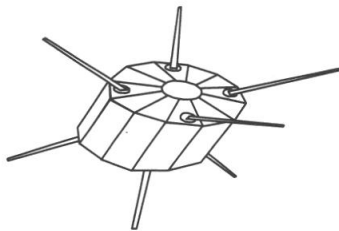
ปัญหา Y2K กับความเสี่ยง และการจัดการ

- ✖ การวิเคราะห์ความเสี่ยง (Risks) จะช่วยได้มาก
ในทุกสถานการณ์ของการบริหารและการตรวจสอบ
ในทุกองค์การ
- ✖ Risk Oriented
 - : กำลังเป็นวิธีที่ผู้บริหารทั้งโลกสนใจ
 - : จะเป็นกลยุทธ์ของการจัดการที่ยั่งยืนต่อไปอีกนาน

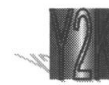
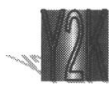
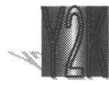
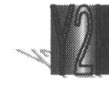
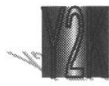
การจัดการกับ Y2K

- เป็นหน้าที่ของพวกเราทุกคน
- ที่ต้องช่วยกันคิด
- ช่วยกันทำ
 - แยกกันทำ
- เพื่อความอยู่รอดของประเทศโดยรวม
 - ท่านมีส่วนร่วมด้วยช่วยกันหรือยัง !
 - ท่านมีหน้าที่ทั้งทางตรงและทางอ้อมหรือไม่ !

ความพร้อม - การทดสอบ - ตรวจสอบและรับรองระบบ

วิกฤติคอมพิวเตอร์ปี 2000 ปัญหาที่ต้องร่วมกันแก้ไข

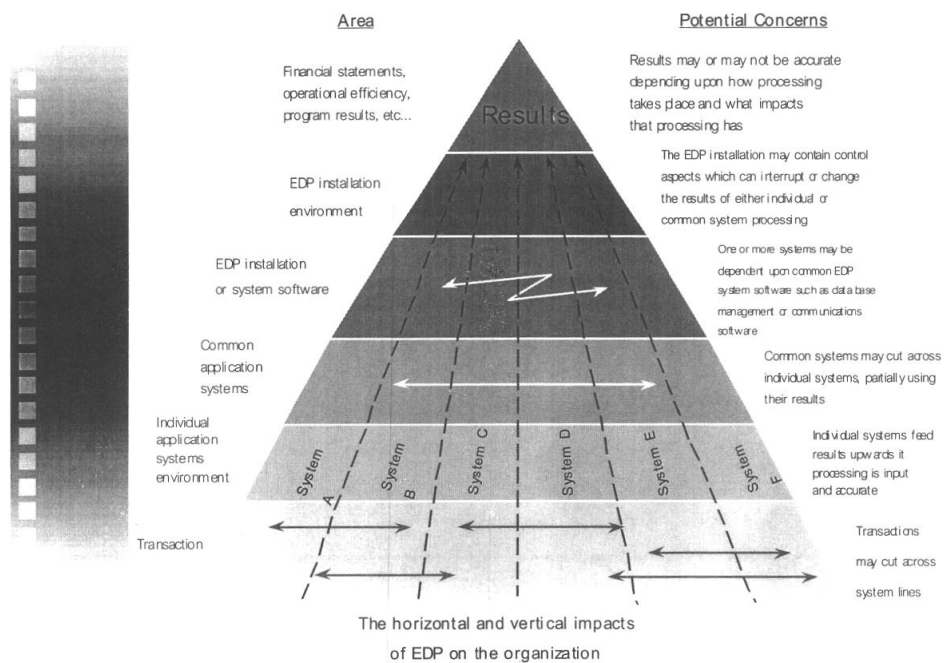
ผู้บริหาร - ผู้ตรวจสอบ

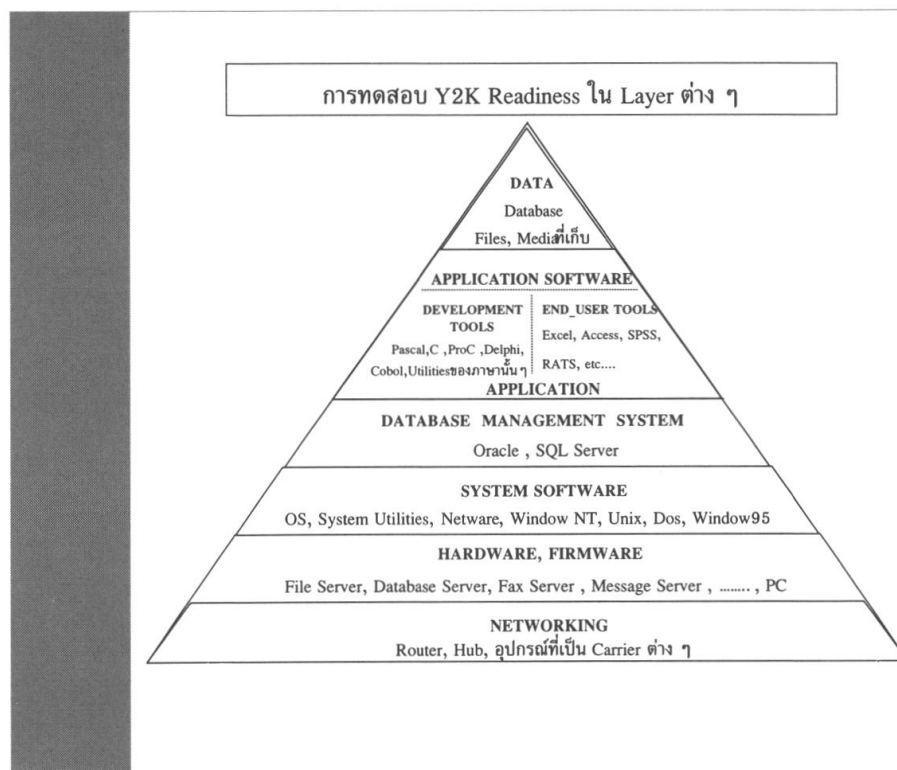
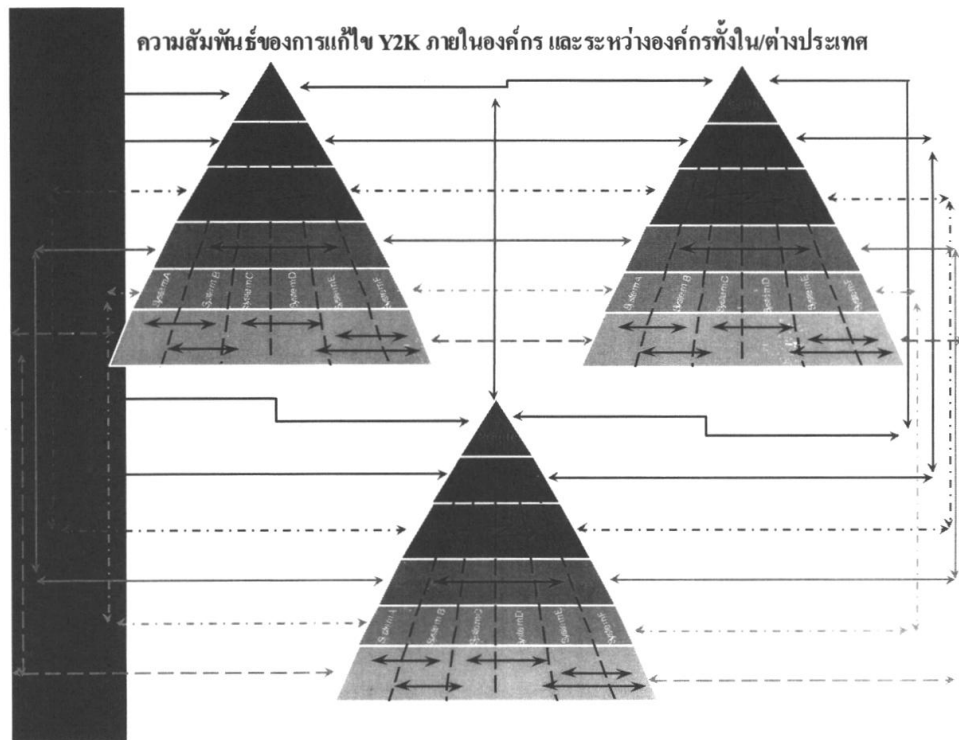
กับ

ความเข้าใจงานด้านคอมพิวเตอร์

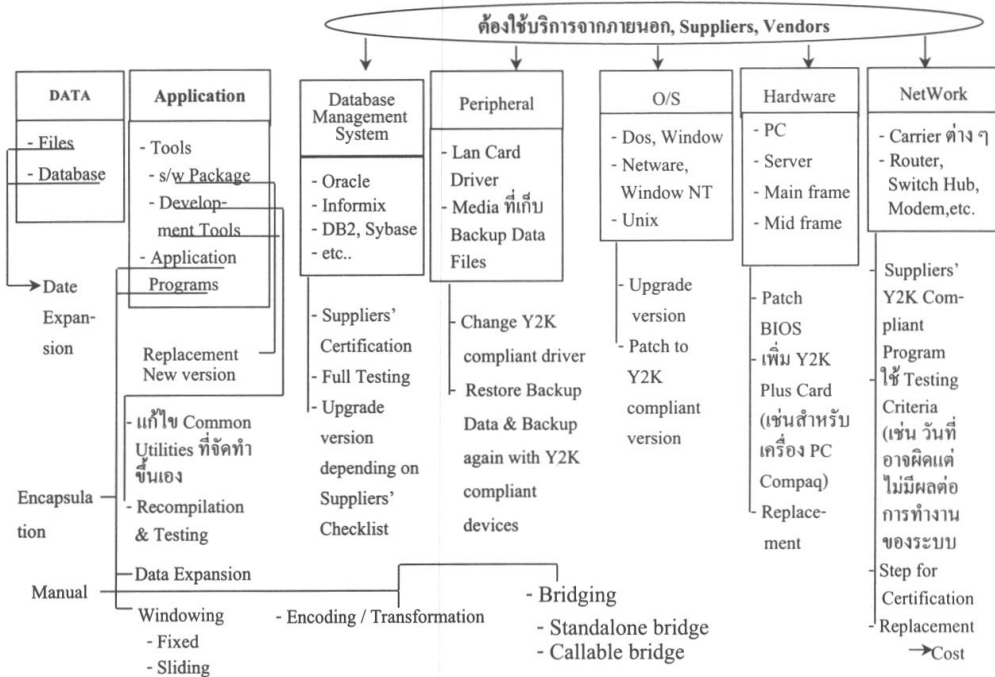
กับ Y2K

งานด้าน IT ที่อาจมีผลกระทบต่อการใช้ Y2K ได้

ความเข้าใจของผู้บริหาร-ผู้สอบบัญชี-ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไข Y2K

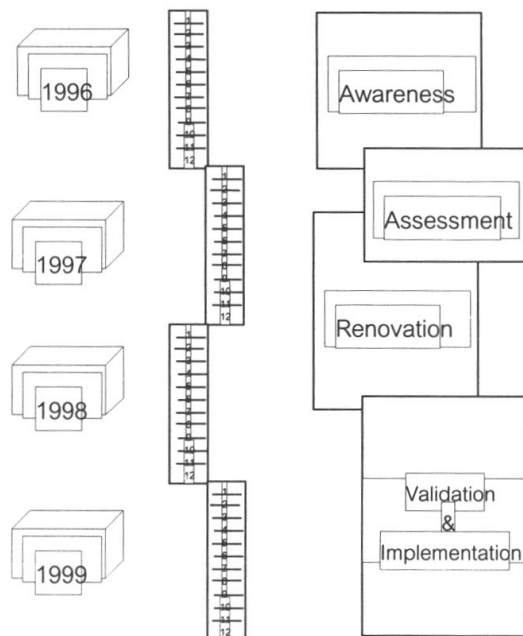
ผู้ทำหน้าที่ตรวจสอบการแก้ไขปัญหา Y2K

- ก. ผู้สอบบัญชีรับอนุญาต
- ข. Y2K Inspector
- ค. ผู้ตรวจสอบภายใน
- ง. ผู้เชี่ยวชาญด้านระบบคอมพิวเตอร์จากภายนอก
- จ. ผู้ตรวจสอบจากธนาคารแห่งประเทศไทย
- ฉ. ผู้ตรวจสอบจาก กสท.
- ช. ผู้ตรวจสอบจาก สตง.

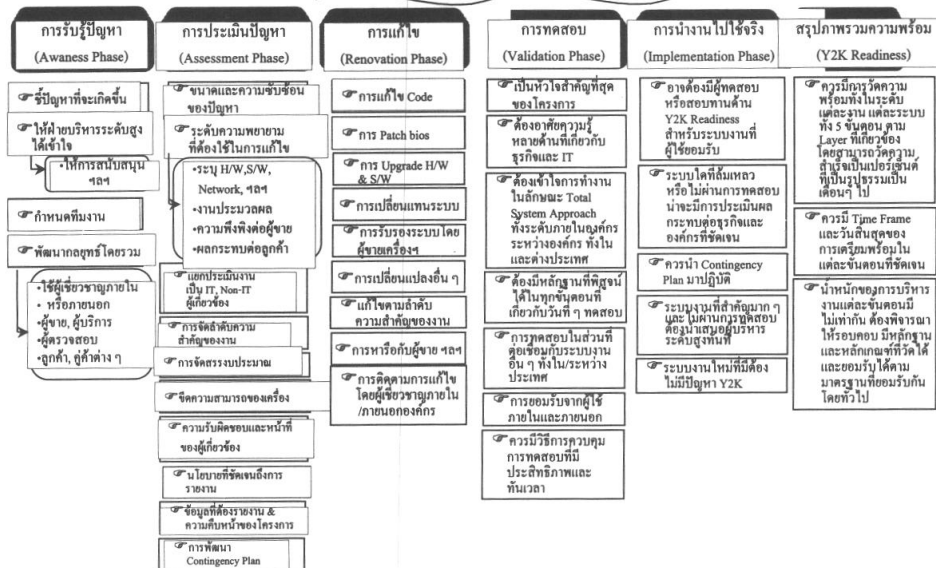
แบบของการประเมินการทดสอบ Y2K Readiness

- ก. Evaluation
- ข. Assessment
- ค. Verification
- ง. Certification

Year 2000 SCHEDULE

**กระบวนการบริหารโครงการปี ค.ศ.2000
ที่ผู้บริหารระดับสูงควรทราบและปฏิบัติ**

วิธีการแก้ไข Y2K (ที่เกี่ยวกับปี)

1. Date Expansion

- ต้องมีการ Upgrade เครื่องคอมพิวเตอร์
- รวมทั้งปรับปรุงแก้ไขเพิ่มข้อมูล
- ปรับปรุงโปรแกรมที่เกี่ยวข้องทั้ง

Utilities และ Application

- เป็นการแก้ปัญหาระยะยาวอย่างถาวร

• โดยขยาย field ที่เก็บตัวเลขจาก 2 หลักเป็น 4 หลัก

• ไม่ต้องทำการปรับปรุงโปรแกรมใหม่เป็นช่วงๆ อย่างวิธีอื่น

วิธีการแก้ไข Y2K ที่เกี่ยวกับปี (ต่อ)

2. Windowing

มี 2 แบบคือ

2.1 Fixed Windowing

2.2 Sliding Windowing

2.2.1 เป็นการแก้ไขโดย
ไม่ต้องปรับปรุงแก้ไข
File หรือ Database

แต่

2.2.2 ต้องปรับปรุงโปรแกรม
เพื่อขยายความหมาย
ของเลขปี 2 หลัก (YY)
ให้เป็น 4 หลัก (YYYY)

วิธีการแก้ไข Y2K ที่เกี่ยวกับปี (ต่อ)

2.1 Fixed Windowing

วิธีนี้ Application Program จะเปรียบเทียบเลขปี 2 หลักท้ายเพื่อเติมเลขปี 2 หลักแรก

โดยทั่วไปวิธีการแบบ Fixed Windowing จะกำหนดปีเริ่มต้นและปี
สุดท้ายให้คงที่อยู่ในช่วง 100 ปี

ตัวอย่าง

กำหนดให้อยู่ในช่วงปี 1940 ถึง 2039 อาจเขียน pseudo code ได้ดังนี้

If Two-Position Year is less than 40, then Century = 20, else Century = 19

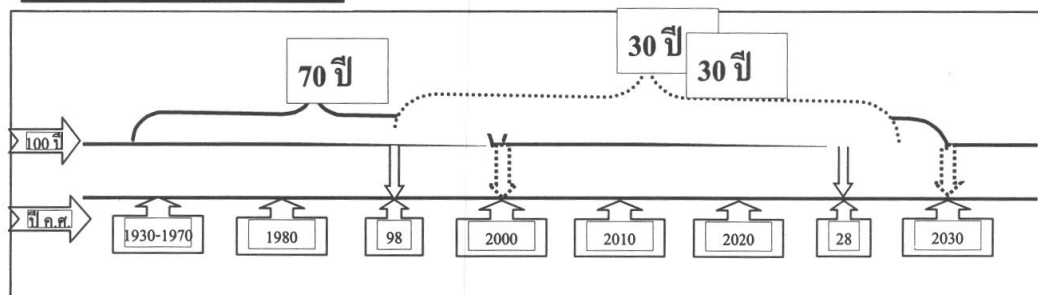
หรือ
If Year is Greater Than 39,
Then FullYear = 1900 Plus Year,
Else FullYear = 2000 Plus Year.

ตัวอย่าง

กำหนดจำนวนปีในอนาคตไว้ที่ 30 ปี อาจเขียน pseudocode ได้ดังนี้

```
If Current year Plus 30 Greater Than 99
    Then End year = Current year Minus 70
    Else End year = Current year Plus 30.
If Year is Greater Than End year,
    Then FullYear = 1900 Plus Year
    Else FullYear = 2000 Plus Year
```

2.2 Sliding Window

- ➡ วิธีนี้ Application Program จะเปรียบเทียบเลขปี 2 หลักท้ายเพื่อเติมตัวเลขปี 2 หลักแรก เหมือนแบบ Fixed Windowing
- ➡ โดยปีเริ่มต้นและปีสิ้นสุดจะอยู่ในช่วง 100 ปี
- ➡ แต่วิธี Sliding Windowing จะกำหนดจำนวนปีในอนาคตไว้ในโปรแกรม เพื่อให้ปีในอนาคตขยับออกไปทุก ปีตามปี ค.ศ. ที่เปลี่ยนไป

ตัวอย่างตาราง Sliding Windowing

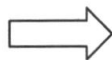
**ปีเริ่มต้นถึงปีสุดท้ายจะต้องอยู่ในช่วง 100 ปีเสมอ ตามตัวอย่างข้างล่างนี้ใช้ปี ค.ศ.1998 เป็นหลัก โดยปีเริ่มต้นที่ปี ค.ศ.1930 และปีสุดท้ายที่ปี ค.ศ. 2030

← System date →	← End of Sliding year →	← Application Date →	ปี ค.ศ. ที่คำนวณในคอมพิวเตอร์	
ปี ค.ศ. จริง	Current year	End year	Year	FullYear
ปีจริง 4 หลัก	ปีจริง 2 หลัก	(30 ปีใน อนาคตนับถึง)	(ข้อมูล ปี 2 หลัก)	(ปี 4 หลักที่ คำนวณได้)
1998	98	28	29	1929
1998	98	28	28	2028
1999	99	29	30	1930
1999	99	29	29	2029
2000	00	30	31	1931
2000	00	30	30	2030
2001	01	31	32	1932
2001	01	31	31	2031

แผนการตรวจสอบ

การแก้ไขปัญหาปี ค.ศ.2000 ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ

1. วัตถุประสงค์

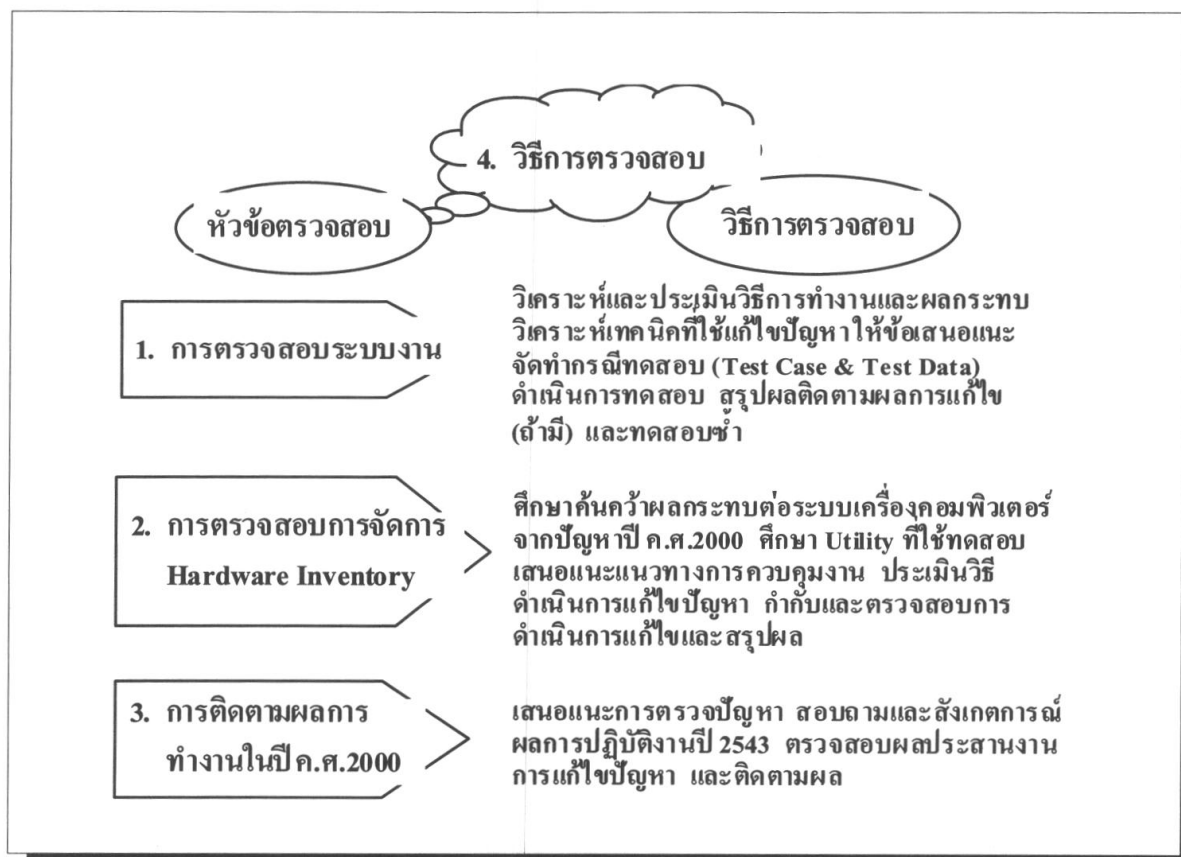
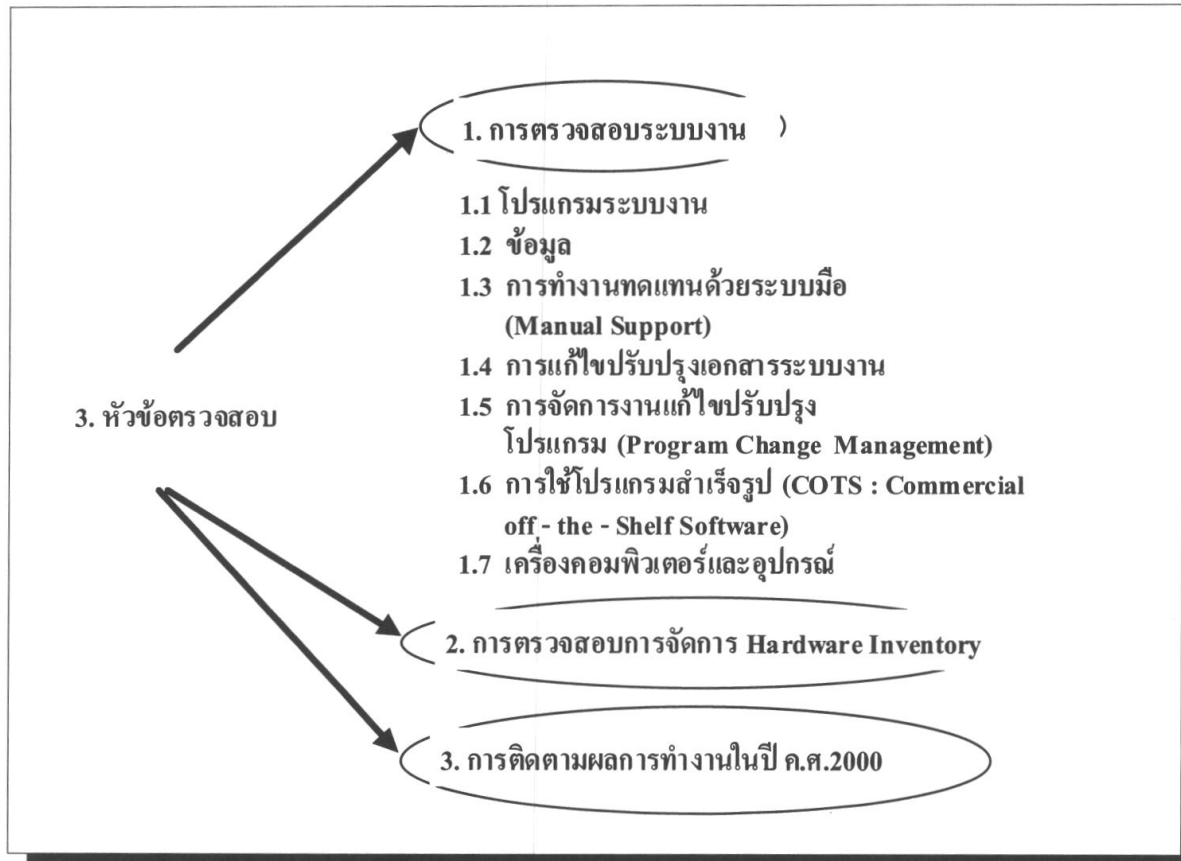

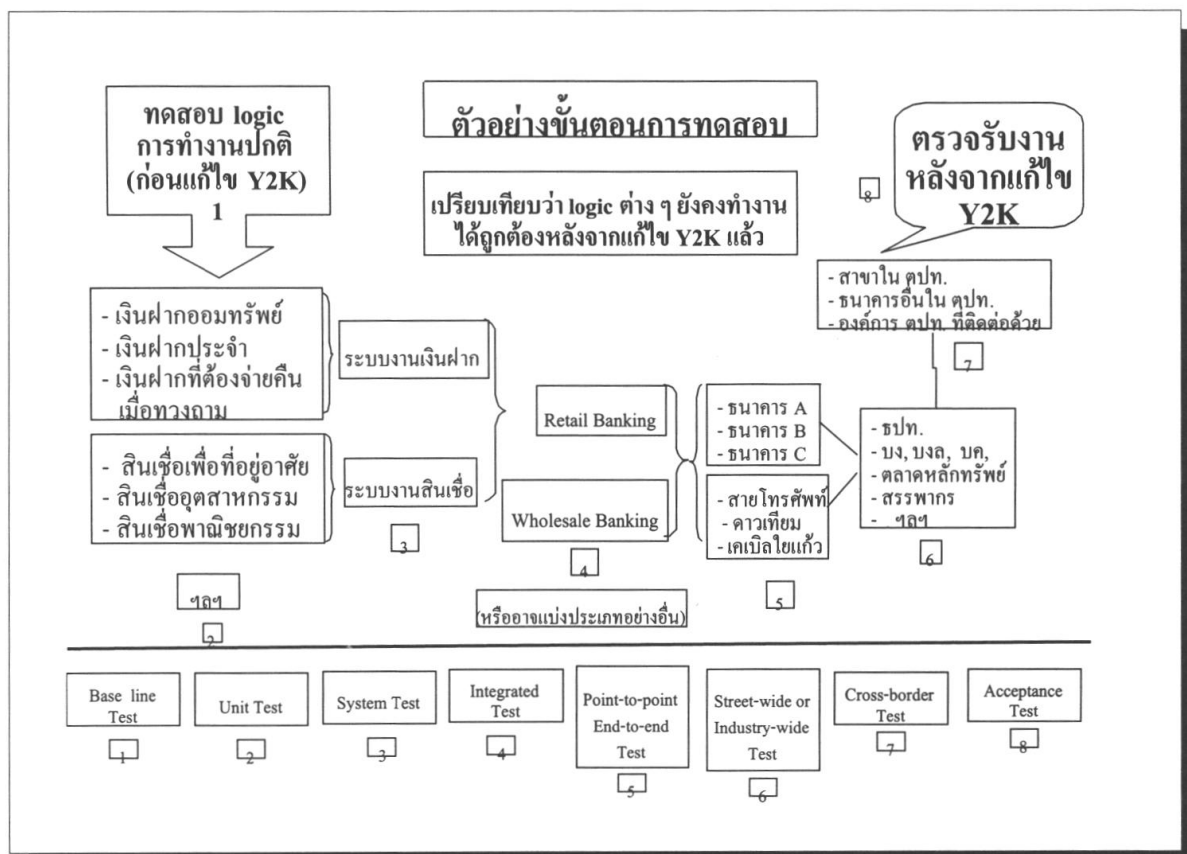
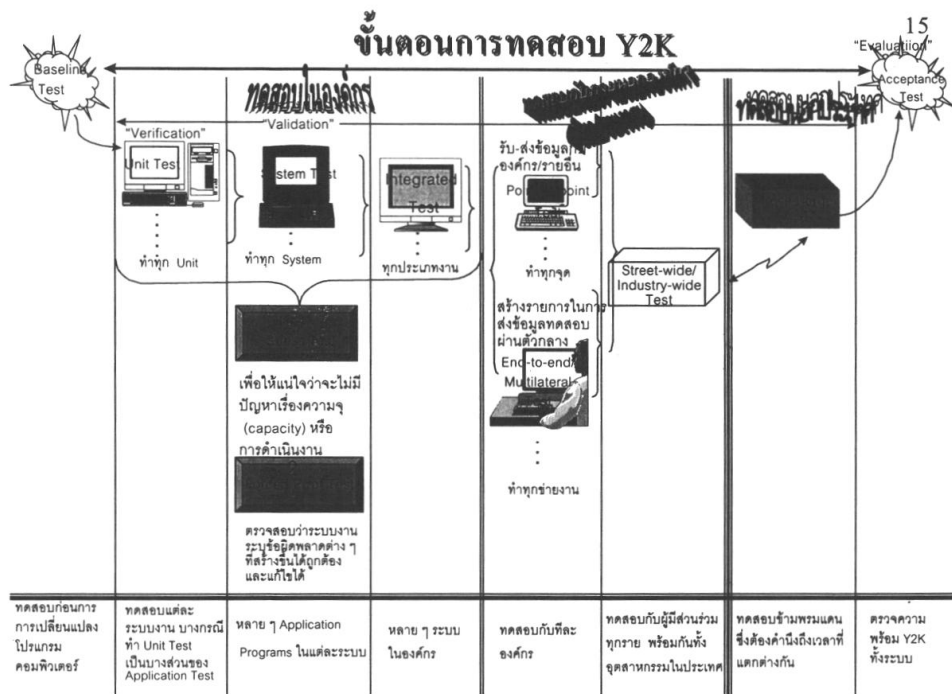
เพื่อให้ระบบงาน เครื่องคอมพิวเตอร์และอุปกรณ์
ได้รับการแก้ไขอย่างเหมาะสม พร้อมทำงานได้และ
สามารถรองรับผลกระทบจากปัญหาปี ค.ศ.2000

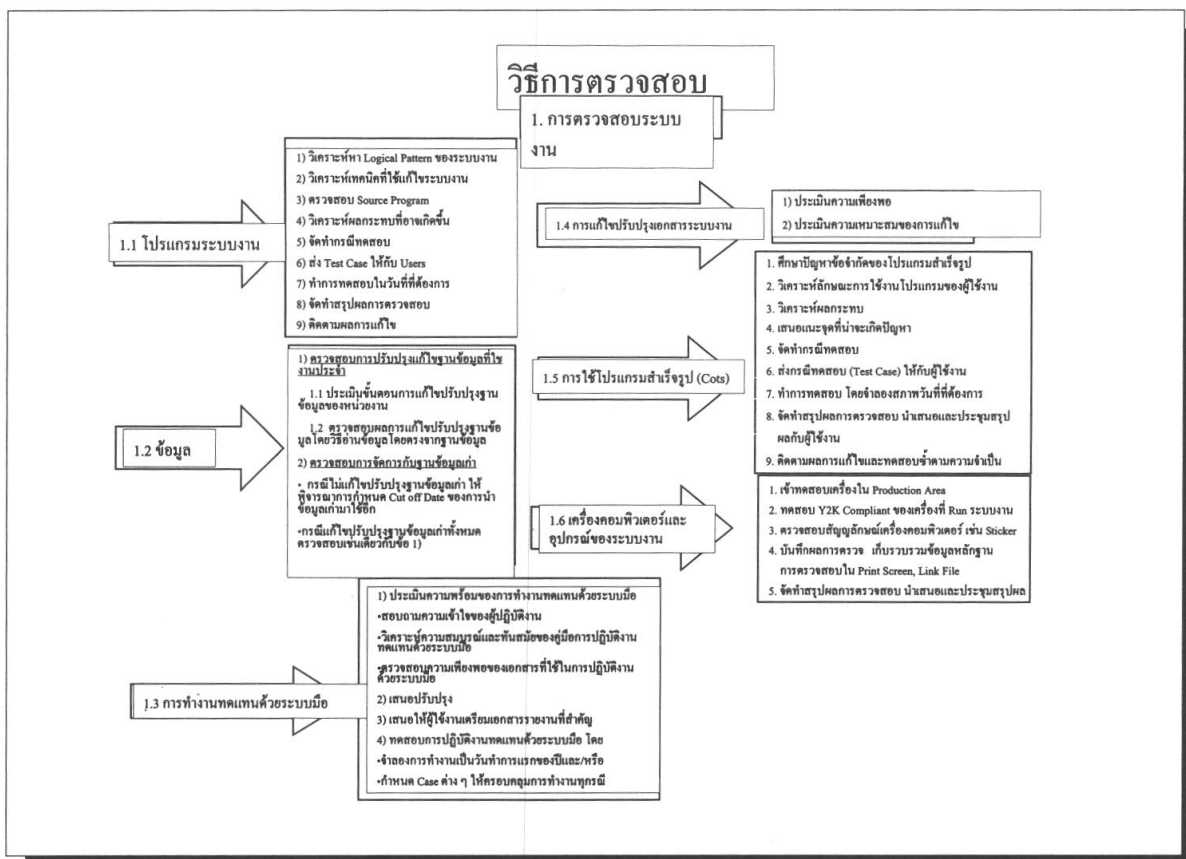
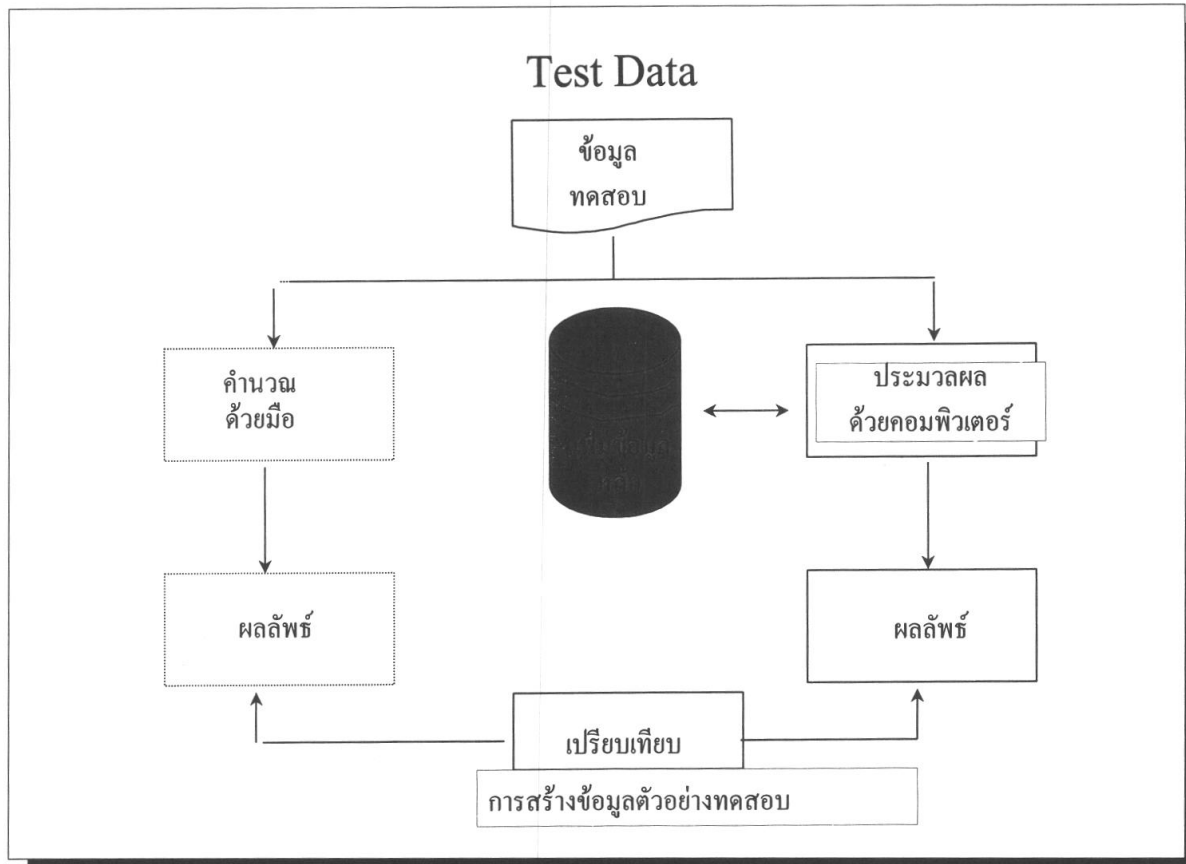
2. ขอบเขตการตรวจสอบ

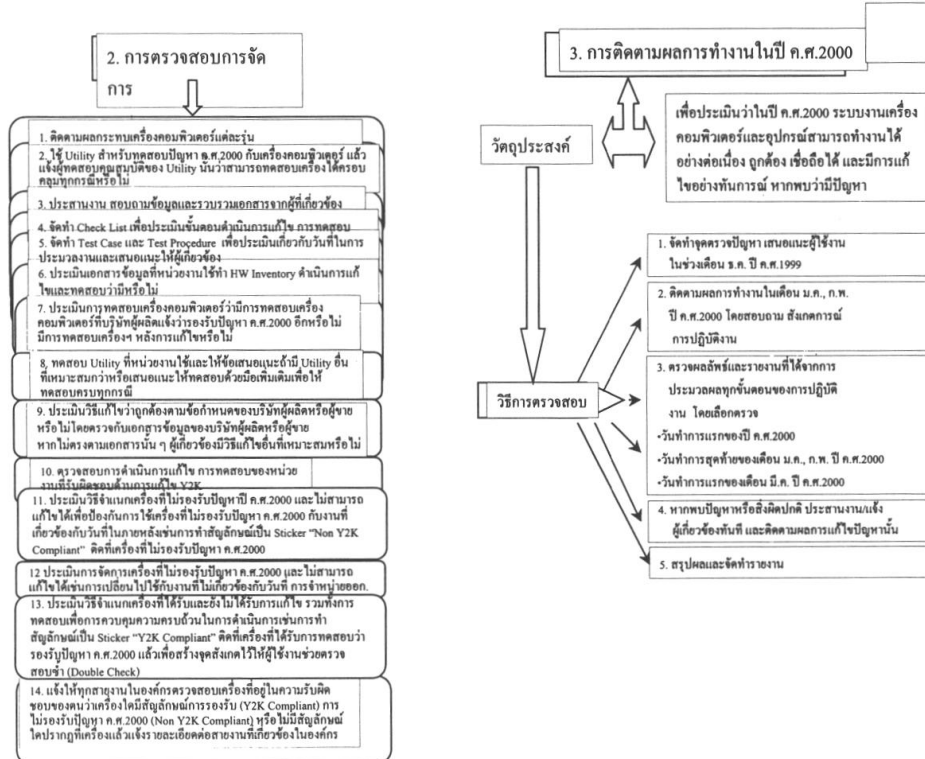

- ระบบงานคอมพิวเตอร์ที่เกี่ยวข้องกับธุรกรรมการเงิน
ที่มีความเสี่ยงสูง หรือธุรกรรมที่เกี่ยวข้องกับบุคคล
ภายนอก
- การจัดการ Hardware Inventory เพื่องานแก้ไขปัญหา
ค.ศ.2000
- การติดตามผลการทำงานในปี ค.ศ.2000 ของระบบงาน
เครื่องคอมพิวเตอร์และอุปกรณ์ตามขอบเขตข้อ 1-2

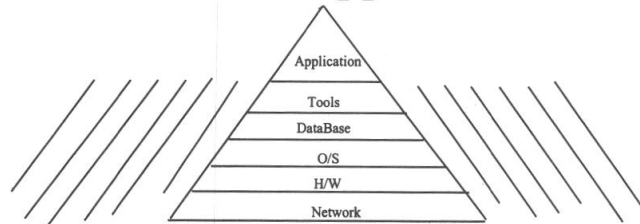
องค์ประกอบในการทดสอบ :

- ๕ สภาพแวดล้อมของการทดสอบ
- ๕ วิธีการทดสอบ
- ๕ ตารางเวลาการทดสอบ
- ๕ ทรัพยากรบุคคลและทรัพยากรทางการเงิน
- ๕ วันที่ทดสอบที่สำคัญ
- ๕ การจัดทำเอกสารประกอบการทดสอบ
- ๕ การวางแผนเพื่อรองรับเหตุการณ์ฉุกเฉิน

การตรวจสอบกับการรับรอง Y2K

Compliance

กับ Supplies

ความเข้าใจกับงานตรวจสอบ Y2K Readiness

- ๑ ผู้บริหารระดับสูง
- ๑ ผู้ปฏิบัติงาน
- ๑ ผู้ตรวจสอบ
- ๑ ผู้พัฒนาระบบงาน
- ๑ ผู้ผลิต ผู้ขาย ผู้ให้บริการ ผู้ใช้
- ๑ หน่วยงานกำกับ องค์การต่างๆ
- ๑ บทบาทระดับประเทศ
- ๑ บทบาทระหว่างประเทศ

การป้องกันปัญหาโดยวิธีรุก

✍ ชี้ปัญหาให้ออก บอกปัญหาให้ถูก แก้ไขปัญหาให้ได้ก่อนปี
ค.ศ.2000 จะทำลายระบบเศรษฐกิจการเงิน การผลิต และ
บริการของชาติ

✍ การวิเคราะห์และเข้าใจความเสี่ยงกับปัญหา Y2K ระดับชาติ
องค์กร และผู้ที่เกี่ยวข้อง

แบบฟอร์มมาตรฐาน

- ในการติดตามประเมินความพร้อมในการแก้ไขปัญหา ค.ศ. 2000
- ? หากเป็นไปได้ควรมีมาตรฐานที่ยอมรับได้มาตรฐานเดียวกัน
- ? ควรวัดผลได้ง่าย และเป็นรูปธรรมต่อทุกฝ่าย
- ? ควรง่ายต่อผู้รายงาน ผู้ปฏิบัติ ผู้ประเมิน ผู้ตรวจสอบ
- ? สอดคล้องกับมาตรฐานการแก้ไขปัญหา Y2K
- ? สอดคล้องกับแนวปฏิบัติของผู้กำกับและสมาคมนักบัญชีและ
ผู้สอบบัญชีรับอนุญาตแห่งประเทศไทย
- ? มีการถ่วงน้ำหนักในแต่ละขั้นตอนของการแก้ไขปัญหา

ความเพียงพอของการตรวจสอบกับ Y2K

- 👍 งานหลัก ๆ ของทุกองค์กรควรได้รับการตรวจสอบจากผู้ที่เกี่ยวข้องได้
- 👍 จินตนาการ/วิสัยทัศน์ ความเข้าใจในแต่ละกิจกรรมหลักและลักษณะธุรกิจที่ตรวจสอบ ตลอดจนความสัมพันธ์และผลกระทบของงานภายในองค์กรและระหว่างองค์กร ทั้งระดับในประเทศ ต่างประเทศจะต้องได้รับการตรวจสอบ
- 👍 ความเข้าใจในลักษณะ Total System Approaches และ Infrastructure ของงานที่ตรวจสอบ ทั้งในลักษณะ Manual และ IT และ แบบผสม เป็นสิ่งที่ท้าทายผู้ตรวจสอบมาก
- 👍 ขอบเขตในการตรวจสอบ
- 👍 เราจะวัดความเพียงพอในการตรวจสอบ Y2K ในแต่ละระดับของงานในองค์กรอย่างไร

หลักฐานการตรวจสอบกับ Y2K

- 📖 การตรวจสอบ (Validation) Y2K ต้องมีหลักฐานเป็นลายลักษณ์อักษรหรือในรูปสื่ออื่นที่พิสูจน์ได้ว่า มีการตรวจสอบเช่นนั้นจริง และติดตามได้โดยผู้ที่เกี่ยวข้อง
- 📖 งานและระบบงานแต่ละประเภท ไม่จำเป็นต้องมีวิธีการตรวจที่เหมือนกัน และงานในลักษณะเดียวกันก็ไม่จำเป็นต้องมีหลักฐานการตรวจสอบแบบเดียวกัน เพราะอาจมีปัจจัยในระบบงาน วิธีการที่แตกต่างกันได้
- 📖 ขอบเขตและ หลักฐานการตรวจสอบเป็นสิ่งจำเป็นขององค์กรและผู้ที่เกี่ยวข้อง

การติดตามผลการตรวจสอบกับ Y2K

- ✍ ควรมีการสอบทานโดยบุคคลที่สาม
- ✍ ผู้ใช้ (users) ควรมีส่วนร่วมในการตรวจสอบด้วยเสมอ
- ✍ ควรมีการรายงานเป็นลายลักษณ์อักษรต่อสาธารณชน

ข้อสังเกตบางประการในการทดสอบ (Validation) กับ Y2K

H/W และ O/S ที่ผ่านการรับรองของผู้ผลิต ผู้จำหน่าย ผู้บริการ แล้ว
มิได้หมายความว่าจะทำให้ระบบงาน (Application) เป็น Y2K Readiness
ไปด้วย Application ที่เป็น Y2K Readiness อาจไม่ผ่าน H/W + OS
ที่เป็น Y2K Readiness ก็ได้

Application Date ที่ไม่สัมพันธ์กับ System Date อาจเป็นที่ยอมรับได้ระดับ
หนึ่ง ถ้าไม่ทำให้งาน Application นั้น ๆ แสดงข้อมูลที่ผิดไปได้ (ในกรณีไม่มีงบ
ประมาณ) ถึงแม้รายงานแสดงผลข้อมูลอาจแตกต่างไปจาก
วันที่เป็นจริงก็ตาม (ถ้าผู้ใช้อยอมรับโดยการแก้ไขวันที่ในรายงานด้วยวิธี Manual)
อย่างไรก็ดี หากมีการจัดทำ back up อาจมีปัญหากการ restore ได้
หากเป็นระบบงานที่สำคัญก็ควรพิจารณาประเด็นนี้ด้วย

✍ หากโปรแกรมในงานใดงานหนึ่ง (Application) มีปัญหาเป็นที่แน่นอนว่างานนั้น ๆ จะมีปัญหา Y2K ด้วยแน่นอน แม้ว่า HW+OS จะเป็น Y2K Compliant ก็ตาม

✍ หาก End user tools และ/หรือ Development Tools มีปัญหา Y2K จะทำให้ผู้ใช้งานจาก Application อาจได้ข้อมูลที่ผิดเพี้ยนไปได้ ถึงแม้ H/W+OS จะเป็น Y2K Compliant

✍ ข้อมูลใน Database จะมีปัญหาแน่นอนถ้า tools หรือ utilities มีปัญหา Y2K และแน่นอนจะทำให้ Application มีปัญหาไปด้วย

✍ ถ้า Application + End user tools + Development tools ไม่มีปัญหา Y2K และ Program ที่ใช้จัดการฐานข้อมูล (Database) มีปัญหา Y2K ก็จะทำให้ Application มีปัญหาหรือระบบงานนั้น ๆ โดยรวมต้องมีปัญหาไปด้วย

✍ ปกติ Network จะมีปัญหาน้อย นอกจากจะมีโปรแกรมที่ไปจัดการกับ Network นั้นมีปัญหา Y2K จึงจะมีผลทำให้ระบบ Network โดยรวมมีปัญหา และอาจส่งผลกระทบต่อการทำงานอย่างสำคัญได้

✍ หาก Application หรือ End user tools หรือ Development tools หรือ Database หรือ H/W+OS หรือ Network มีปัญหา Y2K ก็จะทำให้งานนั้น ๆ มีปัญหา Y2K ไปด้วย

✍ หากงานภายในองค์กรไม่มีปัญหา Y2K แต่หน่วยงานที่ติดต่อด้วยมีปัญหา นี้ ก็จะทำให้งานภายในองค์กรของเราและมีปัญหาไปด้วย

๑ ๓ ๑

จะรู้ได้อย่างไรว่าผู้ตรวจสอบ/ผู้ประเมินปัญหา Y2K และผู้ทำการ Validation เข้าใจงานที่ตนทำ

สมาคมนักบัญชีและผู้สอบบัญชีอนุญาตแห่งประเทศไทย
The Institute of certified accountants and auditors of Thailand
แนวปฏิบัติทางบัญชีและแนวปฏิบัติการสอบบัญชี
เกี่ยวกับปีปัญหาปี ค.ศ.2000 (Y2K)

1. แนวปฏิบัติทางบัญชีเกี่ยวกับรายจ่ายเพื่อแก้ปัญหา

ปี ค.ศ. 2000

(กิจการที่รับการตรวจสอบ)

1.1 วัตถุประสงค์ :

ก. เพื่อให้แนวปฏิบัติทางบัญชีเกี่ยวกับรายจ่ายเพื่อแก้ปัญหา

ปี ค.ศ.2000 และเพื่อให้ใช้ร่วมกัน

ข. แนวปฏิบัติการสอบบัญชีสำหรับกิจการที่ประสบปัญหาปี

ค.ศ.2000

1.2 การเปิดเผยข้อมูล

ก. ลักษณะของปัญหาปี ค.ศ.2000 ที่กิจการประสบอยู่เกี่ยวกับระบบ
หรือโปรแกรมคอมพิวเตอร์

ข. รายจ่ายที่เกิดขึ้นทั้งสิ้นและที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในการปรับปรุงระบบ
หรือโปรแกรมคอมพิวเตอร์เพื่อให้สามารถใช้งานได้ตามที่ประสงค์ไว้
แต่เริ่มแรก

ค. ลักษณะของความไม่แน่นอนที่อาจเกิดขึ้นแม้ว่ากิจการจะได้แก้ไข
ปรับปรุงระบบหรือโปรแกรมคอมพิวเตอร์เพื่อให้สามารถปฏิบัติงาน
ได้เมื่อถึงปี ค.ศ.2000

ง. ลักษณะของความไม่แน่นอนที่อาจเกิดขึ้นหากกิจการไม่สามารถแก้ไข
ปรับปรุงระบบหรือโปรแกรมคอมพิวเตอร์ได้ทันกาลรวมถึงความ
เสียหายที่อาจเกิดขึ้นต่อผลการดำเนินงานของกิจการที่ประมาณได้
หากการแก้ไขปรับปรุงนั้นไม่สามารถเสร็จทันปี ค.ศ.2000

1.3 วันถือปฏิบัติ

ประกาศฉบับนี้ให้ถือปฏิบัติกับงบการเงินสำหรับรอบระยะเวลาบัญชีที่สิ้นสุดในหรือหลังวันที่ 30 มิถุนายน พ.ศ.2541 เป็นต้นไป

ตัวอย่างการเปิดเผยข้อมูล

บริษัทได้เริ่มดำเนินการแก้ไขปรับปรุงระบบคอมพิวเตอร์เพื่อแก้ไขปัญหาปี ค.ศ.2000 ตั้งแต่เดือนมกราคม พ.ศ. 2538 ทั้งนี้ ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2541 การแก้ไขปรับปรุงดังกล่าวเสร็จประมาณร้อยละ 80 ของการแก้ไขปรับปรุงทั้งหมดซึ่งคาดว่าจะเสร็จในปี พ.ศ. 2542 และมีรายจ่ายทั้งสิ้นประมาณ.....บาท บริษัทถือรายจ่ายดังกล่าวเป็นค่าใช้จ่ายในงวดที่เกิดขึ้น ณ วันที่ 31 ธันวาคม พ.ศ. 2541 บริษัทได้บันทึกค่าใช้จ่ายไปแล้วทั้งสิ้นจำนวน.....บาท

แม้ว่าบริษัทคาดว่าจะการแก้ไขปรับปรุงระบบคอมพิวเตอร์จะเสร็จลงดังที่คาดหมายไว้ในปี พ.ศ. 2542 บริษัทยังคงต้องเผชิญกับความไม่แน่นอนอันอาจเกิดจากการที่บริษัทอื่นที่บริษัทดำเนินธุรกิจด้วยไม่สามารถแก้ไขปรับปรุงระบบดังกล่าวได้ทันกาลและจะทำให้มีผลกระทบต่อการทำงานของบริษัทอย่างเป็นสาระสำคัญ ซึ่งบริษัทไม่สามารถประมาณผลเสียหายที่อาจเกิดขึ้นได้ในขณะนี้

ปัญหาปี ค.ศ. 2000 ทำให้กิจการประสบกับความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นจากการแก้ไขปรับปรุง และการเริ่มใช้ระบบคอมพิวเตอร์เมื่อถึงปีค.ศ. 2000 และความเสี่ยงที่เกิดจากการที่บริษัทอื่นที่กิจการดำเนินธุรกิจด้วยไม่สามารถแก้ไขปรับปรุงระบบได้ทันกาล ความเสี่ยงดังกล่าวอาจมีผลกระทบต่อผลการดำเนินงานของบริษัทอย่างมีนัยสำคัญ โดยเฉพาะเรื่องเกี่ยวกับการโอนเงินและลงบัญชีโดยผ่านทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์

แม้ว่าบริษัทคาดว่าจะสามารถทำการแก้ไขปรับปรุงระบบคอมพิวเตอร์ได้ทัน เมื่อถึงปี ค.ศ. 2000 บริษัทยังคงมีความเสี่ยงต่อการที่บริษัทอื่นที่บริษัทดำเนินธุรกิจด้วยจะไม่สามารถแก้ไขปรับปรุงระบบได้ทันกาล อย่างไรก็ตาม บริษัทคาดว่าผลกระทบดังกล่าวจะไม่มีนัยสำคัญต่อผลการดำเนินงานของบริษัท

2. แนวปฏิบัติการสอบบัญชี สำหรับกิจการที่ประสบปัญหาปี ค.ศ. 2000 (สำหรับผู้สอบบัญชี)

แนวปฏิบัติฯ ฉบับนี้ใช้ร่วมกับแนวปฏิบัติทางบัญชีเกี่ยวกับรายจ่าย
เพื่อแก้ปัญหาปี ค.ศ. 2000 เพื่อการรายงานทั้งในกรณีสอบบัญชีตามปกติ
และตามที่หน่วยงานกำกับดูแลต้องการ

2.1 ผู้สอบบัญชีควรพิจารณาผลกระทบของปัญหาปี ค.ศ. 2000 ที่มีต่อ กิจการ

- ก. ผลกระทบต่อระบบข้อมูลสารสนเทศและค่าใช้จ่ายในการแก้ไขปรับปรุง
ปัญหา Y2K
- ข. ผลกระทบจากหลักเกณฑ์หรือนโยบายการบัญชีที่ใช้คำนวณเพื่อ
ประมาณการทางบัญชีเกี่ยวกับรายการบางรายการในงบการเงินปี
ปัจจุบันที่ต้องเกี่ยวข้องกับอนาคต
- ค. ผลกระทบที่ก่อให้เกิดผลขาดทุนจากการประกันภัยโดยเฉพาะกรณีที่
ผู้รับประกันภัยยกเลิกการประกันภัยหรือระบุว่าการเอาประกันภัยของ
กิจการไม่ครอบคลุมถึงผลเสียหายจากปัญหา Y2K
- ง. ผลกระทบถึงกิจการซึ่งต่อเนื่องจากการที่ลูกค้าหรือบริษัทอื่นที่บริษัท
ดำเนินธุรกิจด้วย ได้รับผลกระทบจากปัญหา Y2K เช่นกัน
- จ. ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นต่อการดำรงอยู่ของกิจการ โดยเฉพาะกรณีที่
กิจการมีค่าใช้จ่ายจำนวนมากซึ่งจะต้องจ่ายเพื่อแก้ไขปัญหา Y2K และ
มีสิ่งชี้ให้เห็นว่ากิจการ ไม่สามารถรับภาระค่าใช้จ่ายนั้นได้
- ฉ. การเปิดเผยข้อมูลของกิจการเกี่ยวกับปัญหา Y2K

2.2 การตอบรับงานสอบบัญชี กับ ปัญหา Y2K

เพื่อมิให้เกิดปัญหาความไม่เข้าใจกันระหว่างกิจการที่รับการตรวจสอบกับผู้สอบบัญชีในส่วนที่เกี่ยวกับปัญหา Y2K ผู้สอบบัญชีควรระบุถ้อยคำเกี่ยวกับปัญหา Y2K ไว้ในหนังสือตอบรับงานสอบบัญชี (Engagement Letter) เพื่อสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องถึงบทบาทความรับผิดชอบของแต่ละฝ่ายเกี่ยวกับปัญหา Y2K ว่า การแก้ไขปัญหาค.ศ.2000 เป็นความรับผิดชอบของผู้บริหารกิจการ

ส่วนในกรณีที่ผู้สอบบัญชีตรวจสอบพบผลกระทบต่อ Hardware และ Software ที่อาจทำให้ข้อมูลทางการเงินผิดพลาดในสาระสำคัญ ผู้สอบบัญชีจะแจ้งให้กิจการทราบและดำเนินการ หากกิจการทราบแล้วแต่ไม่ได้ดำเนินการแก้ไขหรือพยายามแก้ไขแล้วแต่ยังคงมีผลกระทบต่อข้อมูลในงบการเงินอย่างเป็นทางการเป็นสาระสำคัญ

ผู้สอบบัญชีต้องพิจารณาถึงความเพียงพอและความเหมาะสมของการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับผลกระทบของ Y2K ในงบการเงินที่กิจการจัดทำ

2.3 การวางแผนการตรวจสอบ

ก) ในการตรวจสอบกิจการที่อาจประสบปัญหา Y2K ผู้สอบบัญชีต้องเข้าใจธุรกิจที่ตนตรวจสอบ (Understanding Business) รวมทั้งระบบการรายงาน ทั้งนี้ เพื่อผู้สอบบัญชีจะสามารถทราบผลกระทบจากปัญหา Y2K ที่อาจเกิดขึ้นต่อระบบคอมพิวเตอร์ที่เกี่ยวข้องกับระบบงานต่าง ๆ ในการดำเนินธุรกิจของกิจการ

ข) ก่อนการกำหนดประเด็น วิธีการ และขอบเขตการตรวจสอบ ผู้สอบบัญชีควรสอบทาน และประเมินสภาพของกิจการที่จะตรวจสอบว่า มีการเตรียมพร้อมรับสถานการณ์ปัญหา Y2K ไว้หรือไม่เพียงใด ได้แก่ ขั้นตอนทั้ง 5 ฯลฯ

ค) เมื่อผู้สอบบัญชีได้สอบทานสภาพความพร้อมของกิจการเกี่ยวกับปัญหา Y2K แล้วให้นำผลที่ได้รับไปประกอบการประเมินความเสี่ยงในการสอบบัญชี (Audit Risk) เช่น ความเสี่ยงสืบเนื่อง (Inherent Risk) และความเสี่ยงจากการควบคุม (Control Risk)

2.4 การปฏิบัติการตรวจสอบ

ก) ผู้สอบบัญชีต้องตรวจสอบเพื่อให้ได้มาซึ่งหลักฐานการสอบบัญชี (Audit Evidence) ที่เพียงพอและ

จัดทำเป็นกระดาษทำการให้เป็นลายลักษณ์อักษร

โดยหลักฐานการสอบบัญชีเกี่ยวกับผลกระทบจากปัญหา Y2K ที่มีต่อกิจการซึ่งผู้สอบบัญชีควรต้องมี เช่น

ข้อมูลผลกระทบจากปัญหา Y2K ที่กิจการประสบ

รายงานเกี่ยวกับการเตรียมความพร้อม ฯลฯ

ผลการประเมินความเสี่ยงเกี่ยวกับปัญหา Y2K ที่กระทบต่อกิจการ
อย่างเป็นสาระสำคัญในแต่ละด้าน เป็นต้น

2.4 การปฏิบัติการตรวจสอบ

ข) ในระหว่างการตรวจสอบตามแนวที่กำหนด หากพบปัญหา Y2K ที่ส่งผลกระทบอย่างมีสาระสำคัญต่อรายการในงบการเงินและระบบการควบคุมภายในที่ควรให้กิจการได้รับรู้ด้วย

นอกเหนือจากการขยายขอบเขต ทำหนังสือแจ้งผู้บริหาร (Management letter) เพื่อให้ทราบถึงข้อสังเกตและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับ Y2K ของผู้สอบบัญชีหรือ

อาจเป็นการสอบถามข้อคิดเห็นหรือความคืบหน้าเกี่ยวกับการแก้ไข
ปัญหา Y2K ที่กิจการกำลังดำเนินการอยู่

2.5 สรุปผลการตรวจสอบ

ก) เมื่อเสร็จสิ้นการปฏิบัติการตรวจสอบ ผู้สอบบัญชีต้องพิจารณาผลการตรวจสอบว่าได้รับหลักฐานการตรวจสอบอย่างเพียงพอหรือไม่

โดยรวมถึงคำอธิบายจากกิจการที่มีความสมเหตุสมผล และ

สำคัญคือกิจการได้มีการเปิดเผยข้อมูลในหมายเหตุประกอบงบการเงินอย่างเพียงพอเกี่ยวกับเรื่อง Y2K เพื่อให้ผู้ใช้ประโยชน์จากงบการเงินได้ทราบถึงผลกระทบจากความไม่แน่นอน (Significant Uncertainty) ที่อาจเกิดขึ้นกับข้อมูลในงบการเงิน

ความดำรงอยู่ของกิจการ (Going Concern) ซึ่งผลที่ได้รับจากเรื่องต่าง ๆ ดังกล่าวจะนำไปสู่การพิจารณาแสดงความเห็นต่องบการเงินต่อไป

2.5 สรุปผลการตรวจสอบ

ข) ข้อมูลที่ควรเปิดเผยในหมายเหตุประกอบงบการเงินที่เกี่ยวข้องกับ Y2K ได้แก่

- การเปิดเผยข้อมูลที่เป็นไปตามหลักการบัญชีที่รับรองทั่วไป
- การเปิดเผยข้อมูลที่เป็นตามความต้องการของหน่วยงานกำกับดูแล
- การเปิดเผยข้อมูลอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องตามความสนใจของกิจการ

2.5 สรุปผลการตรวจสอบ

ค) แนวทางการแสดงความเห็นต่อการเงินของกิจการที่ได้รับผลกระทบจาก Y2K ได้แก่

- ในรายงานของผู้สอบบัญชี โดยที่มิใช่การแสดงความเห็นอย่างมีเงื่อนไข ผู้สอบบัญชีควรมีวรรคอธิบายเกี่ยวกับผลกระทบจาก Y2K ด้วย ในกรณีที่เหมาะสมการประกอบงบการเงินได้เปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับความไม่แน่นอนที่อาจเกิดขึ้น และความดำรงอยู่ของกิจการ

- ผู้สอบบัญชีอาจแสดงความเห็นอย่างมีเงื่อนไข หรือแสดงความเห็นว่า งบการเงินไม่ถูกต้อง

ในกรณีที่ฝ่ายบริหารของกิจการไม่เห็นด้วย และไม่แสดงความรับผิดชอบถึงผลกระทบของ Y2K ต่อรายการในงบการเงิน รวมทั้งไม่เปิดเผยข้อมูลให้เพียงพอเกี่ยวกับภาระผูกพันที่อาจเกิดขึ้นในอนาคตและความไม่แน่นอน รวมทั้งความดำรงอยู่ของกิจการ

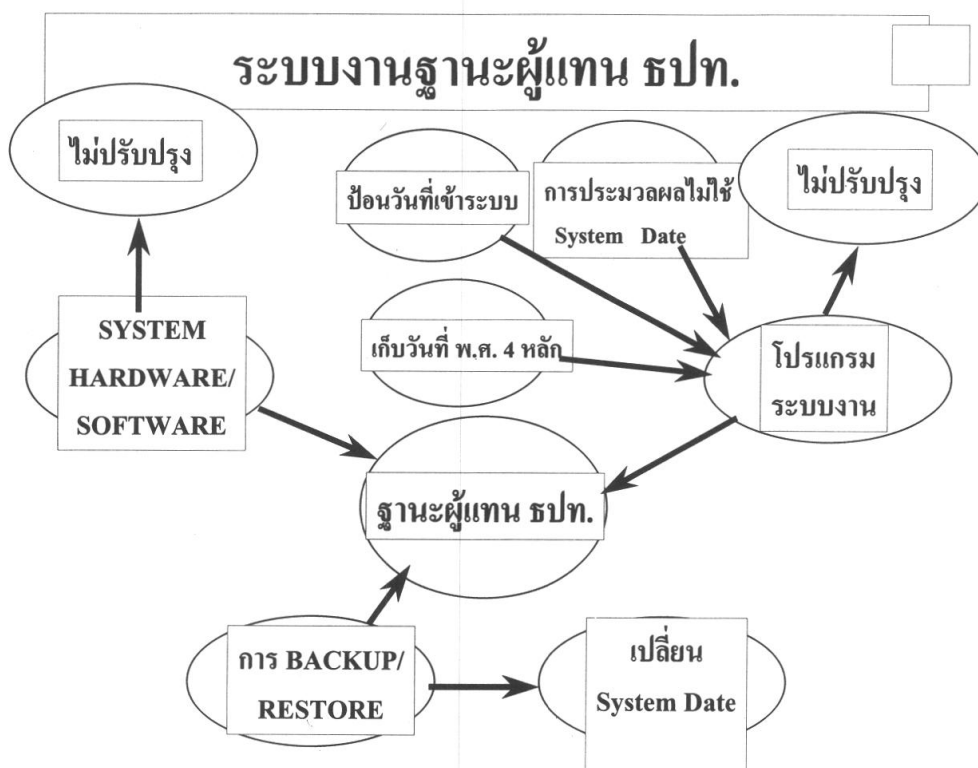
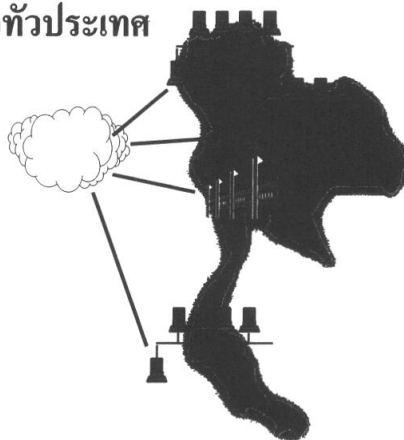
- ผู้สอบบัญชีอาจแสดงความเห็นอย่างมีเงื่อนไข หรือไม่แสดงความเห็น หากถูกจำกัดขอบเขตการตรวจสอบหลักฐานที่จำเป็นทำให้ไม่สามารถได้รับข้อมูลเกี่ยวกับผลกระทบจาก Y2K

ตัวอย่าง : การแก้ไข Y2K

ผลกระทบปี ค.ศ.2000
ต่อระบบงานฐานผู้แทน ธปท.

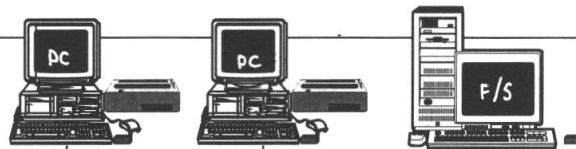
ระบบงานฐานะผู้แทน ธปท.

เป็นการบันทึก รายการฝากถอน รายการโอนเงิน รายการรับ-จ่าย
ต่างๆ ของบัญชีเงินฝาก ธปท. และบัญชีเงินรับฝากธนาคารพาณิชย์และ
ธนาคารออมสิน รวมทั้งเก็บและควบคุมเช็คที่ ธปท. ปล่อยให้ธนาคารพาณิชย์
โดยผู้แทน ธปท. ที่คลังจังหวัด/คลังอำเภอทั่วประเทศ

อุปกรณ์ ณ คลังจังหวัด/อำเภอ 81 คลัง

File Server รุ่น - NEC Powermate V Pentium
(81 ชุด) Netware - V.3.11 (20 Users), V.3.12
Dos - V.6.22

PC รุ่น - NEC Powermate SX/16
(381 ชุด) CPU - 80386SX 16 MHz
2 Drive (ไม่มี Harddisk)
Dos - V.3.3

การทดสอบระบบงาน

สถานที่และอุปกรณ์

1. ที่กรมบัญชีกลาง - Netware 3.12
2. ที่คลัง จ.อยุธยา - Netware 3.11

ข้อมูลที่ใช้ทดสอบ - ข้อมูลตั้งต้นจริง และรายการฝากถอน (Transaction) จริง

วันที่ทำการทดสอบ 31/12/1999

01/01/2000

02/01/2000

28/02/2000

29/02/2000

01/03/2000

ผลสรุป

วันที่ในระบบงานมาจากการป้อน ไม่มีความสัมพันธ์
กับวันที่ในระบบ

สถานที่ - กรมบัญชีกลาง File Server Netware 3.12

Tool - SBACKUP

การทดสอบ - 1. Backup ก่อนปี ค.ศ.2000 (ปี ค.ศ.1999)

☒ Restore ในปี ค.ศ.2000

2. Backup ปี ค.ศ.2000

☒ Restore ปี 2000 หรือก่อนปี 2000

3. Backup ก่อนปี ค.ศ.2000 (ปี ค.ศ.1999)

☒ Restore ป้าย้อนหลังก่อนปีที่ Backup (ปี ค.ศ.1992)

ผลการทดสอบ 1,3 สำเร็จ

2 ไม่สามารถทำงานได้ โดย Backup ข้อมูลลงใน Tape ได้
แต่ใน Log ที่บันทึก Error และไม่สามารถ Restore ข้อมูล
จาก Tape ได้

ข้อเสนอแนะ

กำหนด System Date ของ File Server ทุกคลังจังหวัดให้ย้อนหลัง

เช่น ปี 1992

☒ สามารถทำการ Backup/Restore ข้อมูลได้

☒ ป้องกันการหยุดทำงานของ File Server ในปี ค.ศ.2000 โดยไม่ทราบสาเหตุ

☒ จำนวนวันที่ของ File Server ตรงกัน (เป็น Leap Year เช่นเดียวกับปี 2000)

การรับรองระบบ Y2K Readiness

ธนาคารแห่งประเทศไทย

23 มิถุนายน 2541

เรียน ผู้จัดการ

ธนาคารพาณิชย์ทุกธนาคาร

บริษัทเงินทุน บริษัท เงินทุนหลักทรัพย์ และบริษัทเครดิตฟองซิเอร์ทุกบริษัท

ที่ ธปท.ง.(ว) 2390/2541 เรื่อง การเปิดเผยการดำเนินการแก้ไข และการปรับปรุงระบบคอมพิวเตอร์ เพื่อความพร้อมสำหรับปี ค.ศ. 2000

ตามที่ธนาคารได้มีหนังสือที่ธปท.ง.(ว) 1721/2541 ลงวันที่ 19 พฤษภาคม 2541 เรื่องความคืบหน้าในการดำเนินการแก้ไขปัญหาและการปรับปรุงระบบคอมพิวเตอร์เพื่อความพร้อมสำหรับปี ค.ศ. 2000 แจ้งผลการประเมินการเตรียมความพร้อมของสถาบันการเงินในเรื่องการแก้ไข ปัญหาและการปรับปรุงระบบคอมพิวเตอร์เพื่อความพร้อมสำหรับปี ค.ศ. 2000 พร้อมทั้งแจ้งให้ทราบว่า ธนาคารจะพิจารณา กำหนดให้สถาบันการเงินเปิดเผยผลการปฏิบัติตามแผนแก้ไขปัญหาดังกล่าว และงบประมาณที่ตั้งไว้สำหรับแก้ไขปัญหามาให้สาธารณชนทราบนั้น

ธนาคารพิจารณาแล้ว กำหนดให้สถาบันการเงินถือปฏิบัติ ดังนี้

1. จัดทำรายงานความคืบหน้าในการแก้ไขปัญหามูลปี ค.ศ. 2000 เสนอต่อคณะกรรมการบริหารของสถาบันการเงินนั้นเป็นประจำทุกเดือนตั้งแต่เดือนกรกฎาคม 2541 เป็นต้นไป แล้วนำส่งสำเนารายงานการประชุมในส่วนที่เกี่ยวข้องกับเรื่องดังกล่าวต่อธนาคารแห่งประเทศไทยภายใน 15 วันด้วย

2. เปิดเพื่อกำหนดเวลาสิ้นสุดของการแก้ไขปัญหา และการปรับปรุงระบบคอมพิวเตอร์ความพร้อมสำหรับปี ค.ศ. 2000 และงบประมาณที่จัดสรรไว้เพื่อการนี้ในหมายเหตุประกอบงบการเงิน โดยให้เปิดเผยตั้งแต่งวดสิ้นบัญชีสิ้นสุดเดือนมิถุนายน 2541 ไปจนถึงงวดสิ้นสุดเดือนธันวาคม 2543 พร้อมทั้งให้จัดรายงานการประกอบงบการเงิน แสดงผลรายละเอียดความคืบหน้าในการแก้ไขปัญหามาของทุกระบบงาน โดยสรุปจากรายงานการประเมินความคืบหน้าการแก้ไขปัญหามูลปี ค.ศ. 2000 ที่ยื่นต่อธนาคารเป็นประจำตามหนังสือที่ธปท.ง.(ว) 1721/2541 ลงวันที่ 19 พฤษภาคม 2541

3. แจ้งให้ผู้สอบบัญชีรับอนุญาต หรือผู้เชี่ยวชาญด้านระบบคอมพิวเตอร์จากภายนอกปฏิบัติงานเพิ่มเติมในการสอบทานเรื่องแก้ไขปัญหา และการปรับปรุงระบบคอมพิวเตอร์ เพื่อความพร้อมสำหรับปี ค.ศ. 2000 ตั้งแต่สิ้นงวดการบัญชีปี 2543 โดยกำหนดให้จัดทำ Audit Program อย่างน้อยตามแนวทางในการแก้ไขและการปรับปรุงระบบคอมพิวเตอร์เพื่อความพร้อมสำหรับปี ค.ศ. 2000 ของสถาบันการเงิน และตามมาตรฐานของ The US General Accounting Office : Year 2000 Computing Crisis : An Assessment Guide ที่แนบมาพร้อมนี้ และจัดทำรายงานการประเมินผลการทดสอบทานเรื่องดังกล่าว ส่งให้ฝ่ายกำกับสถาบันการเงิน ทราบภายใน 30 วัน นับจากวันที่งบการเงินได้รับอนุมัติจากที่ประชุมผู้ถือหุ้น

4. จัดส่งสำเนาเอกสารข้อตกลงหรือสัญญาที่ทำกับผู้ตรวจสอบบัญชีรับอนุญาต หรือผู้เชี่ยวชาญด้านระบบคอมพิวเตอร์ในเรื่องการสอบทานการแก้ไขปัญหา และการปรับปรุงระบบคอมพิวเตอร์ปี ค.ศ. 2000 รวมทั้งจัดทำแผนการทดสอบระบบ (Acceptance Test Plan) ในกรณีที่การทดสอบระบบไม่ผ่าน สถาบันการเงินต้องจัดทำแผนรองรับ (Contingency Plan) เสนอให้ธนาคารทราบด้วย

จึงเรียนมาเพื่อทราบและถือปฏิบัติ

ขอแสดงความนับถือ

(นางธัญญา ศิริเวทิน)

รองผู้ว่าการ

สิ่งที่ส่งมาด้วย 1. แนวทางการตรวจสอบการแก้ไขปัญหา และปรับปรุงระบบคอมพิวเตอร์ เพื่อความพร้อมสำหรับปี ค.ศ. 2000 ของสถาบันการเงิน

2. เอกสารของ The US General Accounting Office : Year 2000 Computing Crisis : An Assessment Guide

ฝ่ายกำกับสถาบันการเงิน

โทร.283-5855-56

แนวทางในการสอบการแก้ไขปัญหา และการปรับปรุงระบบคอมพิวเตอร์ เพื่อความพร้อมสำหรับปี ค.ศ. 2000 ของสถาบันการเงิน

1. ความรับผิดชอบของผู้บริหารระดับสูง

ให้ประเมินบทบาทและขอบเขตหน้าที่ความเกี่ยวข้องของคณะผู้บริหารระดับสูงในการกำหนดนโยบายและผู้รับผิดชอบในการแก้ไขปัญหา และการปรับปรุงระบบคอมพิวเตอร์เพื่อความพร้อมสำหรับปี ค.ศ. 2000

2. การควบคุมการแก้ไขปัญหา และการปรับปรุงคอมพิวเตอร์เพื่อความพร้อม สำหรับปี ค.ศ. 2000

- 2.1 ให้ประเมินความเหมาะสมของระยะเวลาที่ใช้ในการแก้ไขปัญหาและการปรับปรุงระบบคอมพิวเตอร์และความคืบหน้าในการดำเนินการให้เป็นไปตามแผนที่กำหนด
- 2.2 ให้ประเมินประสิทธิภาพของระบบการควบคุมติดตามการแก้ไขปัญหา และการปรับปรุงระบบคอมพิวเตอร์
- 2.3 ให้ประเมินความถูกต้องของข้อมูลที่ได้รับหลังจากการแก้ไขและการปรับปรุงระบบคอมพิวเตอร์เสร็จสมบูรณ์

3. การเปิดเผยในหมายเหตุงบการเงิน

ให้ตรวจสอบความถูกต้องในการเปิดเผยข้อมูลในงบการเงิน ให้เป็นไปตามที่ ธปท. ได้กำหนด

หลักการจัดการกับปัญหาปี ค.ศ. 2000
และการแก้ไขของสถาบันการเงิน
และองค์กรอื่น ๆ

กระบวนการบริหารโครงการปี ค.ศ. 2000

สำหรับสถาบันการเงินควรมีลักษณะที่เป็นทางการ เพราะสถาบันการเงินมีระบบที่ค่อนข้างสลับซับซ้อน และมีการพัฒนาโปรแกรมระบบงานขึ้นใช้เองด้วย สถาบันการเงินไม่ว่าจะมีขนาดหรือความสลับซับซ้อนแตกต่างกันอย่างไร ล้วนจำเป็นต้องอาศัยความเป็นผู้นำที่เข้มแข็ง การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ และความรับผิดชอบเพื่อให้เชื่อมั่นว่า การแก้ไขปัญหในปี ค.ศ. 2000

อาจประกอบด้วยขั้นตอนต่าง ๆ ซึ่งจะได้อธิบายตั้งแต่ขั้นตอนการรับรู้ปัญหา การวางแผนกระบวนการวางแผนไปปฏิบัติจริงเพื่อให้โครงการบรรลุผลสำเร็จ ทั้งนี้ อาจสรุปให้เห็นชัดเจนได้เป็น 5 ขั้นตอนคือ

● การรับรู้ปัญหา	(Awareness Phase)
● การประเมินปัญหา	(Assessment Phase)
● การแก้ไข	(Renovation Phase)
● การทดสอบ	(Validation Phase)
● การนำไปใช้งานจริง	(Implementation Phase)

การรับรู้ปัญหา (Awareness Phase)

ในขั้นตอนการรับรู้ปัญหาหรือ Awareness Phase นั้นจำเป็นต้องชี้ถึงปัญหาปี ค.ศ. 2000 และพยายามทำให้ฝ่ายบริหารระดับสูงเข้าใจ และให้ความสนับสุนด้านทรัพยากรที่จะปฏิบัติงานตามโครงการรับมือกับปัญหา ปี ค.ศ. 2000 ต้องกำหนดทีมงานและพัฒนากลยุทธ์โดยรวม ซึ่งต้องอาศัยผู้เชี่ยวชาญภายในและภายนอก ผู้ขายเครื่องคอมพิวเตอร์ ผู้ตรวจสอบ ลูกค้า และคู่ค้าต่างๆ

การประเมินปัญหา (Assessment Phase)

ในขั้นตอนการประเมิน หรือ Assessment Phase ต้องประเมินขนาดและความสลับซับซ้อนของปัญหา และระดับความพยายามที่ต้องใช้ในการแก้ไขปัญหในปี ค.ศ. 2000 โดยละเอียด ต้องระบุ Hardware Software Networks ATM ฯลฯ ทั้งหมด งานประมวลผลต่างๆ อื่นๆ และความพึงพิงที่มีต่อผู้ขายเครื่องคอมพิวเตอร์ ผลกระทบต่อลูกค้า ฯลฯ การประเมินไม่ใช่เฉพาะแต่ประเมินระบบข้อมูลสารสนเทศ แต่ต้องรวมการประเมินระบบแวดล้อมทั้งหมด เช่น เครื่องมือเครื่องใช้อื่นๆ ที่มีไม่ใคร่ขีบฝังอยู่ เช่น ระบบรักษาความปลอดภัย ลิฟต์ และห้องมั่นคง ฯลฯ

ฝ่ายบริหารต้องประเมินผลกระทบจากปัญหาปี ค.ศ. 2000 ที่มีต่อแผนกลยุทธ์ของธุรกิจด้วย เช่น การพัฒนาระบบงานที่สำคัญ การควบคุมกิจการ การซื้อกิจการ การหาพันธมิตรทางธุรกิจด้วย ทั้งปัญหาที่มีต่อระบบงานที่มีอยู่ในปัจจุบันและระบบงานของกิจการที่ซื้อ/ควบ/รวมมาเป็นต้น

สถาบันการเงินหรือผู้ขายเครื่องคอมพิวเตอร์ต้องประเมินทรัพยากรที่จำเป็นต้องใช้ระยะเวลาที่ต้องใช้ และลำดับงานที่ต้องทำเพื่อการแก้ไขปัญหาปี ค.ศ. 2000 ทรัพยากรที่จำเป็นครอบคลุมถึงบุคลากรที่มีทักษะ บุคลากรภายนอกที่มีสัญญาจะดำเนินการแก้ไขปัญหาปี ค.ศ. 2000 ความสนับสนุนจากผู้ขายเครื่องคอมพิวเตอร์ การจัดสรรงบประมาณเพื่อใช้ในการดำเนินการแก้ไขปัญหาปี ค.ศ. 2000 และขีดความสามารถของเครื่องคอมพิวเตอร์

ในขั้นตอนการประเมินนี้ ต้องกำหนดชัดเจนถึงความรับผิดชอบและหน้าที่ของผู้ที่เกี่ยวข้องในโครงการแก้ไขปัญหาปี ค.ศ. 2000 ต้องกำหนดนโยบายชัดเจนถึงวิธีการรายงาน ข้อมูลที่ต้องรายงานและการติดตามความคืบหน้าของงานตามโครงการ และประการสุดท้ายควรพัฒนา Contingency Plans เพื่อรับมืออุปสรรคต่างๆ ที่อาจเกิดขึ้นระหว่างขั้นตอนการแก้ไขปัญหาและสอบทานความถูกต้อง (Renovation and Validation Phases)

การแก้ไข (Renovation) ปัญหา Y2K

ในขั้นตอนนี้จะครอบคลุม Code Enhancements, การอัปเดตฮาร์ดแวร์และซอฟต์แวร์ การเปลี่ยนแปลงแทนระบบ การรับรองระบบโดยผู้ขายเครื่องคอมพิวเตอร์ และการเปลี่ยนแปลงอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องการจัดลำดับความสำคัญของงานนี้ขึ้นอยู่กับข้อมูลที่รวบรวมได้ในระหว่างขั้นตอนการประเมิน (Assessment Phase) สำหรับสถาบันการเงินที่ต้องอาศัยบริการจากบุคคลภายนอกหรือผู้ขาย Software จะต้องมีการหารือและติดตามความก้าวหน้าของผู้ขายอย่างต่อเนื่อง

การทดสอบ

ในขั้นตอนการทดสอบความถูกต้อง (Validation Phase) ต้องอาศัยกระบวนการทดสอบ ซึ่งนับว่าเป็นหัวใจสำคัญของโครงการแก้ไขปัญหาปี ค.ศ. 2000 กระบวนการนี้ประกอบด้วย การทดสอบส่วนที่มีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขององค์ประกอบฮาร์ดแวร์และซอฟต์แวร์ การทดสอบองค์ประกอบที่มีการอัปเดตและในส่วนที่ต่อเชื่อมหรือเกี่ยวข้องกับระบบอื่นก็ต้องทดสอบด้วยการเปลี่ยนแปลงในส่วนใดที่เกิดขึ้นต้องได้รับความยินยอมจากผู้ใช้ทั้งผู้ภายในและภายนอก ฝ่ายบริหารควรกำหนดวิธีการควบคุมเพื่อให้มั่นใจมีการทดสอบฮาร์ดแวร์และซอฟต์แวร์อย่างมี

ประสิทธิผลและสำเร็จทันเวลาก่อนจะถึงกำหนดเวลานำออกไปปฏิบัติงานจริง และเช่นเดียวกันกับขั้นตอนก่อน ในตอนนี้สถาบันการเงินในก็ต้องหารือกับผู้ขายอย่างต่อเนื่องเกี่ยวกับความคืบหน้าและความสำเร็จในการทดสอบระบบต่างๆ

การนำไปใช้งานจริง (Implementation)

ในขั้นตอนนี้ควรมีการ certify ระบบว่ามีความสอดคล้องและรองรับปัญหาปี ค.ศ. 2000 ได้ และผู้ใช้ให้การยอมรับ สำหรับระบบใดที่ล้มเหลวไม่ผ่านการรับรองหรือ certify ต้องมีการประเมินผลกระทบที่มีต่อธุรกิจ และองค์กรอย่างชัดเจนและควรนำ Contingency Plans มาปฏิบัติ ระบบงานที่มีความสำคัญมากและยังไม่สามารถรองรับกับปัญหาปี ค.ศ. 2000 ได้ ต้องนำขึ้นเสนอฝ่ายบริหารระดับสูงทันที เพื่อแก้ไขปัญหาย่างเร่งด่วน ถ้ามีระบบงานใดเป็นระบบงานใหม่ หรือมีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงเพิ่มเติมในภายหลัง ต้องมั่นใจว่าระบบงานดังกล่าวมีความสอดคล้อง และรองรับปัญหาปี ค.ศ. 2000 ได้

ปัญหาการพึ่งพาต่อผู้ขาย (Reliance on Vendor)

มีหลายประเด็นที่ไม่ควรมองข้าม และต้องนำมาพิจารณา คือ ปัญหาความพึ่งพาต่อผู้ขาย สถาบันการเงินที่ต้องอาศัยบริการจากผู้ขาย ต้องระมัดระวังและต้องประเมินปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้นจากการที่ผู้ขายไม่ได้ดำเนินการมาตรการในการแก้ไขปัญหาค.ศ. 2000 อย่างจริงจัง สถาบันการเงินต้องประเมินแผนของผู้ขาย และติดตามความคืบหน้าของโครงการการแก้ไขปัญหาค.ศ. 2000 ของผู้ขายอย่างใกล้ชิด สถาบันการเงินต้องพิจารณาเงื่อนไขในสัญญาที่มีกับผู้ขายว่าสามารถทบทวนให้มีเงื่อนไขบังคับให้ผู้ขายช่วยแก้ไข หรือจัดการกับปัญหาค.ศ. 2000 ได้หรือไม่ ฝ่ายบริหารต้องทราบว่าผู้ขายมีหน้าที่ความรับผิดชอบในขอบเขตใด และถ้าผู้ขายไม่สามารถปฏิบัติตามสัญญาได้ จะมีผลเป็นความเสียหายต่อบริษัทอย่างไร

ถ้าประเมินแล้วพบว่า การแก้ไขปัญหายุ่งยากและระยะเวลาที่ผู้ขายต้องใช้ ไม่น่าจะบังเกิดผลที่พอเพียง สถาบันการเงินอาจต้องพิจารณาบริการ หรือแหล่งที่ขายฮาร์ดแวร์ และซอฟต์แวร์ ที่จะช่วยสนับสนุนงานได้ ถ้ามีการใช้หรือซื้อบริการฮาร์ดแวร์ และซอฟต์แวร์ ใหม่ต้องมั่นใจว่ารองรับปัญหาค.ศ. 2000 และในการทดสอบระบบต้องทดสอบส่วนที่ซื้อหรือใช้บริการใหม่นั้นด้วย และต้องมั่นใจว่าผู้ให้บริการและผู้ขายรายใหม่ มีความสามารถที่กำลังเงินและบุคลากร ที่จะแก้ไขหรือรองรับปัญหาค.ศ. 2000

ปัญหาการส่งข้อมูลระหว่างองค์กร (Data Exchange)

ปัญหาหนึ่งที่ต้องพิจารณาด้วยคือ ปัญหา ค. ศ. 2000 จะก่อให้เกิดความเสี่ยงอย่างไรต่อคุณภาพของข้อมูลที่สถาบันการเงินส่งถึงกันและกัน ข้อมูลจำนวนมากที่มีความสำคัญ ถูกส่งผ่านระหว่างสถาบันการเงินภายใต้ระบบงานเครือข่ายอิเล็กทรอนิกส์ และส่งผ่านให้ลูกค้าและทางการในการประเมินความเสี่ยง ต้องทราบว่าข้อมูลมีการส่งผ่านด้วยวิธีที่มีความแตกต่างกันอย่างไรสำหรับแต่ละสถาบันการเงิน และผู้ขาย

ในการวางแผนรับมือปัญหาปี ค.ศ. 2000 ต้องประเมินด้วยการแก้ไขปัญหาคือจะดำเนินการต่อไป มีผลกระทบต่อข้อมูลที่ส่งผ่านระหว่างกันด้วยหรือไม่ อย่างไร และควรมีการทดสอบและพิสูจน์ความถูกต้องของข้อมูลที่มีการส่งผ่านแลกเปลี่ยนระหว่าง ศูนย์หักบัญชี ข้อมูลที่เสนอต่อทางการ ข้อมูลที่ให้แกลูกค้าและสถาบันการเงินระดับนานาชาติประเทศ

ผลกระทบจากลูกค้าที่องค์กรติดต่อด้วย (Corporate Customers)

ลูกค้าที่ดำเนินธุรกิจ ต้องอาศัยระบบคอมพิวเตอร์ในการประมวลผลข้อมูลและมีการใช้อุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้ที่มีไมโครชิปฝังตัวอยู่ด้วยเช่นกัน ถ้าไม่สามารถรับมือกับปัญหาปี ค.ศ. 2000 ได้แล้วก็จะย่อมจะประสบปัญหา อาจถึงขั้นธุรกิจหยุดชะงัก และเสื่อมความเชื่อถือซึ่งอาจกระทบต่อสถาบันการเงินด้วยเช่นกัน ทั้งกรณีที่เป็นลูกค้าเงินฝาก หรือลูกค้าเงินกู้ หรือลูกค้าที่ใช้บริการด้านอื่นๆ สถาบันการเงินจึงควรมีการเตรียมพร้อมสำหรับกระบวนการประเมินและติดตามสถานะของลูกค้ารายใหญ่ในการแก้ไขปัญหาค.ศ. 2000 ด้วย โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ด้านสินเชื่อต้องวิเคราะห์ความเสี่ยงพอในการพยายามแก้ปัญหาค.ศ. 2000 ของลูกค้าด้วย โดยเป็นส่วนหนึ่งของการวิเคราะห์เครดิต

แบบมาตรฐานการรายงาน การควบคุม ติดตาม และประเมินการแก้ไขปัญหาค.ศ. 2000

ทั้งในภาพรวมของแต่ละงาน และเฉพาะระบบงาน
ของสถาบันการเงิน พร้อมทั้งตัวอย่างและคำอธิบาย
ในการจัดทำแบบการควบคุม ติดตาม
และประเมินการแก้ไขปัญหาค.ศ. 2000

แบบการควบคุม ติดตามและประเมินการแก้ไขปัญหา คส. 2000 ของ.....

[A] : ชื่องานที่จะแก้ปัญหา

[B] : เจ้าของระบบงาน

[C] : ผู้รับผิดชอบในการแก้ไขปัญหา

		[E] : ความสำเร็จของงานในแต่ละขั้นตอนในการแก้ไขปัญหา คส. 2000 / ระยะเวลาที่จะเสร็จแต่ละขั้นตอน																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																															
ลำดับ	[D] งานที่ต้องดำเนินการในการแก้ไขปัญหา (แยกเป็น HW, SW, Network, ผู้ให้บริการและอื่น ๆ)	ขั้นตอนที่ 1. การรับรู้ปัญหา (Awareness) weight = 10										ขั้นตอนที่ 2. การประเมินปัญหา (Assessment) weight = 10					ขั้นตอนที่ 3. การแก้ไข (Renovation) weight = 30					ขั้นตอนที่ 4. การทดสอบ (Validation) weight = 30					ขั้นตอนที่ 5. การนำไปใช้งานจริง (Implementation) weight = 20					[F] : สรุปภาพรวม/ความพร้อม (Compliance/Readiness) weight = 100																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																	
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	10	20	30	40	50	60	70	80	90	100																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																														
		(1)										(1)										(1)										(1)																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																	

หมายเหตุ (1) หมายถึง วัน เดือน ปี ที่ประมาณการว่าจะดำเนินการแล้วเสร็จในแต่ละขั้นตอน
การวัดความสำเร็จในแต่ละขั้นตอน (มี 10 ขั้นตอน) โดยการกรอกเครื่องหมาย 'x' ในช่องที่ต้องการคือ

1 หมายถึง ได้เริ่มดำเนินการ
5 หมายถึง ดำเนินการได้ประมาณ 50 %
10 หมายถึง ดำเนินการแล้วเสร็จ

สรุปภาพรวม/ความพร้อม หมายถึง 10-100 เปอร์เซ็นต์ของงานที่ดำเนินการแล้วเสร็จทั้ง 5 ขั้นตอน

ประเด็นที่น่าเป็นห่วง					ผู้รายงาน			
1					ตำแหน่ง			
2					ฝ่ายงาน			
3					วันที่รายงาน			
4								
5								

คำอธิบายในการจัดทำแบบการควบคุม ติดตาม และประเมิน การแก้ไขปัญหาปี ค.ศ. 2000

วัตถุประสงค์

เพื่อใช้ในการติดตามและควบคุมการแก้ไขปัญหา ค.ศ. 2000 ให้เป็นไปตามแผนงานที่กำหนดไว้ของระบบงานคอมพิวเตอร์ อุปกรณ์คอมพิวเตอร์ รวมโปรแกรมปฏิบัติการและเครือข่ายสื่อสารที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนเครื่องมือเครื่องใช้ต่างๆ ที่ต้องใช้คอมพิวเตอร์หรือ Chip Set หรือ Firmware ต่างๆ โดยสามารถติดตามงานในแต่ละขั้นตอนและรับทราบปัญหา หรืออุปสรรคเพื่อหาทางแก้ไขให้แล้วเสร็จทันการใช้งานในปี ค.ศ. 2000 ได้ง่าย เป็นรูปธรรม เป็นมาตรฐานสากล และใช้ได้อย่างสอดคล้องกัน แนวปฏิบัติการสอบบัญชีเกี่ยวกับปัญหาปี ค.ศ. 2000 (Y2K) โดยเฉพาะส่วนที่เป็นตัวอย่างการเปิดเผยข้อมูลของสมาคมนักบัญชีและผู้สอบบัญชีรับอนุญาตแห่งประเทศไทย

วิธีการใช้แบบฟอร์ม

- [A] ระบุชื่องานที่จะแก้ไขปัญหาปี ค.ศ. 2000 ซึ่งอาจจะเป็นหมวด ด้าน หรืองานที่เฉพาะเจาะจงก็ได้ เช่น ชื่อระบบงานคอมพิวเตอร์ งานด้านเครือข่ายสื่อสาร งานด้านอุปกรณ์คอมพิวเตอร์งานด้าน Non-IT ได้แก่อุปกรณ์ที่ใช้ Processor หรือ Firmware ต่างๆ
- [B] ระบุเจ้าของงาน
- [C] ระบุผู้รับผิดชอบในการแก้ไขปัญหา
- [D] งานที่จะต้องดำเนินการในแต่ละขั้นตอนในการแก้ไขปัญหตาม [A] ถ้าเป็นระบบงานคอมพิวเตอร์ งานที่จะดำเนินการในหัวข้อนี้จะประกอบด้วยงานแก้ไขปัญหในส่วนของโปรแกรมระบบงาน การตรวจสอบอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องเช่น PC, File Server, Database Server การตรวจความพร้อมในส่วนเครือข่ายสื่อสาร เป็นต้น
- [E] ความสำเร็จของงานในแต่ละขั้นตอนในการแก้ไขปัญหา ค.ศ. 2000 /ระยะเวลาที่จะเสร็จแต่ละขั้นตอน

ขั้นตอนในการแก้ไขปัญหประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ในการวัดความสำเร็จของงานแต่ละขั้นตอนของงานตาม [D] จะมีน้ำหนักความสำคัญ (Weight) ต่างกัน เช่น งานการรับรู้ปัญหาและการประเมินปัญหาจะมีน้ำหนักอย่างละ 10 ในขณะที่การแก้ไขปัญหาและการทดสอบจะมีน้ำหนักอย่างละ 30 และการนำไปใช้งานจริงให้น้ำหนัก 20 รวมสรุปภาพรวมจะมีน้ำหนัก 100 ขั้นตอนในการแก้ไขปัญหประกอบด้วย

- ขั้นตอนที่ 1 การรับรู้ปัญหา (Awareness) ว่าอาจจะจะมีปัญหาที่เกิดจากปี ค.ศ. 2000 เช่น การใช้ Data ต่าง ๆ
- ขั้นตอนที่ 2 การประเมินปัญหา (Assessment) จัดทำรายการหรือ Check List ต่างๆ ที่คาดว่าจะได้รับผลกระทบจากปี ค.ศ. 2000
- ขั้นตอนที่ 3 การแก้ไข (Renovation) ของงานตามขั้นตอนที่ 2 เช่น การแก้ไขโปรแกรม การจัดการกับอุปกรณ์ที่ไม่รองรับ ค.ศ. 2000 เป็นต้น
- ขั้นตอนที่ 4 การทดสอบ (Validation) ของงานตามขั้นตอนที่ 3
- ขั้นตอนที่ 5 การนำไปใช้งานจริง (Implementation)

ทั้งนี้ โปรดติดตามรายละเอียดตามเอกสารแนบที่กล่าวถึง “หลักการจัดการกับปัญหาปี ค.ศ. 2000 ทั้ง 5 ขั้นตอน และการแก้ไขของสถาบันการเงินและองค์กรอื่นๆ” ตามที่ได้มีแนบไว้ให้แล้วด้วย

1. ระยะเวลาที่จะเสร็จในแต่ละขั้นตอน หมายถึงเวลาที่คาดว่าจะแล้วเสร็จ ซึ่งจะต้องระบุในแต่ละขั้นตอนจนแล้วเสร็จ เพื่อไว้ใช้เปรียบเทียบกับงาน Y2K ในแต่ละขั้นตอนจริงๆ

การวัดความสำเร็จของงานตาม [D] ในแต่ละขั้นตอน [E] แบ่งเป็น 10 ช่อง ๆ ละ 10 % ให้ x ในช่องที่กำหนดไว้ เช่น งานรับรู้ปัญหาเสร็จแล้วคือ 100 % ให้ 10 คะแนน ก็ x ในช่องที่ 10 ของงานขั้นตอนที่ 1 เป็นต้น

ทั้งนี้ การกรอกเปอร์เซ็นต์ของความสำเร็จในแต่ละขั้นตอนขอได้โปรดระมัดระวังว่าได้ปฏิบัติอย่างเข้าใจจริง มีหลักเกณฑ์ และหลักฐาน เช่น งานที่ 1 มีโปรแกรมต้องแก้ไข 200 โปรแกรม ถ้าทำได้ ทำขั้นตอนที่ 1 ขั้นตอนที่ 2 ครบถ้วน ก็ให้ทำเครื่องหมาย x ไว้ที่ 10 (คือ 100) ถ้างาน 200 โปรแกรมนี้ แก้ไขไปได้ครบถ้วนแล้ว 120 โปรแกรม ก็จะทำเครื่องหมาย x ที่ช่อง 6..... เป็นต้น และการกรอกงานอื่นๆ ก็ทำเช่นเดียวกัน

- สรุปภาพรวม/ความพร้อมคือ ความสำเร็จของงานในภาพรวมที่ถ่วงน้ำหนักความสำคัญแล้ว เช่น ตามตัวอย่าง งานที่ 1 ช่องขั้นตอนที่ 1 ได้ x ในช่องที่ 10 ขั้นตอนที่ 2 ได้ x ในช่องที่ 10 ขั้นตอนที่ 3 ได้ x ในช่องที่ 6 ขั้นตอนที่ 4 การทดสอบได้ x ในช่องที่ 5

ดังนั้นสรุปภาพรวม/ความพร้อมของงานที่ 1
$$= [(10 \times 10) + (10 \times 10) + (6 \times 30) + (5 \times 30) + (0 \times 20)] / 100$$

= 53% จึงให้ x ในช่อง 5 ของสรุปภาพรวม

ในส่วนท้ายของแบบฟอร์มให้ระบุประเด็นที่น่าเป็นห่วงไว้ด้วยถ้ามี เพื่อเป็นการเตือนให้หาทางแก้ไขแต่เนิ่นๆ และให้ระบุผู้จัดทำรายงาน วันเดือนปีที่รายงานไว้ด้วย อนึ่ง ควรมีการรายงานความคืบหน้าไว้ทุกเดือนเพื่อประโยชน์ในการติดตาม

ประวัติและผลงานผู้เขียน

เมธา สุวรรณสาร

ประวัติการศึกษา

พาณิชยศาสตร์บัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
บัญชีบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

อบรมและดูงาน

- ประกาศนียบัตรการตรวจสอบคอมพิวเตอร์จาก Federal Deposit Insurance Corporation (FDIC) สหรัฐอเมริกา
- ประกาศนียบัตรด้าน Management จาก University of California at Berkeley สหรัฐอเมริกา
- ประกาศนียบัตร Advanced Management จาก Harvard University Graduate School of Business Administration สหรัฐอเมริกา
- ดูงานการตรวจสอบด้านคอมพิวเตอร์ และ Electronic Banking หลายธนาคารที่สหรัฐอเมริกา อังกฤษ และญี่ปุ่น

กรรมการและที่ปรึกษา

อดีต

- หัวหน้าคณะผู้แทนของไทย (Thailand Representative) ในการประชุมที่องค์การสหประชาชาติที่นิวยอร์ก สหรัฐอเมริกา ปี 2532 เรื่อง Draft Model Rules on Electronic Funds Transfer
- ประธานกรรมการบริษัทเครดิตฟองซิเอร์สาขาสยาม
- ประธานคณะทำงานพิจารณากำหนดรายการและความหมายของรายการในงบดุลและบัญชีกำไรขาดทุนของบริษัทมหาชนที่ประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ ธุรกิจเงินทุน และหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์

- รองประธานคณะกรรมการพิจารณาผลตอบแทนและความเสี่ยงของบริษัทเงินทุนและสถาบันการเงิน
- ผู้ร่วมก่อตั้งและกรรมการที่ปรึกษาของสมาคมผู้ตรวจสอบงานคอมพิวเตอร์ภาคพื้นกรุงเทพฯ (EDPPA - Bangkok Chapter)
- อนุกรรมการสอบบัญชีกิจการที่ใช้คอมพิวเตอร์
- ที่ปรึกษาของสมาคมผู้ตรวจสอบงานคอมพิวเตอร์ภาคพื้นกรุงเทพฯ (Information Systems Audit and Control Association (ISACA) - Bangkok Chapter)

ปัจจุบัน

กรรมการชุดต่างๆ ในธนาคารแห่งประเทศไทย

- กรรมการคณะทำงานแผนสำรองฉุกเฉินเพื่อรองรับปัญหาปี ค.ศ. 2000
- กรรมการคณะทำงานแก้ไขปัญหาปี ค.ศ. 2000 งานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ และ Non-IT
- กรรมการคณะทำงานกำกับตรวจสอบการแก้ไขปัญหาปี ค.ศ. 2000 ของสถาบันการเงิน
- กรรมการคอมพิวเตอร์
- กรรมการคณะทำงานปรับปรุงข้อมูล ฐานข้อมูล และระบบข้อมูลของธนาคาร
- กรรมการบริการและประสานงานสาขาภาค
- กรรมการพัฒนาสถาบันการเงิน
- กรรมการเกี่ยวกับเอกสารและระบบของเอกสารของธนาคารแห่งประเทศไทยที่สถาบันการเงินต้องปฏิบัติ
- กรรมการระบบการชำระเงิน
- กรรมการโครงการพัฒนาระบบห้องค้าเงินฝ่ายการธนาคาร
- กรรมการการสื่อสารภายในธนาคาร
- ผู้ริเริ่มโครงการการตรวจสอบด้านคอมพิวเตอร์ (Computer Audit) ให้กับธนาคารพาณิชย์ ธนาคารเฉพาะกิจ และสถาบันการเงินต่างๆ
- ผู้อำนวยการฝ่ายเทคโนโลยีสารสนเทศ
- ผู้สอบบัญชีรับอนุญาต

การเข้าร่วมในกิจกรรมของมหาวิทยาลัย กิจกรรมอุดมศึกษาและการบรรยาย

- ผู้บรรยายให้กับนักศึกษาระดับปริญญาโท มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ด้านการตรวจสอบคอมพิวเตอร์ และปริญญาตรีในมหาวิทยาลัยหลายแห่ง
- ผู้บรรยายการตรวจสอบสถาบันการเงินที่ใช้คอมพิวเตอร์ของ SEACEN (กลุ่มธนาคารกลางต่างๆ ในประเทศแถบเอเชีย รวมเกาหลีใต้ และไต้หวัน)
- ผู้บรรยายให้กับธนาคารพาณิชย์ ธนาคารเฉพาะกิจ และองค์กรต่างๆ รวมทั้งสถาบันเทคโนโลยีแห่งเอเชีย (Asian Institute of Technology - AIT) ส่วนใหญ่เน้นหนักไปในเรื่อง Computer Audit
- ผู้บรรยาย และเป็น Course Director หลักสูตร “Computer Audit (Advanced Level)” ของ SEACEN ที่กรุงเทพฯ
- ผู้บรรยาย และเป็น Deputy Principal หลักสูตร “Inspection and Supervision of Financial Institution” ของ SEACEN ที่ประเทศอินโดนีเซีย
- อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ทางด้านคอมพิวเตอร์ 2 เรื่อง
- วิทยากรบรรยายเรื่อง “The Year 2000 Challenges and Solutions” และหัวข้ออื่นๆ ที่เกี่ยวกับปัญหาปี ค.ศ. 2000 ที่จัดโดยหน่วยงานต่างๆ รวมทั้ง Asian Institute of Technology - AIT
- ผู้บรรยายให้กับนักศึกษาระดับปริญญาโท และ Mekong Institute มหาวิทยาลัยขอนแก่น

งานเขียนหนังสือและอื่นๆ

- “ปัญหาปี ค.ศ. 2000 (Y2K) กับผู้สอบบัญชี หรือปัญหาของผู้สอบบัญชีกับปี ค.ศ. 2000”
- การดำเนินงานและการตรวจสอบสถาบันการเงินด้านคอมพิวเตอร์ (ชุด 4 เล่ม)
 - เล่มที่ 1 เรื่อง “คอมพิวเตอร์ กับการดำเนินงาน”
 - เล่มที่ 2 เรื่อง “คอมพิวเตอร์ กับการตรวจสอบ”
 - เล่มที่ 3 เรื่อง “คอมพิวเตอร์ กับการทุจริต”
 - เล่มที่ 4 เรื่อง “คอมพิวเตอร์ กับการแผนฉุกเฉิน”
- การจัดระบบควบคุมความเสี่ยงของสถาบันการเงิน
- การบริหารและประเมินความเสี่ยงแบบ RAS และ CAMEL กับการวัดประสิทธิภาพการจัดการของสหกรณ์ออมทรัพย์และสถาบันการเงิน
- การจัดระบบควบคุมภายในของสถาบันการเงิน
- แนวความคิดและหลักการในการสร้างระบบเรียกเก็บเงินตามเช็คต่างจังหวัด (B/C) เสมือนหนึ่ง One-Day Clearing ทั่วประเทศ ปี 2540

MEMO

This image shows a blank sheet of white paper with horizontal ruling lines and a vertical margin line. The paper is oriented vertically. A single vertical line runs down the center of the page, creating two equal-width columns. Horizontal lines are spaced evenly across the entire width of the page, including both columns. There are no markings, text, or illustrations on the paper.

MEMO

A series of horizontal dotted lines for writing.

ปกและรูปเล่ม

งานมัลติมีเดีย

ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ
สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ
กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม

ปัญหา Y2K กับผู้สอบบัญชี

หรือ

ปัญหาของผู้สอบบัญชีกับปี ค.ศ. 2000

- ผู้สอบบัญชีรับอนุญาตที่กำลังปฏิบัติหน้าที่ในการตรวจสอบปัญหาปี ค.ศ. 2000 เป็นครั้งแรกอาจรู้สึกสับสนไม่แน่ใจในกระบวนการตรวจสอบและการออกความเห็นที่เกี่ยวกับผลกระทบของปัญหาปี ค.ศ. 2000 พอสสมควร แต่ก็เป็นเรื่องปกติธรรมดา เพราะปัญหาปี ค.ศ. 2000 เพิ่งเกิดขึ้นพร้อมๆ กันเป็นครั้งแรกในทุกประเทศทั่วโลก
- การดำรงอยู่ของกิจการและความสามารถในการดำเนินงานอย่างราบรื่นขององค์กรจำนวนมากกำลังถูกท้าทายด้วยปัญหาปี ค.ศ. 2000 (Y2K) ผู้ตรวจสอบที่มีความรู้ด้านคอมพิวเตอร์โดยเฉพาะ IT/IS Auditor กำลังเป็นที่ต้องการมาก และเป็นเรื่องชัดเจนว่าอย่างน้อยในทีมตรวจสอบควรจะมีผู้ตรวจสอบที่มีความรู้เรื่องคอมพิวเตอร์ไม่ว่าองค์กรจะมีปัญหาปี ค.ศ. 2000 หรือไม่ก็ตาม เพราะมาตรฐานการสอบบัญชี ฉบับที่ 28, 29 และ 35 ของไทยก็ได้ระบุไว้ชัดเจนในกรณีการตรวจสอบองค์กรที่ใช้คอมพิวเตอร์ การก้าวให้ทันกับเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์เป็นสิ่งจำเป็นยิ่งสำหรับผู้ตรวจสอบและผู้บริหารที่เกี่ยวข้อง
- ปัญหาและผลกระทบของปี ค.ศ. 2000 ส่วนใหญ่เกิดจากโปรแกรม ฮาร์ดแวร์ และอุปกรณ์ของระบบการประเมินผลด้วยคอมพิวเตอร์ที่เป็นภาพโดยรวม แต่การแก้ไขปัญหาปี ค.ศ. 2000 ต้องการความเข้าใจและการบริหารงานและการจัดการที่มีประสิทธิภาพของฝ่ายจัดการระดับสูงขององค์กร ซึ่งผู้สอบบัญชีจะมีบทบาทสำคัญในการสร้างความเชื่อมั่นของกระบวนการแก้ไขปัญหานี้ของผู้บริหารด้วย
- จะรู้ได้อย่างไรว่าผู้ตรวจสอบ/ผู้ประเมินการแก้ไขปัญหาปี ค.ศ. 2000 และผู้ทำการทดสอบเข้าใจงานที่ตนทำ ?
- หนังสือเล่มนี้เป็นการชี้แจงและอธิบายเหตุผลถึงบทบาทที่ผู้สอบบัญชีรับอนุญาตและผู้ตรวจสอบทุกประเภทพึงปฏิบัติ ในฐานะที่ต้องทำหน้าที่ด้านตรวจสอบไม่ว่าจะเป็นการตรวจสอบตามปกติ หรือการตรวจสอบในกรณีที่องค์กรกำลังมีปัญหาปี ค.ศ. 2000 และเป็นคำตอบของผู้สอบบัญชีรับอนุญาตที่ยังไม่ได้ปฏิบัติตามมาตรฐานการสอบบัญชีตามที่ควรจะทำด้วย

งานมัลติมีเดีย

ฝ่ายศึกษาเทคโนโลยีสารสนเทศ

ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ (NECTEC)

สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (NSTDA)

กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม

ISBN 974-7578-48-4

9 789747 578485

ราคา 85 บาท

เมธา สุวรรณสาร

ประวัติการศึกษา

- พาณิชยศาสตร์บัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- บัญชีบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

อบรมและดูงาน

- ประกาศนียบัตรการตรวจสอบคอมพิวเตอร์จาก Federal Deposit Insurance Corporation (FDIC) สหรัฐอเมริกา
- ประกาศนียบัตรด้าน Management จาก University of California at Berkeley สหรัฐอเมริกา
- ประกาศนียบัตร Advanced Management จาก Harvard University Graduate School of Business Administration สหรัฐอเมริกา
- ดูงานการตรวจสอบด้านคอมพิวเตอร์ และ Electronic Banking หลายธนาคารที่สหรัฐอเมริกา อังกฤษ และ ญี่ปุ่น

ปัจจุบัน

กรรมการชุดต่างๆ ในธนาคารแห่งประเทศไทย

- กรรมการคณะทำงานแผนสำรองฉุกเฉินเพื่อรองรับปัญหาปี ค.ศ. 2000
- กรรมการคณะทำงานแก้ไขปัญหาปี ค.ศ. 2000 งานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ และ Non-IT
- กรรมการคณะทำงานกำกับตรวจสอบการแก้ไขปัญหาปี ค.ศ. 2000 ของสถาบันการเงิน
- กรรมการคอมพิวเตอร์
- กรรมการคณะทำงานปรับปรุงข้อมูล ฐานข้อมูล และระบบข้อมูลของธนาคาร
- กรรมการบริการและประสานงานสาขาภาค
- กรรมการพัฒนาสถาบันการเงิน
- กรรมการเกี่ยวกับเอกสารและระบบของเอกสารของธนาคารแห่งประเทศไทยที่สถาบันการเงินต้องปฏิบัติ
- กรรมการระบบการชำระเงิน
- กรรมการโครงการพัฒนาระบบห้องค้าเงินฝ่ายการธนาคาร
- กรรมการการสื่อสารภายในธนาคาร
- ผู้ริเริ่มโครงการการตรวจสอบด้านคอมพิวเตอร์ (Computer Audit) ให้กับธนาคารพาณิชย์ ธนาคารเฉพาะกิจ และสถาบันการเงินต่างๆ
- ผู้อำนวยการฝ่ายเทคโนโลยีสารสนเทศ
- ผู้สอบบัญชีรับอนุญาต